

Brüssel, 13. mai 2019
(OR. en)

8944/19

Institutsioonidevaheline
dokument:
2018/0244(CNS)

ACP 50
PTOM 11
GROENLAND 2
COEST 106
CADREFIN 224
FIN 330
POLGEN 91
PECHE 224
ENV 454
EEE 20
RELEX 440

A-PUNKTI MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Nõukogu
Eelmise dok nr:	ST 8892/19
Komisjoni dok nr:	ST 10150/18 + ADD 1
Teema:	Ettepanek: NÕUKOGU OTSUS ülemeremaade ja -territooriumide Euroopa Liiduga assotsieerimise kohta, sh ühelt poolt Euroopa Liidu ning teiselt poolt Gröönimaa ja Taani Kuningriigi vahelised suhted (Otsus ÜMTde, sealhulgas Gröönimaa assotsieerimise kohta) – Osaline üldine lähenemisviis

1. Komisjon esitas 14. juunil 2018 nõukogule järgmise ettepaneku: nõukogu otsus ülemeremaade ja -territooriumide Euroopa Liiduga assotsieerimise kohta, sh ühelt poolt Euroopa Liidu ning teiselt poolt Gröönimaa ja Taani Kuningriigi vahelised suhted (ÜMTde assotsieerimise otsus)¹.

¹ ST 10150/18 + ADD 1.

2. Pärast ettepaneku läbivaatamist kolmel lugemisel, millel osalesid Ida-Euroopa ja Kesk-Aasia töörühma (COEST) delegaadid, väljendas AKV töörühm 23. aprillil 2019 käesoleva märkuse lisas esitatud eelnõu teksti suhtes ühehäälselt toetust.
3. Kuna kavandatav otsus on seotud mitmeaastase finantsraamistikuga, on kõik eelarvemõjuga ja horisontaalsed sätted kõrvale jäetud ning on seetõttu ka välja jäetud taotletavast osalisest üldisest lähenemisviisist, kuni tehakse täiendavaid edusamme mitmeaastase finantsraamistiku osas. Nimetatud sätted, mis on tekstis esitatud nurksulgudes, käsitlevad järgmist: Euroopa Arengufondi eelarvesse lisamine (põhjendus 3), üldeesmärk, et ELi eelarvekulutused toetaksid kliimaeesmärkide saavutamist, ja konkreetne käesoleva otsuse kohane eesmärk selliseid sihte toetada (põhjendus 23), liidu eelarve kaitsmine juhul, kui liikmesriikides esineb üldisi puudusi õigusriigi toimimises (põhjendus 36), viide naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendi määrusele (põhjendus 39 ning artiklid 81, 82 ja artikli 85 lõige 2), programmi rahastamispakett aastatel 2021–2027 (artikli 75 lõige 1 ja I lisa artikli 1 lõige 1), viide uuele mitmeaastase finantsraamistiku määrusele (artikli 75 lõige 3), finantskoostöö rakendamise üldpõhimõtte (artikkel 81), mitmeaastaste sihtprogrammide, tegevuskavade ja meetmete vastuvõtmine (artikkel 82), viide InvestEU programmile (artikli 85 lõige 1), viide humanitaarabi rahastamisvahendile (artikli 85 lõige 2), ÜMTde vaheline vahendite eraldamine (I lisa artikkel 1) ning komisjonile ette nähtud summa tehnilise ja/või haldusabi ja -kulude katmiseks (I lisa artikkel 1, joonealune märkus 1).
4. Viited kolmandatele riikidele, AKV riikide hulka mittekuuluvatele riikidele või territooriumidele on samuti kõrvale jäetud, kuni Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust väljaastumiseni.
5. COREPER kiitis 7. mail 2019 lisas esitatud teksti heaks.
6. Nõukogul palutakse leppida ettepaneku suhtes kokku osaline üldine lähenemisviis.

Eelnõu

NÕUKOGU OTSUS

**ülemeremaade ja -territooriumide Euroopa Liiduga assotsieerimise kohta, sh ühelt poolt
Euroopa Liidu ning teiselt poolt Gröönimaa ja Taani Kuningriigi vahelised suhted**

(Otsus ÜMTde, sealhulgas Gröönimaa assotsieerimise kohta)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 203,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust,¹

toimides seadusandliku erimenetluse kohaselt

¹ xx/xx/xxxx arvamus (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata).

ning arvestades järgmist:

- (1) Käesoleva otsusega kehtestatakse eeskirjad ja menetlused ülemeremaade ja -territooriumide, sh Gröönimaa ELiga assotsieerimiseks ning asendatakse nõukogu otsus 2013/755/EL² (edaspidi „ÜMTde assotsieerimise otsus“) ja nõukogu otsus 2014/137/EL³ (edaspidi „Gröönimaa otsus“).
- (2) Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikli 204 kohaselt kohaldatakse Gröönimaa suhtes ELi toimimise lepingu artikleid 198–203 kooskõlas ELi toimimise lepingule lisatud protokolliga nr 34 (erikorra kohta Gröönimaa suhtes) erisätetega. Kooskõlas Gröönimaa lepinguga⁴ reguleeritakse ühelt poolt liidu ning teiselt poolt Gröönimaa ja Taani vahelisi suhteid nõukogu otsusega 2014/137/EL,⁵ milles on rõhutatud lähedasi ajaloolisi, poliitilisi, majanduslikke ja kultuurilisi sidemeid liidu ja Gröönimaa vahel ning kindlaks määratud eripartnerlus ja koostöö. Otsus 2014/137/EL kaotab kehtivuse 31. detsembril 2020.
- (3) [Alates 1. jaanuarist 2021 tuleks varem Euroopa Arengufondi kaudu rahastatud liidu abi ÜMTdele rahastada liidu üldeelarvest.]
- (4) Selleks et ratsionaliseerida välistegevuse rahastamisvahendite arvu ja toimimist, tuleks suhted kõigi ÜMTdega, sh Gröönimaaga, võtta kokku ühes otsuses, millega asendatakse ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimise otsus ning Gröönimaa otsus.

² 25. novembri 2013. aasta otsus 2013/755/EL ülemeremaade ja -territooriumide Euroopa Liiduga assotsieerimise kohta (ÜMTde assotsieerimise otsus) (ELT L 344, 19.12.2013, lk 1).

³ 14. märtsi 2014. aasta otsus 2014/137/EL, mis käsitleb ühelt poolt Euroopa Liidu ning teiselt poolt Gröönimaa ja Taani Kuningriigi vahelisi suhteid (Gröönimaa otsus) (ELT L 76, 15.3.2014, lk 1).

⁴ Leping, millega muudetakse Euroopa ühenduste asutamislepinguid Gröönimaa suhtes (EÜT L 29, 1.2.1985, lk 1).

⁵ ELT L 76, 15.3.2014, lk 1.

- (5) Käesoleva otsuse kohane partnerlus peaks võimaldama jätkata tugevaid suhteid ühelt poolt liidu ning teiselt poolt kõigi ÜMTde vahel.
- (6) Nõukogu leppis 2003. aastal kokku selles, et liidu tulevased suhted Gröönimaaga rajanevad pärast 2006. aastat laiahaardelisele kestlikku arengut soodustavale partnerlusele, mis sisaldaks kalandusalast erikokkulepet, mille üle peetakse läbirääkimisi selliste kokkulepete suhtes kohaldatavate üldeeskirjade ja põhimõtete kohaselt.
- (7) Ühelt poolt Euroopa Liidu ning teiselt poolt Gröönimaa valitsuse ja Taani valitsuse vahelises ühisdeklaratsioonis, mis käsitleb Euroopa Liidu ja Gröönimaa vahelisi suhteid, millele kirjutati alla 19. märtsil 2015. aastal Brüsselis, tuletati meelde lähedasi ajaloolisi, poliitilisi, majanduslikke ja kultuurilisi sidemeid liidu ja Gröönimaa vahel ning võeti kohustus veelgi tugevdada suhteid ja koostööd, tuginedes üldjoontes ühistele huvidele, ja anda oma vastastikustele suhetele pikaajaline perspektiiv.
- (8) Käesolevas uues otsuses tuleks rõhutada ühelt poolt liidu ning teiselt poolt Gröönimaa ja Taani vahelise partnerluse eripärasid, näiteks eesmärki säilitada lähedased ja püsivad sidemed liidu, Gröönimaa ja Taani vahel, Gröönimaa geostrateegilise positsiooni tunnistamist, Gröönimaa, Taani ja liidu vahelise poliitilise dialoogi olulisust, liidu ja Gröönimaa kalandusalase erikokkuleppe olemasolu ning võimalikku koostööd Arktika-küsimustes. Sellega tuleks reageerida üleilmsetele probleemidele, võimaldades töötada välja ennetava tegevuskava ja tegutseda ühiste huvide nimel, milleks on kliimamuutuste suurenev mõju inimtegevusele ja keskkonnale, meretransport, loodusvarad (sh toorained ja kalavarud), samuti teadusuuringud ja innovatsioon.

- (9) ELi toimimise lepingut ja sellele tuginevaid teiseseid õigusakte ei kohaldata ÜMTde suhtes automaatselt, välja arvatud mõned sätted, mille puhul see on sõnaselgelt sätestatud. Kuigi ÜMTd ei kuulu kolmandate riikide hulka, ei moodusta need ka osa ühtsest turust ning peavad kaubanduse valdkonnas täitma kolmandatele riikidele pandud kohustusi, eelkõige päritolureegleid, tervishoiu- ja taimetervisenorme ning kaitsemeetmeid.
- (10) ÜMTde kestliku arengu toetamiseks arendatakse liidu ja ÜMTde vahelist erisuhet edasi ning arengukoostööalane lähenemisviis on asendumas vastastikuse partnerlusega. Siiani saavutatud edu tuleks konsolideerida ja tugevdada. Liidu ja ÜMTde vaheline solidaarsus peaks põhinema ka nende ainulaadsel suhtel ja tõsiasjal, et kuulutakse samasse Euroopa perre.
- (11) Kodanikuühiskonna panust ÜMTde arengusse saab suurendada kodanikuühiskonna organisatsioonide tugevdamise kaudu kõikides koostöövaldkondades.
- (12) 2015. aasta septembris ÜROs vastu võetud kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 (edaspidi „tegevuskava 2030“) on rahvusvahelise kogukonna vastus kestliku arenguga seotud ülemaailmsetele väljakutsetele ja suundumustele. Tegevuskava 2030, mille keskmes on kestliku arengu eesmärgid, Pariisi kliimakokkulepe ja Addis Abeba tegevuskava, on pöördeline raamistik, et kaotada kogu maailmas vaesus ja saavutada kestlik areng. See on universaalse haardega, võimaldades nii liidul kui ka selle partneritel kohaldada meetmete elluviimisel põhjalikku ühist raamistikku. Selles leitakse tasakaal kestliku arengu majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnavalase mõõtme vahel, kasutades ära eesmärkide ja sihtide olulisi omavahelisi seoseid. Tegevuskavaga 2030 ei jäeta kedagi kõrvale. Selle rakendamise koordineerimisel arvestatakse igal sammul ka muid rahvusvahelisi kohustusi. Käesoleva otsuse alusel rakendatavate meetmetega pööratakse eritähelepanu kestliku arengu eesmärkide seostele ja integreeritud meetmetele, millega saab hüvesid võimendada ja täita sidusalt mitut eesmärki. Sooline võrdsuslikkus ja naiste mõjuvõimu suurendamine on kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks üliolulised ja kogu tegevuskava 2030 läbivad küsimused.

- (13) Liidu ja ÜMTde assotsieerimine peaks edaspidigi tuginema kolmele sambale, milleks on konkurentsivõime edendamine, vastupanuvõime parandamine ja haavatavuse vähendamine, samuti ÜMTde ja teiste partnerite ning naaberpiirkondade vahelisele koostööle ja integratsiooni süvendamisele.
- (14) Partnerluse kaudu eraldatav liidu finantsabi peaks lisama ÜMTde arengule Euroopa-perspektiivi ning aitama kaasa kõnealuse territooriumiga lähedaste ja kestvate sidemete tugevdamisele, kindlustades samal ajal ÜMTde kui liidu arenenud tugipunktide positsiooni, mis tugineb partnereid ühendavatele ühistele väärtustele ja neid siduvale ühisele ajaloole.
- (15) Arvestades ÜMTde geograafilist asukohta ning olenemata iga osaleja erinevast staatusest liidu õiguse suhtes, peaks nende ja nende naabrite vaheline koostöö lähtuma kõigi osapoolte huvidest, keskendudes eelkõige ühist huvi pakkuvatele valdkondadele ning liidu väärtuste ja standardite edendamisele.
- (16) Piirkonnasisese koostöö arendamine on vastastikust huvi pakkuv prioriteet. Piirkonnasisestest tegevustes tuleks asjakohastel juhtudel seada eesmärgiks Vaikse ookeani, India ookeani, Kariibi mere, Atlandi ookeani ja Arktika piirkonna vaheline tasakaalustatus.
- (17) ÜMTsid mõjutavad nende geograafilisest asukohast tulenevad spetsiifilised probleemid. Eelkõige tuleks käesoleva otsuse rakendamisel arvesse võtta nende kaugusest või kõrvalisest asukohast tulenevaid probleeme.
- (18) Käesoleva otsuse rakendamisel tuleks arvesse võtta ÜMTde sotsiaalset ja majanduslikku olukorda, eelkõige ÜMTde puhul, kes on Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) arenguabi komitee ametliku arenguabi saajate nimekirja alusel kõlblikud saama ametlikku arenguabi.

- (19) Paljud ÜMTd on ELi toimimise lepingu artiklis 349 osutatud äärepoolseimate piirkondade, samuti Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna (edaspidi „AKV“) riikide ning [teiste kolmandate riikide] või [territooriumide⁶] naabrid ning neil on naabritega ühiseid huvisid, mis hõlmavad muu hulgas kliimamuutustega kohanemist ja kliimamuutuste leevendamist, bioloogilise mitmekesisuse säilitamist ja ookeanidega seotud probleeme, majanduslikku mitmekesistamist ja katastroofiohu vähendamist.
- (20) Komisjoni 24. oktoobri 2017. aasta teatises „Tugevam uuendatud strateegiline partnerlus liidu äärepoolseimate piirkondadega“, ⁷ ELi ja ÜMTde 15. ja 16. foorumi järel dustes ning komisjoni soovitustes Euroopa Liidu ning Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide rühma vahelise partnerluslepingu⁸ üle läbirääkimiste pidamiseks on märgitud vajadust tugevdada ÜMTsid ja nende naabreid ühendavaid piirkondliku koostöö programme.
- (21) ÜMTde maismaa ja mere bioloogiline mitmekesisus on suur. Kliimamuutused mõjutavad ÜMTde looduskeskkonda ja ohustavad nende kestlikku arengut. Meetmete võtmine bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemi teenuste säilitamise, katastroofiohu vähendamise ja loodusvarade kestliku majandamise valdkonnas ning kestliku energia ja keskkonnajulgeoleku edendamine aitavad ÜMTdel kohaneda kliimamuutuste mõjuga ja seda leevendada. Assotsieerimise eesmärk peaks olema bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemi teenuste säilitamine, taastamine ja kestlik kasutamine, mis on oluline eeltingimus kestlikuks arenguks.
- (22) Liit ja ÜMTd kinnitavad veel kord oma õigust reguleerida keskkonna ja rahvatervisega seotud põhjustel jäätmete mõju, kooskõlas oma rahvusvaheliste kohustustega.

⁶ [Mõiste „territooriumid“ all mõeldakse 12 Ühendkuningriigi ÜMTd, mis olid loetletud ELi toimimise lepingu II lisas sellel ajal, kui Euroopa Ülemkogu sai 29. märtsil 2017 teate Ühendkuningriigi väljaastumise kohta Euroopa Liidust ja Euratomist Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 50 kohaselt.]

⁷ COM (2017) 623 final, 24.10.2017.

⁸ COM (2017) 763 final, 12.12.2017.

- (23) Kajastades kliimamuutusega võitlemise olulisust kooskõlas liidu kohustustega Pariisi kliimaleppe ja ÜRO kestliku arengu eesmärkide rakendamisel, aidatakse käesoleva programmiga kliimameetmeid liidu poliitikas laiemalt kajastada ja panustada üldeesmärki, et liidu eelarvekulutustest eraldataks [25 %] kliimaeesmärkide saavutamise toetamiseks. Käesoleva programmi raames võetavate meetmetega suunatakse eeldatavalt [25 %] programmi kogu rahastamispaketist kliimakaitse eesmärkide saavutamisele. Asjakohased meetmed määratakse kindlaks programmi rakendamise käigus ning neid hinnatakse uuesti programmi vahehindamisel ja läbivaatamisel.
- (24) Liidu ja ÜMTde vahelistes suhetes tuleks arvesse võtta, et ÜMTd võivad mängida olulist rolli mitmepoolsete keskkonnakokkulepete kohaselt võetud ELi kohustuste täitmisel.
- (25) Liit ja ÜMTd tunnustavad hariduse ja kutseõppe erilist tähtsust ÜMTde kestlikku arengut võimaldava tegurina.
- (26) Liidu ja ÜMTde assotsieerimise puhul tuleks võtta arvesse ja säilitada ÜMTde kultuurilist mitmekesisust ja identiteeti.
- (27) Liidu ja ÜMTde vaheline kaubandus ning kaubandusalane koostöö peaks aitama saavutada kestliku majandus-, sotsiaal- ja keskkonnaarengu eesmärke.
- (28) Käesoleva otsusega nähakse jätkuvalt ette paindlikud päritolureeglid, muu hulgas seoses päritolu kumulatsiooniga. Kumulatsioon peaks hõlmama mitte ainult ÜMTsid ja majanduspartnerluse lepingutes osalevaid riike, vaid teatud tingimustel ka tooteid, mis pärinevad riikidest, kelle suhtes liit kohaldab vabakaubanduslepingut, ning teatavatel tingimustel ka selliseid tooteid, mis pääsevad liitu tollimaksu- ja kvoodivabalt liidu üldise soodustuste süsteemi raames. Need tingimused on vajalikud, et vältida kaubandussätete eiramist ja tagada kumulatsioonireeglite nõuetekohane täitmine.

- (29) ÜMTde asjaomaste ettevõtjate ja ametkondade huvides tuleks ajakohastada menetlusi, mille alusel tõendatakse pärinemist ÜMTdest. Seetõttu tuleks ajakohastada ka liidu ja ÜMTde vahelist halduskoostööd käsitlevaid sätteid.
- (30) Samuti säilitatakse üksikasjalikud kaitse- ja järelevalvemeetmed, et anda ÜMTdele, liidu pädevatele asutustele ning ettevõtjatele võimalus kasutada selgeid ja läbipaistvaid eeskirju ja menetlusi. Lisaks on ühistes huvides tagada, et menetlusi ja korda, mille alusel ÜMTde kaupu saab eksportida liitu tollimaksu- ja kvoodivabalt, rakendatakse nõuetekohaselt.
- (31) Võttes arvesse üleilmse teenuskaubanduse ja asutamisõiguse arengut ning vajadust ÜMTd sellesse integreerida, tuleb toetada teenusteturu arengut ja investeerimisvõimalusi, parandades ÜMTde teenuste ja neist lähtuvate investeeringute pääsu liidu turule. Sellega seoses peaks liit kõiki enamsoodustusrežiimi klausleid kasutades ÜMTdele võimaldama sama soodsat kohtlemist kui soodsaim mis tahes teisele kaubanduspartnerile võimaldatud kohtlemine, jättes ÜMTdele siiski võimaluse paindlikult kujundada oma kaubandussuhteid, nähes ette, et ÜMTd võimaldavad liidule sellist kohtlemist, mis vastab kohtlemisele, mida ÜMTd võimaldavad muudele suurtele kaubanduspartneritele.
- (32) Liit ja ÜMTd peaksid tegema koostööd finantsteenuste valdkonnas, et muuta finantssüsteem turvalisemaks, usaldusväärsemaks ja läbipaistvamaks ning seega toetada ülemaailmset finantsstabiilsust ja kestlikku majanduskasvu. Jõupingutused selles valdkonnas tuleks suunata rahvusvaheliselt kokku lepitud standardite kasutuselevõtmisele ja ÜMTde õigusaktide ühtlustamisele liidu finantsteenuste õigustikuga. Piisavat tähelepanu tuleks pöörata ÜMTde ametiasutuste haldussuutlikkuse tugevdamisele, sealhulgas järelevalve valdkonnas.

- (33) Liidu finantsabi peaks keskenduma nendele valdkondadele, kus sellel on kõige suurem mõju, sest liit suudab tegutseda ülemaailmsel tasandil ja reageerida ülemaailmsetele probleemidele, nagu vaesuse kõrvaldamine, kestlik ja kaasav areng või demokraatia, hea valitsemistava, inimõiguste ja õigusriigi põhimõtete ülemaailmne edendamine, pikaajaline ja prognoositav osalemine arenguabis ja roll liikmesriikidega koordineerimisel.
- (34) ÜMTde ametiasutuste juhtimissuutlikkuse tõhususe, lihtsustamise ja tunnustamise huvides tuleks ÜMTdele eraldatud rahalisi vahendeid hallata vastastikuse partnerluse alusel. Lisaks peaksid ÜMTde ametiasutused võtma eesmärgiks välja töötada ja rakendada sellist poliitikat, mis vastab poolte vahel kokku lepitud koostööstrateegiatele. Programmitöö ja rakendamise eeskirjade ja protsessi käigus tuleks arvesse võtta ÜMTde piiratud haldus- ja inimressursse.
- (35) Käesoleva otsusega kehtestatakse ÜMTde liiduga assotsieerimise rahastamispakett, üliõpilaste ja -territooriumide assotsieerimise otsus, mis on iga-aastase eelarvemenetluse käigus Euroopa Parlamendile ja nõukogule peamiseks juhiseks [---] institutsioonidevahelise kokkuleppe (Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni vahel eelarvedistsipliini, eelarvealase koostöö ning usaldusväärse finantsjuhtimise kohta) punkti 16 tähenduses.
- (36) Käesoleva otsuse suhtes kohaldatakse horisontaalseid finantseeskirju, mille Euroopa Parlament ja nõukogu on võtnud vastu Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 322 alusel. Need eeskirjad on sätestatud finantsmääruses ja nendega määratakse kindlaks eelkõige kord, mille kohaselt eelarvet koostatakse ja täidetakse toetuste, hangete, auhindade ja kaudse eelarve täitmise kaudu, ning nähakse ette finantshalduses osalejate vastutuse kontroll. [ELi toimimise lepingu artikli 322 kohaselt vastu võetud eeskirjades on käsitletud ka liidu eelarve kaitsmist juhul, kui liikmesriikides esineb üldisi puudusi õigusriigi toimimises, sest õigusriigi põhimõtte austamine on usaldusväärse finantsjuhtimise ja tulemusliku liidupoolse rahastamise oluline eeltingimus.]

- (37) Käesoleva otsusega ette nähtud rahastamisliikide ja rakendusmeetodite valikul tuleks lähtuda nende võimest saavutada meetmete erieesmäärke ja tulemusi, võttes eelkõige arvesse kontrollidega seotud kulusid, halduskoormust ja eeldatavat nõuete täitmata jätmisega seotud riski. Muu hulgas tuleks kaaluda kindlasummalisi makseid, kindlamääralist rahastamist ja ühikuhindu, samuti kuludega sidumata rahalisi vahendeid, millele on osutatud finantsmääruse artikli 125 lõikes 1.
- (38) Liit peaks otsima võimalusi olemasolevate vahendite kõige tõhusamaks kasutamiseks, et saavutada välistegevuses optimaalne mõju. See tuleks saavutada liidu välistegevuse rahastamisvahendite sidususe ja täiendavusega, samuti liidu muude poliitikameetmete ja programmide suhtes koostoime tagamisega. Ühise eesmärgi saavutamiseks rakendatavate kombineeritud sekkumiste võimalikult suure mõju huvides peaks käesolev otsus võimaldama kombineerida rahastamist liidu muude programmidega, tingimusel et need ei kata samu kulusid. Kuna ÜMTdel on jätkuvalt keeruline liidu programmidele juurde pääseda, peaks komisjon asjakohasel juhul edendama ÜMTde paremat juurdepääsu liidu programmidele, näiteks suutlikkuse suurendamise ja koolitustegevuste kaudu. ÜMTde osalemist tuleks regulaarselt hinnata. Lisaks peaks liit tagama, et ÜMTdest pärit füüsilised isikud saavad osaleda liidu algatustes samadel alustel kui teised kodanikud liikmesriikidest.
- (39) Käesolevas otsuses tuleks koostöö rakendamiseks ja seega rahastamisvahendite üleselt haldamise sidususe tagamiseks vajaduse korral viidata (naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendi) [määrusele].

- (40) Selleks et võtta arvesse tolli- ja kaubandusalastes õigusaktides tehtavaid muudatusi, tuleks komisjonile anda õigus võtta kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte päritolu käsitlevate menetlusnormide ja seotud mõistete kohta II lisas ja II lisa liidetes, et komisjonil oleks võimalik neid muudatusi otsuses kajastada. Komisjonil peaks ka olema õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte I lisa artikli 3 muutmiseks, et näitajad vajaduse korral läbi vaadata või neid täiendada ning et lisada nimetatud lissasse järelevalve- ja hindamisraamistiku kehtestamist käsitlevad sätted.

Vastavalt 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppe⁹ punktidele 22 ja 23 on vaja käesolevat programmi hinnata konkreetsete seirenduete kohaselt kogutud teabe alusel, vältides samal ajal ülereguleerimist ja halduskoormust, eelkõige liikmesriikides. Kui see on asjakohane, võivad need nõuded sisaldada mõõdetavaid näitajaid, mille põhjal hinnata programmi mõju kohapeal. On eriti oluline, et komisjon korraldaks oma ettevalmistava töö käigus asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016 institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppes¹⁰ sätestatud põhimõtetega.

- (41) Viiteid nõukogu otsuse 2010/427/EL¹¹ artiklis 9 nimetatud liidu rahastamisvahenditele tuleks lugeda viideteks käesolevale otsusele. Komisjon peaks tagama, et käesolevat otsust rakendatakse kooskõlas kõnealuses otsuses Euroopa välisteenistusele omistatud rolliga.

⁹ Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni vahel 13. aprillil 2016 sõlmitud institutsioonidevaheline parema õigusloome kokkulepe ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.

¹⁰ Sama.

¹¹ Nõukogu 26. juuli 2010. aasta otsus 2010/427/EL, millega määratakse kindlaks Euroopa välisteenistuse korraldus ja toimimine (ELT L 201, 3.8.2010, lk 30).

- (42) Selleks et tagada käesoleva otsuse II lisa artikli 10 lõike 6 ja artikli 16 lõike 8, III lisa artikli 2 ning IV lisa artiklite 5 ja 6 asjaomaste sätete ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused. Neid volitusi tuleks *teostada* kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011.
- (43) Vastavalt finantsmäärusele, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL, Euratom) nr 883/2013,¹² nõukogu määrusele (EÜ, Euratom) nr 2988/95,¹³ nõukogu määrusele (Euratom, EÜ) nr 2185/96¹⁴ ja nõukogu määrusele (EL) 2017/1939¹⁵ tuleb liidu finantshuve kaitsta tulemuslike ja proportsionaalsete meetmetega, mis hõlmavad õigusnormide rikkumise, sh pettuste ärahoidmist, avastamist, korrigeerimist ja uurimist, kaotatud, alusetult väljamakstud või ebaõigesti kasutatud summade tagasinõudmist ja vajaduse korral halduskaristuste kehtestamist. Eelkõige võib Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) korraldada haldusjuurdlusi, sealhulgas kohapealseid kontrolle ja inspekteerimisi vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) nr 883/2013 ning nõukogu määruse (Euratom, EÜ) nr 2185/96 sätetele ja neis määrustes sätestatud korras, et teha kindlaks, kas on esinenud pettust, korruptsiooni või muud liidu finantshuve kahjustavat ebaseaduslikku tegevust.

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. septembri 2013. aasta määrus (EL, Euratom) nr 883/2013, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdlusi ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1073/1999 ja nõukogu määrus (Euratom) nr 1074/1999 (ELT L 248, 18.9.2013, lk 1).

¹³ 18. detsembri 1995. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 2988/95 Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse kohta (EÜT L 312, 23.12.1995, lk 1).

¹⁴ 11. novembri 1996. aasta määrus (Euratom, EÜ) nr 2185/96, mis käsitleb komisjoni tehtavat kohapealset kontrolli ja inspekteerimist, et kaitsta Euroopa ühenduste finantshuve pettuste ja igasuguse muu eeskirjade eiramiste eest (EÜT L 292, 15.11.1996, lk 2).

¹⁵ 12. oktoobri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1939, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Euroopa Prokuratuuri asutamisel (ELT L 283, 31.10.2017, lk 1).

Vastavalt määrusele (EL) 2017/1939 võib Euroopa Prokuratuur uurida pettusi ja muid õiguserikkumisi, mis mõjutavad liidu finantshuve, ja esitada nende kohta süüdistusi, nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2017/1371¹⁶.

Finantsmääruse kohaselt peab iga isik või üksus, kes saab liidu rahalisi vahendeid, tegema liidu finantshuvide kaitsel täielikult koostööd ja andma komisjonile, OLAFile, Euroopa Prokuratuurile ja Euroopa Kontrollikoja vajalikud õigused ja juurdepääsu ning tagama, et kolmandad isikud, kes on kaasatud liidu vahendite haldamisse, annaksid samaväärsed õigused. Seetõttu peaksid kolmandate riikide ja territooriumidega ja rahvusvaheliste organisatsioonidega sõlmitud kokkulepped, samuti kõik käesoleva otsuse rakendamise tulemusel sõlmitavad lepingud või kokkulepped sisaldama sätteid, millega antakse komisjonile, kontrollikoja ja OLAFile sõnaselge õigus oma pädevusest lähtudes korraldada selliseid auditeid, kohapealseid kontrolle ja inspeksioone ning tagatakse, et liidupoolse rahastamise rakendamisega seotud kolmandad isikud annavad samaväärsed õigused.

- (44) Käesolev otsus peaks andma nõukogule võimaluse leida uuenduslikke, järjekindlaid ja erinevatest olukordadest lähtuvaid lahendusi, võttes arvesse eespool nimetatud tegureid,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017, lk 29).

I OSA

ÜLEMEREMAADE JA -TERRITOORIUMIDE EUROOPA LIIDUGA ASSOTSIEERIMIST KÄSITLEVAD ÜLDSÄTTED

1. PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Reguleerimisese

1. Käesoleva otsusega kehtestatakse ülemeremaaade ja -territooriumide (edaspidi „ÜMTd“) assotsieerimine Euroopa Liiduga (edaspidi „liit“), mis on ELi toimimise lepingu artiklil 198 põhinev partnerlus, et toetada ÜMTde kestlikku arengut ja edendada ELi väärtusi ja standardeid kogu maailmas. Assotsieerimises osalevad partnerid on liit, ÜMTd ja liikmesriigid, kellega ÜMTd on seotud (edaspidi „seotud liikmesriigid“). Lisaks sätestatakse käesoleva otsusega eeskirjad, mis reguleerivad ühelt poolt liidu ning teiselt poolt Gröönimaa ja Taani vahelisi suhteid.
2. Käesoleva otsusega kehtestatakse selle artiklis 75 rahastamisprogramm kõigi ÜMTdega assotsieerimiseks („programm“). Selles sätestatakse programmi eesmärgid, eelarve aastateks 2021–2027, liidupoolse rahastamise vormid ja rahastamisvahendite andmise eeskirjad, nagu on sätestatud käesoleva otsuse I lisas.

Artikkel 2

Territoriaalne kohaldamisala

Assotsieerimist kohaldatakse kõikide ELi toimimise lepingu II lisas loetletud ÜMTde suhtes.

Artikkel 3

Eesmärgid, põhimõtted ja väärtused

1. Liidu ja ÜMTde assotsieerimine põhineb ÜMTde, seotud liikmesriikide ja liidu ühistel eesmärkidel, põhimõtetel ja väärtustel.
2. Partnerid tunnustavad üksteise õigust kehtestada oma kestliku arengu poliitika ja prioriteedid, määrata kindlaks oma keskkonna- ja töötajate kaitse nõuded ning võtta vastu ja muuta asjaomaseid õigusakte ja poliitikat kooskõlas rahvusvaheliselt tunnustatud standardite ja kokkulepetega. Seejuures püüavad nad tagada ranged keskkonna ja töötajate kaitse nõuded.
3. Käesoleva otsuse rakendamisel lähtuvad partnerid läbipaistvuse, subsidiaarsuse ja tõhususe põhimõtetest ning pööravad võrdväärset tähelepanu ÜMTde kestliku arengu kolmele põhitahule – majandusareng, kultuuriline ja sotsiaalne areng ning loodus- ja keskkonnakaitse –, rakendades tegevuskava 2030 läbivalt kogu sise- ja välispoliitikas tervikliku ja strateegilise lähenemisviisi abil. Sooline võrdõiguslikkus ning tütarlaste ja naiste õigused tuleks integreerida kõikidesse meetmetesse võtmetähtsusega panusena kestliku arengu eesmärkide edukaks saavutamiseks.

4. Käesoleva otsuse üldine eesmärk on edendada ÜMTde majanduslikku ja sotsiaalset arengut ning seada sisse tihedad majandussidemed nende ja liidu kui terviku vahel. Assotsieerimisega püütakse saavutada seda üldeesmärki, parandades ÜMTde konkurentsivõimet, tugevdades nende vastupanuvõimet, vähendades nende majanduslikku ja keskkonnaalast haavatavust ning edendades nende koostööd teiste partneritega. Lisaks on käesoleva otsuse eesmärk säilitada olemasolevad sidemed ühelt poolt liidu ning teiselt poolt Gröönimaa ja Taani vahel, tunnistades Gröönimaa geostrateegilist asukohta Arktikas, ning säilitada olemasolevad sidemed liidu ja teiste ÜMTde vahel, võttes arvesse nende geostrateegilisi asukohti Kariibi mere, India ookeani, Atlandi ookeani ja Vaikse ookeani riikides.
5. Kooskõlas ELi lepingu artikli 3 lõikega 5 ja artikliga 21 on käesoleval otsusel järgmised erieesmärgid:
- a) edendada ja toetada ÜMTdega tehtavat koostööd, sealhulgas nende peamiste probleemide käsitlemisel ja kestliku arengu eesmärkide saavutamisel;
 - b) toetada Gröönimaad ja teha Gröönimaaga koostööd tema peamiste sõlmküsimumuste käsitlemisel (eelkõige haridustaseme tõstmisel) ning toetada Gröönimaa kohaliku valitsuse suutlikkust töötada välja ja rakendada kohalikku poliitikat.
6. Nende eesmärkide täitmiseks järgitakse assotsieerimisel vabaduse, demokraatia, inimõiguste ja põhivabadustest kinnipidamise, õigusriigi, hea valitsemistava ja kestliku arengu aluspõhimõtteid, mida tunnustavad nii ÜMTd kui ka seotud liikmesriigid.

Artikkel 4

Assotsieerimise juhtimine

Assotsieerimist juhivad komisjon ja ÜMT ametiasutused ning vajaduse korral ka ÜMTga seotud liikmesriik vastavalt nende institutsioonilisele, õigus- ja finantspädevusele.

Artikkel 5

Ühishuvid, vastastikune täiendavus ja prioriteedid

1. Assotsieerimine moodustab ühist huvi pakkuvates küsimustes peetava poliitilise dialoogi ja koostöö raamistiku.
2. Esmatähtsaks peetakse koostööd ühist huvi pakkuvates valdkondades, nagu näiteks:
 - a) ÜMTde majanduse kestlik mitmekesistamine, sealhulgas nende edasine integreerimine maailma- ja piirkondliku majandusega; konkreetselt Gröönimaa puhul vajadus suurendada tööjõu oskusi;
 - b) teabevahetuse, koostöö ja partnerluse soodustamine, et kiirendada kestliku arengu eesmärkide saavutamist;
 - c) haridus ja koolitus, rahvatervis, turism ja kultuur;
 - d) roheline ja sinine majanduse edendamine;
 - e) loodusvarade kestlik majandamine, sealhulgas bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemi teenuste säilitamine ja nende kestlik kasutamine;
 - f) kliimamuutuste leevendamine ja kliimamuutuste mõjudega kohanemine;
 - g) katastroofiohu vähendamine;

- h) teadusuuringute, innovatsiooni ja teaduskoostöö edendamine;
 - i) digitaalne juurdepääsetavus;
 - j) ÜMTde ning nende naabrite ja teiste partnerite vaheliste sotsiaalsete, kultuurialaste ja majandussidemete edendamine;
 - k) sotsiaalvaldkond, tööjõu liikuvus, sotsiaalkaitse süsteemid, toiduohutuse ja toiduga kindlustatuse küsimused;
 - l) Arktika-küsimused;
 - m) piirkondliku koostöö arendamine Kariibi mere, India ookeani, Atlandi ookeani ja Vaikse ookeani piirkonna riikides;
 - n) piirkonnasisese koostöö arendamine Arktika, Kariibi mere, India ookeani, Atlandi ookeani ja Vaikse ookeani piirkonna riikides;
3. Ühist huvi pakkuvates valdkondades tehtava koostöö eesmärk on edendada ÜMTde võimet toimida iseseisvalt ning arendada nende suutlikkust töötada välja, rakendada ja kontrollida lõikes 2 osutatud strateegiaid ja poliitikat.

Artikkel 6

Assotsieerimisest teavitamine

1. Vastastikuste suhete tugevdamiseks teavitavad liit ja ÜMTd kodanikke assotsieerimisest, eelkõige edendades ÜMTde ja nende liidusiseste partnerite ametiasutuste, teadusringkondade, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja ettevõtjate vahelisi sidemeid ja koostööd.

2. ÜMTd teevad jõupingutusi, et tugevdada ja edendada suhteid kogu liiduga. Liikmesriigid toetavad neid jõupingutusi.

Artikkel 7

Piirkondlik koostöö ja integratsioon ning koostöö teiste partneritega

1. Võttes arvesse käesoleva otsuse artiklit 3, toetatakse assotsieerimisega ÜMTde osalemist asjaomastes rahvusvahelistes, piirkondlikes ja/või allpiirkondlikes koostööalgatustes ning ÜMTde piirkondlikku ja allpiirkondlikku integratsiooni vastavalt nende endi püüdlustele ning kooskõlas nende pädevate ametiasutuste kindlaks määratud eesmärkide ja prioriteetidega.
2. Sel eesmärgil ja võttes arvesse ÜMTde osalemist piirkondlikes ja rahvusvahelistes organisatsioonides, võivad liit ja ÜMTd teiste partneritega vahetada teavet ja häid tavasid, teha nendega muud laadi tihedat koostööd ning koordineerida oma tegevust nendega, kui see on asjakohane vastavalt rahvusvahelistele lepingutele.
3. Assotsieerimisega toetatakse liidu ning ÜMTde ja teiste partnerite vahelist koostööd käesoleva otsuse II ja III osas sätestatud koostöövaldkondades. Seda arvesse võttes on assotsieerimise eesmärk edendada ÜMTde koostööd ELi toimimise lepingu artiklis 349 osutatud äärepoolseimate piirkondadega, samuti AKV riikide hulka kuuluvate ja [AKV riikide hulka mittekuuluvate] naaberriikide ja [-territooriumidega¹⁷]. Selle eesmärgi saavutamiseks parandab liit kõigi asjaomaste liidu programmide ja rahastamisvahendite koordineerimist ja nendevahelist sünergiat. Samuti püüab liit vajaduse korral assotsieerida ÜMTd dialoogiga, mida liit peab ÜMTde naaberriikidega, sõltumata sellest, kas tegemist on AKV riikidega või [AKV riikide hulka mittekuuluvate naaberriikide] ja [-territooriumidega], ning äärepoolseimate piirkondadega.

¹⁷ [Mõiste „territooriumid“ all mõeldakse 12 Ühendkuningriigi ÜMTd, mis olid loetletud ELi toimimise lepingu II lisas sellel ajal, kui Euroopa Ülemkogu sai 29. märtsil 2017 teate Ühendkuningriigi väljaastumise kohta Euroopa Liidust ja Euratomist Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 50 kohaselt.]

4. Toetus, mida antakse ÜMTde osalemiseks asjaomastes piirkondliku integratsiooni organisatsioonides, nähakse ette eelkõige järgmisele:
- a) nende asjakohaste piirkondlike organisatsioonide ja institutsioonide suutlikkuse suurendamine, mille liikmeteks on ÜMTd;
 - b) piirkondlikud või allpiirkondlikud algatused, nagu sektoripõhiste reformide poliitika eluviimine koostöövaldkondades, mis on kindlaks määratud käesoleva otsuse II ja III osas;
 - c) ÜMTde teadlikkuse suurendamine mõjust, mida piirkondlik integratsioon avaldab eri valdkondades;
 - d) ÜMTde osalemine piirkondliku integratsiooni organisatsioonide raames piirkondlike turgude arendamises;
 - e) ÜMTde ja nende naabrite vahelised piiriülesed investeeringud.

Artikkel 8

Osalemine Euroopa territoriaalse koostöö rühmitustes

Käesoleva otsuse artikli 7 lõigete 1, 2 ja 3 kohaldamisel tähendavad koostööalgatused või koostöö teised vormid samuti seda, et ÜMTde valitsusasutused, piirkondlikud ja allpiirkondlikud organisatsioonid, kohalikud ametiasutused ning vajaduse korral ka teised avaliku ja erasektori asutused või institutsioonid (sealhulgas avalike teenuste osutajad) võivad osaleda Euroopa territoriaalse koostöö rühmituses, tehes seda vastavalt koostöö eeskirjadele ja eesmärkidele, mis on sätestatud käesoleva otsusega ning määrusega (EL) nr 1302/2013¹⁸, ning vastavalt korrale, mida kohaldatakse ÜMTga seotud liikmesriigi suhtes.

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1302/2013, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1082/2006 Euroopa territoriaalse koostöö rühmituse (ETKR) kohta, et selgitada, lihtsustada ja parandada nende rühmituste asutamist ja toimimist (ELT L 347, 20.12.2013, lk 303).

Artikkel 9

Erirežiim

1. Assotsieerimisel võetakse arvesse, et ÜMTde majanduslik areng on ebaühtlane ja nad ei suuda ühtviisi ära kasutada kõiki artiklis 7 osutatud piirkondliku koostöö ja integratsiooni pakutavaid võimalusi.
2. Isoleeritud ÜMTde suhtes kehtestatakse erirežiim.
3. Selleks et isoleeritud ÜMTd saaksid ületada struktuurseid ja muid arengutakistusi, võetakse erirežiimi kehtestamisel, muu hulgas finantsabi suuruse ja tingimuste kindlaksmääramisel, arvesse nende konkreetseid probleeme.
4. Isoleeritud ÜMTna käsitatakse Saint-Pierre'i ja Miqueloni.

2. PEATÜKK

KOOSTÖÖ

Artikkel 10

Üldine lähenemisviis

1. Assotsieerimine rajaneb ÜMTde, seotud liikmesriikide, komisjoni ning vajaduse korral ka Euroopa Investeeringuspanga ning teiste liidu institutsioonide ja organite vahelisel laiapõhjalisel dialoogil ja konsulteerimisel ühist huvi pakkuvates küsimustes.

2. Vajaduse korral peavad ÜMTd dialoogi ja konsulteerivad selliste asutuste ja organitega nagu:
- a) pädevad kohalikud ja muud avaliku sektori asutused;
 - b) majandus- ja sotsiaalpartnerid;
 - c) muud kodanikuühiskonda esindavad asjakohased organid, näiteks keskkonnapartnerid või valitsusvälised organisatsioonid, ning meeste ja naiste võrdõiguslikkust edendavad organid.

Artikkel 11

Koostöös osalejad

1. ÜMTde poolt osalevad koostöös:
- a) ÜMTde valitsusasutused;
 - b) ÜMTde kohalikud ametiasutused;
 - c) avalike teenuste osutajad ja kodanikuühiskonna organisatsioonid, nagu sotsiaal-, ettevõtlus-, tööandjate ja ametiühingute liidud ning kohalikud, riiklikud ja rahvusvahelised valitsusvälised organisatsioonid;
 - d) piirkondlikud ja allpiirkondlikud organisatsioonid.
2. ÜMTdega seotud liikmesriigid teevad lõike 1 punktides a ja b osutatud valitsusasutused ja kohalikud ametiasutused komisjonile teatavaks.

Artikkel 12

Valitsusväliste osalejate ülesanded

1. Valitsusvälised osalejad võivad osaleda koostööga seotud teabevahetuses ja konsulteerimises, eelkõige koostöö raames abi andmise ning projektide ja programmide ettevalmistamises ja rakendamises. Neile võib delegeerida kohalikke arengualgatusi toetavate projektide ja programmide finantsjuhtimise volitusi.
2. Valitsusvälised osalejad, kellel on õigus osaleda projektide ja programmide eelarve detsentraliseeritud täitmisel, määratakse kindlaks ÜMT ametiasutuste, komisjoni ja seotud liikmesriigi vahelise kokkuleppega, arvestades asjaomast valdkonda ning osalejate erioskusi ja tegevusala. Kindlaksmääramine toimub igas ÜMTs artiklis 10 osutatud laiapõhjalise dialoogi ja konsulteerimise käigus.
3. Assotsieerimise eesmärk on aidata ÜMTdel tugevdada kodanikuühiskonna organisatsioone, eelkõige nende asutamist ja arendamist, ning luua tingimused nende osalemiseks arengustrateegiate ja -programmide kujundamises, rakendamises ja hindamises.

3. PEATÜKK

ASSOTSIEERIMISE INSTITUTSIOONILINE RAAMISTIK

Artikkel 13

Dialoogi juhtpõhimõtted

1. Liit, ÜMTd ja nendega seotud liikmesriigid peavad korrapäraselt dialoogi, mis on igakülgne ja poliitiline.

2. Dialoogi peetakse ranges kooskõlas liidu, ÜMTde ja nendega seotud liikmesriikide institutsioonilise, õigusliku ja finantspädevusega. Dialoog on paindlik. See võib olla ametlik või mitteametlik ning seda peetakse asjakohasel tasemel ja asjakohases vormis artiklis 14 osutatud dialoogifoorumite kaudu.
3. Dialoog võimaldab ÜMTdel täielikult osaleda assotsieerimise rakendamises.
4. Dialoog keskendub muu hulgas assotsieerimise eesmärkide täitmise seisukohalt olulistele ühist või üldist huvi pakkuvatele konkreetsetele poliitilistele küsimustele.
5. Eelkõige kasutatakse ÜMTdega, sealhulgas Gröönimaaga, peetavat dialoogi selleks, et panna alus ulatuslikule koostööle ja dialoogile valdkondades, mis käsitlevad muu hulgas haridust, energiat, kliimamuutusi, loodust, keskkonda, sinist majandust, loodusvarasid (sh toorained ja kalavarud), meretransporti, teadusuuringuid ja innovatsiooni, samuti nende küsimuste Arktika-mõõdet, kui see on asjakohane.

Artikkel 14

Assotsieerimisfoorumid

1. Assotsieerimisega luuakse järgmised dialoogifoorumid:
 - a) ÜMTde ametiasutuste, liikmesriikide ja komisjoni esindajad kohtuvad igal aastal ÜMTde ja ühenduse vahelisel dialoogifoorumil (edaspidi „ÜMT ja ELi foorum“). Vajaduse korral kaasatakse ÜMT ja ELi foorumile Euroopa Parlamendi liikmed ning Euroopa Investeerimispanka ja äärepoolseimate piirkondade esindajad;

- b) komisjon, ÜMTd ja nendega seotud liikmesriigid korraldavad korrapäraselt kolmepoolseid konsultatsioone. Neid konsultatsioone korraldatakse vähemalt neli korda aastas komisjoni algatusel või ÜMTde ja nendega seotud liikmesriikide taotlusel. Liikmesriike teavitatakse asjakohasel viisil konsultatsioonide tulemustest;
 - c) assotsieerimise rakendamiseks moodustatakse ÜMTde ja nendega seotud liikmesriikide ning komisjoni kokkuleppel nõuandvaid tööühmi, mille laad oleneb käsitletavatest küsimustest. Need tööühmad võib kokku kutsuda komisjoni, liikmesriigi või ÜMT taotlusel. Tööühmad täiendavad ÜMT ja ELi foorumi ja/või kolmepoolsetel konsultatsioonidel tehtavat tööd ning neis peetakse tehnilisi arutelusid küsimustes, mis on ÜMTde ja nendega seotud liikmesriikide jaoks eriti olulised.
2. Komisjon on ÜMTde ja ELi foorumi, kolmepoolsete konsultatsioonide ja tööühmade eesistuja ning tagab neile sekretariaaditeenused. Kolmepoolsete konsultatsioonide töösuunad määratletakse ühiselt komisjoni, ÜMTde ja liikmesriikide poolt, kellega need seotud on. ÜMTde ja ELi foorumi töösuunad määratletakse ühiselt komisjoni, ÜMTde ja liikmesriikide poolt, kellega need seotud on ja teiste huvitatud liikmesriikide poolt.

II OSA

ASSOTSIEERIMISE RAAMES KESTLIKU ARENGU EDENDAMISEKS TEHTAVA KOOSTÖÖ VALDKONNAD

1. PEATÜKK

KESKKONNAPROBLEEMID, KLIIMAMUUTUSED, OOKEANID JA KATASTROOFIOHU VÄHENDAMINE

Artikkel 15

Üldpõhimõtted

Assotsieerimise raames võib teha koostööd looduse, keskkonna, kliimamuutuste ja katastroofiohu vähendamise valdkonnas selleks, et:

- a) toetada ÜMTde jõupingutusi töötada välja ja rakendada poliitikat, strateegiaid, tegevuskavasid ja meetmeid;
- b) toetada ÜMTde jõupingutusi ühineda piirkondlike, ELi ja üleilmsete võrgustike ja algatustega;
- c) edendada loodusvarade kestlikku kasutamist ja ressursitõhusust ning katkestada seos majanduskasvu ja keskkonnaseisundi halvenemise vahel ning
- d) toetada ÜMTde jõupingutusi toimida piirkondlike keskuste ja tippkeskustena.

Artikkel 16

Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemi teenuste kestlik majandamine ja säilitamine

Assotsieerimise raames võib teha koostööd bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemi teenuste kestliku majandamise ja säilitamise valdkonnas selleks, et:

- a) edendada uute mere- ja maismaakaitsealade loomist ja tõhustada nende majandamist, samuti selleks, et parandada olemasolevate kaitsealade majandamist;
- b) edendada mere- ja maismaressursside kestlikku majandamist eesmärgiga kaitsta liike (eelkõige ohustatud, haavatavaid ja haruldasi liike), nende elupaiku ning ökosüsteemide toimimist väljaspool kaitsealasid;
- c) tugevdada bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemi teenuste säilitamist ja kestlikku kasutamist:
 - i) käsitledes ökosüsteemi üldisi probleeme, nagu kliimamuutused, säilitades terved ja vastupidavad ökosüsteemid ning edendades kliimamuutustega kohanemisel ja nende leevendamisel rohelist ja sinist taristut ja ökosüsteemidel põhinevaid lähenemisviise, mis paljudel juhtudel võimaldavad täita mitut eesmärki korraga;
 - ii) tugevdades kohalikul, piirkondlikul ja/või rahvusvahelisel tasandil suutlikkust sidusrühmade (avaliku sektori asutused, maaomanikud, erasektor, teadlased ja kodanikuühiskonna organisatsioonid) vahelise teabe-, teadmiste, sh põlisrahvaste, traditsiooniliste ja kohalike teadmiste ja heade tavade vahetamise kaudu;
 - iii) tugevdades kaitsealade ja muude alade looduskaitseprogramme ja nendega seotud tegevust;
 - iv) laiendades teadmistaasi ning täites lünki teadmistes, sealhulgas kvantifitseerides ökosüsteemi funktsioonide ja teenuste väärtusi ning töötades välja pikaajalisi liikide ja ökosüsteemide arengu seireprogramme;

- d) edendada ja toetada piirkondlikku koostööd eesmärgiga käsitleda selliseid küsimusi nagu invasiivsed võõrliigid või kliimamuutuste mõju ning ookeanide kestlik kaitse;
- e) töötada välja ressursside suurendamise mehhanisme, sealhulgas nähes ette tasu ökosüsteemi teenuste osutamise eest.

Artikkel 17

Metsa kestlik majandamine

Assotsieerimise raames metsa kestliku majandamise valdkonnas tehtav koostöö võib hõlmata metsa säilitamise ja kestliku kasutamise edendamist (sealhulgas metsa rolli erosiooni ja kõrbestumise vältimisel), metsastamist ning puidueksporti haldamist.

Artikkel 18

Rannikualade integreeritud majandamine

Assotsieerimise raames võib teha koostööd rannikualade integreeritud majandamise valdkonnas selleks, et:

- a) toetada jõupingutusi, mida ÜMTd teevad mere- ja rannikualade kestliku majandamise tõhustamiseks, töötades välja strateegilisi ja terviklikke lähenemisviise mere- ja rannikualade planeerimisele ja majandamisele, sealhulgas toetus pikaajaliste seireprogrammide jaoks;
- b) kasutada selliste majanduslike ja sotsiaalsete tegevusalade puhul nagu kalapüük ja vesiviljelus, turism, meretransport ja põllumajandus ära võimalused, mida mere- ja rannikualad pakuvad taastuvenergia, veeressursside ja tooraine valdkonnas, võttes samal ajal arvesse kliimamuutuste ja inimtegevuse mõju.

Artikkel 19

Ookeanid

1. Assotsieerimise raames võib teha koostööd ookeanide majandamise valdkonnas selleks, et:
 - a) süvendada dialoogi valdkonnas ühist huvi pakkuvates küsimustes;
 - b) edendada merendusteadmisi ja biotehnoloogiat ning ookeanienergiat, mereseiret, rannikualade majandamist ja ökosüsteemil põhinevat majandamist, sealhulgas mereökosüsteemide seire kaudu;
 - c) edendada terviklikke lähenemisviise piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasandil.
 - d) edendada aktiivselt häid tavasid, head valitsemistava ja püügipiirkondade vastutustundliku majandamist kalavarude kaitseks ja nende kestlikuks majandamiseks; see hõlmab ka ühist huvi pakkuvaid kalavarusid ja kalavarusid, mida majandavad piirkondlikud kalavarude majandamise organisatsioonid;
 - e) arendada kohalikul tasandil vastutustundlikku kalatöötlemistööstust;
 - f) pidada dialoogi ja teha koostööd kalavarude kaitse vallas, sealhulgas võtta meetmeid ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu võitlemisel, ning teha tõhusat koostööd piirkondlike kalavarusid majandavate organisatsioonidega ja nende organisatsioonide raames. Dialoog ja koostöö hõlmab kontrolli- ja järelevalvekavasid ning stiimuleid ja kohustust pikemas perspektiivis tõhustada kalavarude ja rannikukeskkonna majandamist.
2. Assotsieerimise raames ning tagades samal ajal kooskõla ja täiendavuse kehtivate kalandusalaste partnerluslepingutega, põhineb lõike 1 punktides d ja f osutatud koostöö järgmistel põhimõtetel:
 - a) kalavarude vastutustundlik majandamine ja vastutustundlikud püügitavad;

- b) hoidutakse meetmetest ja tegevusest, mis on vastuolus kalavarude kestliku kasutamise ja kestliku kohaliku arengu põhimõtetega;
- c) liidu ja ÜMTde kehtivate või tulevaste kahepoolsete kalandusalaste partnerluslepingutega arvestades peavad liit ja ÜMTd omavahel korrapäraselt nõu mere elusressursside kaitse ja majandamise küsimustes ning vahetavad asjakohaste artiklis 14 sätestatud dialoogifoorumite kaudu teavet ressursside olukorra kohta.

Artikkel 20

Kestlik veemajandus

1. Liit ja ÜMTd võivad assotsieerimise raames kestliku veemajanduse valdkonnas teha koostööd, mis hõlmab veepoliitikat ja institutsioonide väljaarendamist, veeressursside kaitset, olme-, tööstus- ja põllumajanduskasutuseks ette nähtud veevarustust maa- ja linnapiirkondades, veevarude loomist, jaotamist ja majandamist, veekao vähendamist ja vee tõhusat kasutamist ning reovee käitlemist.
2. Veevarustuse ja kanalisatsiooni valdkonnas pööratakse erilist tähelepanu puhta ja taskukohase joogiveega varustamisele ja kanalisatsiooniteenustele piirkondades, kus need teenused ei ole piisavalt välja arendatud ning mis on loodusõnnetuste poolt eriti haavatavad, et aidata parandada rahvastiku tervislikku seisundit ja suurendada tootlikkust ning seega otseselt arendada inimressursse.
3. Koostöö tegemisel nendes valdkondades lähtutakse põhimõttest, et linna- ja maapiirkondades põhiliste vee- ja kanalisatsiooniteenuste laiendamine ei tohi kahjustada keskkonda. Esmatähtsaks peetakse aktiivset ja kliimatundlikku veevarude majandamist.

Artikkel 21
Jäätmekäitlus

Assotsieerimise raames jäätmekäitluse valdkonnas tehtav koostöö võib hõlmata kõikides jäätmekäitlusega seotud toimingutes hea keskkonnatava kasutamise edendamist. Selline koostöö võib ka hõlmata jäätmete, sealhulgas ookeanides leiduvate plastjätmete hulga vähendamist, ringlussevõttu või teisi taaskasutamisprotsesse, nt jäätmete energiakasutust ja jäätmete kõrvaldamist.

Artikkel 22
Energeetika

Assotsieerimise raames kestliku energia valdkonnas tehtav koostöö võib hõlmata:

- a) kestlikku energiatootmist, energiajaotust ja juurdepääsu energiale, eelkõige taastuvatest energiaallikatest toodetud vähese süsinikdioksiidiheitega energia arendamist, edendamist, kasutamist ja salvestamist;
- b) energiapoliitikat ja -regulatsiooni, eelkõige poliitika ja eeskirjade väljatöötamist, et muuta energiatariifid taskukohaseks ja kestlikuks;
- c) energiatõhusust, eelkõige energiatõhususe standardite väljatöötamist ja rakendamist ning energiatõhususe meetmete rakendamist eri sektorites (tööstus, kaubandus, avalik sektor ja kodumajapidamised) ning nendega kaasnevaid haridus- ja teavitamismeetmeid;
- d) transporti, eelkõige keskkonnasõbralikemate ühiskondlike ja isiklikuks kasutamiseks mõeldud transpordivahendite (hübriid-, elekter- ja vesinikkütusega sõidukid, samuti autode ühiskasutuse ja jalgrattalaenutuse kavad) arendamist, edendamist ja kasutamist;
- e) linnaplaneerimist ja -ehitust, eelkõige rangete keskkonnakvaliteedi standardite ning linnaplaneerimise ja -ehituse energiatõhususnõuete edendamist ja rakendamist, ning

- f) turismi, eelkõige energiasõltumatute (taastuenergiapõhise) ja/või rohelise turismi taristu edendamist.

Artikkel 23

Toorained

Assotsieerimise raames toorainete, sh haruldaste muldmetallide valdkonnas tehtav koostöö võib hõlmata sellise toorainesektori edendamist, mis oleks igasuguste kaevandustööde suhtes kestlik ning toetaks järgmist:

- a) ressursside tõhus ja optimaalne kasutamine;
- b) vastutustundliku tarbimise ja ringlussevõtu edendamine;
- c) keskkonnakaitse arendamine ja tugevdamine kohalikul ja piirkondlikul tasandil;
- d) keskkonnasõbralik käitlemine ja kasutamine;
- e) tooraineuuringute ja kaevandamise valdkonnas kohalikul, piirkondlikul ja riiklikul tasandil võimsuse, koolituse, uuenduslikkuse ning teadus- ja ärimeetmete parandamine kooskõlas rahvusvaheliste tööõiguse standarditega;
- f) tooraine kasutamise ja kaevandamise sotsiaalmajandusliku mõju kestlik haldamine;
- g) toorainega seotud tegevustes osalevate sidusrühmade seisukohtade arvessevõtmine.

Artikkel 24

Kliimamuutused

Assotsieerimise raames kliimamuutuste valdkonnas tehtava koostöö eesmärk on toetada ÜMTde algatusi, mis hõlmavad kliimamuutuste leevendamist ja kohanemist kliimamuutuste negatiivsete mõjudega, ning see võib hõlmata:

- a) tõendite kogumist; kliimamuutustega kohanemise või kliimamuutuste negatiivsete mõjude leevendamise peamiste riskide kindlakstegemist ning territoriaalsete, piirkondlike ja/või rahvusvaheliste meetmete ja kavade väljatöötamist;
- b) partnerriikide jõupingutuste toetamist nende püüdlustes täita oma kohustusi kliimamuutuste valdkonnas vastavalt Pariisi kliimakokkuleppele;
- c) kliimamuutustega kohanemise ja nende leevendamise eesmärkide integreerimist avaliku sektori poliitikasse ja strateegiatesse;
- d) poliitika kujundamise ja rakendamise seisukohalt eriti oluliste statistiliste andmete ja näitajate väljatöötamist ja kindlaksmääramist ning
- e) ÜMTde piirkondlikus ja rahvusvahelises dialoogis osalemise toetamist, mis läbi tugevdaks koostööd, sealhulgas teadmiste ja kogemuste vahetamist.

Artikkel 25

Katastroofiohu vähendamine

Assotsieerimise raames võib teha koostööd katastroofiohu vähendamise valdkonnas selleks, et:

- a) töötada välja või täiustada suurõnnetuste vältimise ja nendeks valmisoleku süsteeme, sealhulgas taristuid, ning suurõnnetuste tagajärgede leevendamiseks vajalikke ennustus- ja eelhoiatussüsteeme;
- b) teha põhjalikke uuringuid ÜMTsid ja ÜMTde piirkondi ähvardava suurõnnetuste ohu ning ÜMTdes ja ÜMTde piirkondades suurõnnetustele reageerimise praeguse suutlikkuse kohta;
- c) tugevdada kohalikul, riiklikul ja piirkondlikul tasandil suurõnnetuste vältimise ja nendeks valmisoleku meetmeid;

- d) parandada asjaomaste osalejate reageerimisvõimet ning nende tegevuse koordineerimist, tõhusust ja tulemuslikkust;
- e) parandada elanike teavitamist suurõnnetuse ohust ja selle ärahoidmisest ning suurõnnetuste vältimist, nendeks valmisolekut ning neile reageerimist, pöörates erilist tähelepanu puudega inimeste erivajadustele;
- f) tugevdada peamiste kodanikukaitses osalejate koostööd;
- g) edendada rahvusvahelisi katastroofiohu vähendamise algatusi, nagu näiteks Sendai katastroofiohu vähendamise raamistik 2015–2030 ning
- h) edendada ÜMTde osalemist piirkondliku, Euroopa ja/või rahvusvahelise tasandi foorumitel, et tagada partneritevaheline korrapärasem teabevahetus ja tihedam koostöö suurõnnetuse korral.

2. PEATÜKK

JUURDEPÄÄS

Artikkel 26

Üldised eesmärgid

- 1. Assotsieerimise raames juurdepääsu valdkonnas tehtava koostöö eesmärk on:
 - a) tagada ÜMTdele parem juurdepääs ülemaailmsete transpordivõrkudele ning
 - b) tagada ÜMTdele parem juurdepääs info- ja sidetehnoloogiale ja -teenustele.

2. Lõikes 1 osutatud raamistikus tehtav koostöö võib hõlmata:
- a) tegevuspõhimõtteid ja institutsioonide väljaarendamist;
 - b) maantee-, raudtee-, õhu-, mere- ja siseveetransporti;
 - c) sadamate ja lennujaamade laorajatisi ning
 - d) varustuskindlust kaugete piirkondade ja isoleeritud saarte jaoks.

Artikkel 27

Meretransport

1. Assotsieerimise raames meretranspordi valdkonnas tehtava koostöö eesmärk on arendada ja edendada ühtaegu kestlike ja tõhusate meretransporditeenuste osutamist ÜMTdes ja see võib hõlmata:
- a) majanduslikult ja kaubanduslikult kulutasuva hinnaga tõhusa ja vähese CO₂-heitega kaubaveo edendamist;
 - b) rahvusvahelistes mereveoteenustes ÜMTde ulatuslikuma osalemise soodustamist;
 - c) piirkondlike programmide edendamist;
 - d) kohaliku erasektori suuremat kaasamist mereveondusse ning
 - e) kestliku ja vastupidava taristu väljaarendamist.
2. Liit ja ÜMTd edendavad meresõiduohutust, laevaperede turvalisust ja saastamise vältimist.

3. Liit ja ÜMTd edendavad meresõiduohutust ja turvalisust, merekeskkonna kaitsmist, laeva pardal elu- ja töötingimuste vastavust asjakohastele rahvusvahelistele konventsioonidele ja ELi õigusraamistikule.

Artikkel 28

Lennutransport

Assotsieerimise raames lennutranspordi valdkonnas tehtav koostöö võib hõlmata:

- a) ÜMTde lennutranspordi ümberkorraldamist ja moderniseerimist;
- b) ÜMTde lennutranspordi ettevõtlusalase elujõulisuse ja konkurentsivõime toetamist;
- c) erasektori investeringute ja osalemise edendamist ning
- d) teadmiste ja hea ettevõtlustava vahetamise edendamist, võttes arvesse kestlikkust ja kliimamuutuste leevendamise küsimusi.

Artikkel 29

Lennutranspordi ohutus ja turvalisus

Assotsieerimise raames lennutranspordi ohutuse ja turvalisuse valdkonnas tehtava koostöö eesmärk on aidata ÜMTdel täita asjaomaseid rahvusvahelisi standardeid ja see võib muu hulgas hõlmata:

- a) ELi lennuliikluse ohutussüsteemide ja vajaduse korral rahvusvaheliste standardite rakendamist;
- b) lennujaamades turvameetmete rakendamist ja tsiviillennundusasutuste suutlikkuse suurendamist nende vastutusalas toimuva tegevuse ohutuse tagamisel ning
- c) taristu ja inimressursside arendamist.

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiateenused

Assotsieerimise raames info- ja kommunikatsioonitehnoloogiateenuste valdkonnas tehtava koostöö eesmärk on käsitleda digilõhet ja stimuleerida ÜMTdes digitaalset juurdepääsetavust, innovatsiooni ja majanduskasvu ning parandada kodanike igapäevaelu ja ettevõtete olukorda, sealhulgas puuetega inimeste juurdepääsuvõimalusi. Koostöö eesmärk on parandada eelkõige ÜMTde regulatiivset suutlikkust ning selle raames võib toetada info- ja kommunikatsioonitehnoloogiavõrkude ja -teenuste, sh asjakohaste ja usaldusväärsete elektrooniliste sidevõrkude pakkumise laiendamist, tagamaks, et ÜMTde kodanikud ja ettevõtted saaksid kasu digitaalsetest teenustest, järgmiste meetmete kaudu:

- a) prognoositava regulatiivse keskkonna loomine, et pidada sammu tehnoloogia arenguga, soodustada majanduskasvu ja innovatsiooni ning edendada konkurentsi ja tarbijakaitset;
- b) dialoog mitmesuguste infoühiskonna edendamise ja järelevalvealaste poliitikaküsimuste valdkonnas;
- c) teabevahetus standardite ja koostalitlusvõime küsimustes;
- d) info- ja sidetehnoloogiaalase teaduskoostöö ning info- ja sidetehnoloogial põhineva teadustaristu edendamine;
- e) teenuste ja rakenduste arendamine olulise ühiskondliku mõjuga valdkondades;
- f) haridus ja koolitus, eelkõige noorte jaoks.

3. PEATÜKK

TEADUSUURINGUD JA INNOVATSIOON

Artikkel 31

Teadus- ja innovatsioonikoostöö

Assotsieerimise raames teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas tehtav koostöö võib hõlmata teadust, energiat, kliimamuutusi, vastupidavust katastroofidele, loodusvarasid, sh tooraineid, ning eluressursside kestlikku kasutamist.

See võib hõlmata ka tehnoloogiat, sealhulgas info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat, eesmärgiga toetada ÜMTde kestlikku arengut ning edendada ÜMTde rolli piirkondlike keskuste ja tippkeskustena ning edendada nende tööstuse konkurentsivõimet. Eelkõige võib koostöö hõlmata:

- a) teadus-, tehnoloogia- ja innovatsioonidialoogi ning ÜMT ja liidu poliitika ja algatuste kooskõlastamist ja nendevahelise sünergia loomist kõnealuses valdkonnas;
- b) ÜMTde poliitika ja institutsioonide arendamist ning tegevuse koordineerimist kohalikul, riiklikul ja piirkondlikul tasandil, et edendada teadus-, tehnoloogia- ja innovatsioonitegevust ning nende tulemuste kasutamist;
- c) ÜMTde, liidu, liikmesriikide [ja kolmandate riikide] juriidiliste isikute vahelist koostööd;

- d) ÜMTde teadlaste, teadusasutuste ja juriidiliste isikute osalemist Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammides ning ettevõtete konkurentsivõime ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate programmis (COSME), samuti nende seostamist juba varem nende programmide kaudu alustatud tegevusega, et tagada tegevuste täiendavus, ning
- e) ÜMTde teadlaste koolitust, nende rahvusvahelist liikuvust ja vahetust.

4. PEATÜKK

NOORED, HARIDUS, KOOLITUS, LAPSE ÕIGUSTE KAITSE, TERVIS, TÖÖHÕIVE, SOTSIAALKINDLUSTUS, TOIDUOHUTUS JA TOIDUGA KINDLUSTATUS

Artikkel 32

Noored

Assotsieerimise eesmärk on tugevdada ÜMTde ja liidu noorte vahelisi sidemeid, muu hulgas edendades ÜMTde noorte õpiliikuvust ning noorte vastastikust üksteisemõistmist.

Artikkel 33

Haridus ja koolitus

1. Assotsieerimise raames hariduse ja koolituse valdkonnas tehtav koostöö võib hõlmata:

- a) kvaliteetse kaasava alg-, kesk- ja kõrghariduse andmist ning kutseharidust ja -koolitust ning
 - b) abi ÜMTdele hariduspoliitika ja kutseõppepoliitika väljatöötamisel ja rakendamisel.
2. Liit tagab, et ÜMTde haridusasutused ja -instituudid võivad osaleda liidu hariduskoostöö algatustes samadel alustel kui liikmesriikide haridus- ja kutseõppeasutused.

Artikkel 34

Lapse õiguste kaitse

1. Assotsieerimise kontekstis tagab liit ÜMTdes lapse õiguste ulatusliku kaitse ja edendamise, pöörates eritähelepanu tüdrukutele ja poistele, kes on ebasoodsas, haavatavas ja tõrjutud olukorras, tagamaks, et ühtki last ei jäetaks kõrvale.
2. Assotsieerimise eesmärk on kasutada lapse arengu suhtes elutsükli põhinevat lähenemisviisi, et tagada lapse õiguste ja vajaduste tunnustamine ja realiseerimine soo- ja vanusepõhisel viisil. Assotsieerimise raames tunnistatakse, et nimetatud lähenemisviis on kriitilise tähtsusega täiskasvanuikka ülemineku ja inimese arengu jaoks.

Artikkel 35

Sotsiaalpoliitika ja tööhõive

1. Liit ja ÜMTd peavad dialoogi tööhõive ja sotsiaalpoliitika valdkonnas, et toetada ÜMTde majanduslikku ja sotsiaalset arengut ning edendada inimväärset tööd ÜMTdes ja piirkondades, kus nad asuvad. Lisaks on dialoogi eesmärk aidata ÜMTde ametiasutustel töötada välja valdkonna poliitikat ja õigusakte, võttes arvesse ÜMTde loodud dialoogi Rahvusvahelise Tööorganisatsiooniga.

2. Dialoogi raames vahetatakse eelkõige teavet ja häid tavasid sellistes tööhõive ja sotsiaalpoliitika valdkonna tegevuspõhimõtete ja õigusaktide küsimustes, mis pakuvad huvi nii liidule kui ka ÜMTdele. Eelkõige kaalutakse dialoogi pidamist oskuste arendamise, sotsiaalkaitse, ühiskondliku dialoogi, võrdsete võimaluste, mittediskrimineerimise, puuetega inimeste juurdepääsuvõimaluste, töötervishoiu ja -turvalisuse ning muude tööõiguse reeglite ülevõtmise valdkonnas.

Artikkel 36

Rahvatervis, toiduohutus ning toiduga ja toitumisalane kindlustatus

Assotsieerimise raames rahvatervise ja toiduohutuse valdkonnas tehtava koostöö eesmärk on muu hulgas vähendada nakkushaiguste ja mittenakkuslike haiguste koormust ning eelkõige arendada, tugevdada ja ülal hoida ÜMTde suutlikkust epidemioloogiliseks seireks, varajaseks hoiatamiseks, riskihindamiseks ning piiriülestele tõsistele terviseohtudele reageerimiseks, hõlmates muu hulgas järgmist:

- a) meetmed, millega suurendada valmisolekut ja parandada kriisikavandamist seoses tervisealaste hädaolukordadega, näiteks nakkushaiguste puhangutega, rakendades selleks muu hulgas rahvusvahelised tervise-eeskirjad, tagades tervishoiusektori ja muude sektorite koostalitlusvõime ning elutähtsate teenuste ja toodete tagamise katkematuse, ning käsitleda geograafilise kaugusega seotud probleeme;
- b) suutlikkuse parandamine, tugevdades piirkondlikke rahvatervisevõrgustikke, edendades ekspertidevahelist teabevahetust ning parandades koolitust, sealhulgas toiduohutuse valdkonnas;
- c) vahendite ja sideplatvormide väljatöötamine, sealhulgas varajase hoiatamise süsteemid, ning õppe- ja e-õppe kavad, lähtudes ÜMTde konkreetsetest vajadustest;

- d) meetmed, millega hoida ära ja vähendada toiduga seotud haiguspuhanguid ning tegeleda toiduohutuse ning toiduga ja toitumisalase kindlustatuse probleemidega;
- e) meetmed, millega kestliku arengu eesmärkide saavutamise raames vähendada mittenakkuslike haiguste avaldatavat koormust.

5. PEATÜKK

KULTUUR JA TURISM

Artikkel 37

Kultuurivahetus ja -dialoog

- 1. Assotsieerimise raames võib teha koostööd kultuurivahetuse ja -dialoogi valdkonnas selleks, et:
 - a) aidata kaasa ÜMTde iseseisvale, inimkesksele arenguprotsessile, mille juured on iga rahva omas kultuuris;
 - b) toetada ÜMTde pädevate ametiasutuste vastu võetud tegevuspõhimõtteid ja meetmeid, mille eesmärk on ÜMTde inimressursi arendamine, loova potentsiaali suurendamine ja kultuurilise eripära edendamine;
 - c) toetada elanikkonna osalemist arenguprotsessis;
 - d) pidada dialoogi ühise arusaamise kujundamiseks ning teabevahetuse tihendamiseks kultuuri- ja audiovisuaalsetes küsimustes.

2. Liit ja ÜMTd teevad üksteisega koostööd kultuurivahetuse edendamiseks,
 - a) edendades kõikide partnerite kultuuri- ja loomesektorite vahelist koostööd;
 - b) edendades kultuuriliste ja loominguliste teoste ringlust ning selles valdkonnas tegutsejate vahelisi kontakte;
 - c) tehes tegevuspõhimõtetealast koostööd poliitika kujundamise ja innovatsiooni, vaatajaskonna kujundamise ja uute ettevõtlusmodelite väljatöötamise valdkonnas.

Artikkel 38

Koostöö audiovisuaalvaldkonnas

1. Assotsieerimise raames audiovisuaalvaldkonnas tehtava koostöö eesmärk on edendada osalejate audiovisuaalset toodangut ja see võib hõlmata järgmisi meetmeid:
 - a) ringhäälingusektoritevahelise koostöö ja vahetuse toetamine;
 - b) audiovisuaalteoste vahetuse toetamine;
 - c) pädevate asutuste, samuti audiovisuaal- ja ringhäälingupoliitika ning õigusliku raamistiku alaste seisukohtade vahetamine;
 - d) üksteise territooriumil ja kolmandates riikides korraldatavate rahvusvaheliste ürituste külastamise ja neil osalemise toetamine.
2. Audiovisuaalsete teoste ühisele tootmisele võib anda toetust kohaliku ja piirkondliku kultuurilise sisu edendamise kavadest, mis on loodud liidus, ÜMTdes ja seotud liikmesriikides.

Artikkel 39

Etenduskunstid

Assotsieerimise raames võib teha koostööd etenduskunstide valdkonnas selleks, et:

- a) etenduskunsti viljelejate vaheliste kontaktide süvendamiseks edendada nende vahetust ja koolitust, sealhulgas võimaldades neil osaleda prooviesinemistel ning arendada ja edendada võrgustikke;
- b) soodustada ühe või mitme liidu liikmesriigi ja ühe või mitme ÜMT tootjate ühistoodangut ning
- c) soodustada rahvusvaheliste teatritehnoloogiaalaste standardite väljatöötamist ja teatrilaval kasutatavate märkide kasutamist, sealhulgas asjaomaste standardimisasutuste kaudu.

Artikkel 40

Kultuuripärandi ja ajaloomälestiste kaitse

Assotsieerimise raames materiaalse ja immateriaalse kultuuripärandi ja ajaloomälestiste kaitse valdkonnas tehtava koostöö eesmärk on edendada teadmisi ja häid tavasid,

- a) soodustades ekspertide vahetust;
- b) edendades koostööd kutsealase koolituse valdkonnas;
- c) parandades kohaliku üldsuse teadlikkust ning
- d) pakkudes ajaloomälestiste, kaitsealuste kohtade ja kultuuripärandiga seotud õigusaktide ja meetmete rakendamise, eelkõige aga pärandi kohalikku ellu sulandamise alast nõustamist.

Artikkel 41

Turism

Assotsieerimise raames võib turismi valdkonnas tehtav koostöö hõlmata järgmist:

- a) meetmed, mille eesmärk on määratleda kestlik turismipoliitika ning seda kohaldada ja arendada;
- b) meetmed ja tegevused, millega arendatakse ja toetatakse kestlikku turismipoliitikat;
- c) meetmed, mille eesmärk on integreerida kestlik turism ÜMTde kodanike sotsiaalsesse, kultuurilisse ja majanduslikku ellu.

6. PEATÜKK

VÕITLUS ORGANISEERITUD KURITEGEVUSEGA

Artikkel 42

Võitlus organiseeritud kuritegevuse, inimkaubanduse, laste seksuaalse kuritarvitamise, seksuaalse ärakasutamise, soolise vägivalla ning terrorismi ja korruptsiooniga

- 1. Assotsieerimise raames võib teha koostööd organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse valdkonnas selleks, et:
 - a) töötada välja uuenduslikke ja tõhusaid vahendeid, et edendada politsei- ja õigusalast koostööd, sealhulgas sidusrühmadega, näiteks kodanikuühiskonna organisatsioonide ja riiklike inimõiguste institutsioonidega tehtavat koostööd organiseeritud kuritegevuse, inimkaubanduse, laste seksuaalse kuritarvitamise, seksuaalse ärakasutamise, soolise vägivalla ning terrorismi ja korruptsiooni vastu võitlemisel, ning

- b) võttes arvesse rahvusvaheliste organite tegevust selles valdkonnas, aidata ÜMTdel parandada organiseeritud kuritegevuse, inimkaubanduse, laste seksuaalse kuritarvitamise, seksuaalse ärakasutamise, soolise vägivalla, terrorismi ja korrupsiooni vastu võitlemise, samuti igasuguste narkootiliste ja psühhotroopsete ainete valmistamise, levitamise ja ebaseadusliku kauplemise vastu võitlemise poliitika tõhusust, hoides ära uimastite kuritarvitamist ja vähendades uimastite põhjustatud kahju, muu hulgas järgmiste meetmete abil:
- i) koolitus ning suutlikkuse suurendamine seoses organiseeritud kuritegevuse, inimkaubanduse, laste seksuaalse kuritarvitamise, seksuaalse ärakasutamise, soolise vägivalla, terrorismi ja korrupsiooni vastu võitlemisega;
 - ii) ennetustöö, sealhulgas uimastisõitlaste koolitus, teavitamine, tervishoid, ravi ja taastusabi, kaasa arvatud uimastisõitlaste töökeskkonda ja ühiskonda taasintegreerimise projektid;
 - iii) tõhusate jõustamismeetmete väljatöötamine;
 - iv) tehnilise, finants- ja haldusabi andmine, et töötada välja tõhus inimkaubandusevastase võitluse poliitika ja võtta vastu selle valdkonna õigusaktid, eelkõige teadlikkuse suurendamise kampaaniate korraldamise ning suunamismehhanismide ja ohvrikaitse süsteemide loomise kaudu, kaasates asjaomaseid sidusrühmi ja kodanikuühiskonna organisatsioone;
 - v) tehnilise, finants- ja haldusabi andmine uimastite tarvitamisest tekkiva kahju ärahoidmiseks, ravimiseks ja vähendamiseks;
 - vi) tehnilise abi andmine laste seksuaalse kuritarvitamise, seksuaalse ärakasutamise ja soolise vägivalla vastaste õigusaktide ja poliitika väljatöötamiseks ning
 - vii) tehnilise abi andmine ja koolitus, et toetada suutlikkuse suurendamist ja edendada rahvusvaheliste korrupsioonivastase võitluse normide täitmist, lähtudes eelkõige ÜRO korrupsioonivastase konventsiooni nõuetest.

2. Assotsieerimise raames teevad ÜMTd liiduga koostööd rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase võitluse valdkonnas kooskõlas artikliga 72.

III OSA

KAUBANDUS JA KAUBANDUSEGA SEOTUD KOOSTÖÖ

I JAOTIS ÜLDSÄTTED

Artikkel 43

Erieesmärgid

Liidu ja ÜMTde vahelise kaubanduse ja kaubandusega seotud koostöö eesmärgid on:

- a) edendada ÜMTde sotsiaalset ja majanduslikku arengut, seades sisse tihedad majandussidemed nende ja terve liidu vahel;
- b) soodustada ÜMTde tõhusat integratsiooni piirkondliku ja maailmamajandusega ning edendada kaupade ja teenustega kauplemist;
- c) aidata ÜMTdel luua soodne investeerimiskliima, et toetada nende sotsiaalset ja majanduslikku arengut;
- d) edendada üleilmse finantssüsteemi stabiilsust, terviklikkust ja läbipaistvust ning head juhtimistava maksuvaldkonnas;
- e) toetada ÜMTde majanduse mitmekesistamist;

- f) toetada ÜMTde suutlikkust töötada välja ja rakendada poliitikaid, mis aitavad arendada nende kaupade ja teenustega kauplemist;
- g) toetada ÜMTde ekspordi- ja kauplemisvõimet;
- h) toetada ÜMTde jõupingutusi ühtlustada oma õigusakte liidu õigusaktidega või viia need vastavusse liidu õigusaktidega, kui see on asjakohane;
- i) luua võimalusi liiduga sihipärase koostöö tegemiseks ja dialoogi pidamiseks kaubanduse valdkonnas ja sellega seotud valdkondades;
- j) julgustada ÜMTsid väljendama oma seisukohti mis tahes asjakohaste avaliku konsultatsiooni tegevuste või mis tahes olemasoleva asjakohase vahendi kontekstis, mis on seotud ELi vabakaubanduslepingute üle peetavate läbirääkimiste ülesehituse ja mõju hindamisega, ning
- k) võtta asjakohastel juhtudel ÜMTsid arvesse mõjuanalüüsides, mis kaasnevad ELi poolt vabakaubanduslepingute sõlmimise protsessi alustamise ja nende üle läbirääkimiste pidamisega.

II JAOTIS

KAUPADE JA TEENUSTEGA KAUPLEMISE NING ASUTAMISÕIGUSEGA SEONDUV KORD

1. PEATÜKK

KAUBAVAHEHETUSE KORD

Artikkel 44

Päritolustaatusega kaupade vaba sissepääs

1. ÜMTdest pärit tooteid imporditakse liitu imporditollimaksuvabalt.
2. Päritolustaatusega toodete määratlus ja sellega seonduva halduskoostöö meetodid on sätestatud II lisas.

Artikkel 45

Koguselised piirangud ja samaväärse toimega meetmed

1. Liit ei kohalda ÜMTdest pärinevate toodete importimisel koguselisi piiranguid ega samaväärse toimega meetmeid.
2. Lõikega 1 ei välistata kaupade impordi-, ekspordi- või transiidikeeldude või -piirangute kohaldamist, kui see on õigustatud kõlbluse või avaliku korra seisukohast või on seotud inimeste, loomade ja taimede elu ja tervise, rahvuslike, kunsti-, ajaloo- ja muinsusväärtuste kaitsmise, taastumatute loodusvarade säilitamise või tööstus- ja kaubandusomandi kaitsmisega.

3. Lõikes 2 osutatud keelud ega piirangud ei tohi mingil juhul kujutada endast meelevaldse või põhjendamatu diskrimineerimise vahendit ega üldist varjatud kaubanduspiirangut.

Artikkel 46

ÜMTde võetavad meetmed

1. Arvestades ÜMTde praegusi arenguvajadusi, võivad ÜMTde ametiasutused liidust pärit toodete impordi suhtes säilitada või kehtestada nende meelest vajalikke tollimakse ja koguselisi piiranguid.
2. Käesolevas peatükis käsitletud valdkondades võimaldavad ÜMTd liidule kohtlemist, mis on vähemalt sama soodus kui kõige soodsam kohtlemine, mida nad kohaldavad lõikes 4 sätestatud teiste suurte kaubanduspartnerite suhtes.
3. Lõikega 2 ei keelata ÜMT-l kohelda teisi ÜMTsid või muid arenguriike soodsamalt kui liitu.
4. Käesolevas jaotises mõistetakse „suure kaubanduspartneri“ all mis tahes arenenud riiki või mis tahes riiki, mille osakaal maailma kaupade ekspordis on üle 1 %, või, ilma et see piiraks lõike 3 kohaldamist, iseseisvalt, ühiselt või majandusintegratsioonilepingu alusel tegutsevat riikide rühma, mille osakaal maailma kaupade ekspordis on kokku üle 1,5 %. Osakaalu arvutamiseks kasutatakse Maailma Kaubandusorganisatsiooni uusimaid ametlikke andmeid maailma juhtivate kaubaeksportijate kohta (liidusisene kaubandus välja arvatud).
5. ÜMTde ametiasutused edastavad komisjonile teabe tollitariifide kohta ja koguseliste piirangute loetelud, mida nad kohaldavad vastavalt käesolevale otsusele. ÜMTde ametiasutused teavitavad komisjoni ka nimetatud meetmete muudatustest, kui need vastu võetakse.

Artikkel 47

Mittediskrimineerimine

1. Liit ei diskrimineeri ühtegi ÜMTd võrreldes teistega ja ÜMTd ei diskrimineeri ühtegi liikmesriiki võrreldes teistega.
2. Vastavalt artiklile 66 ei loeta diskrimineerimiseks käesoleva otsuse erisätete, eelkõige artikli 45 lõike 2, artiklite 46 ja 49, 50, 52 ning artikli 59 lõike 3 kohaldamist.

Artikkel 48

Jäätmete veo tingimused

1. Jäätmete vedu liikmesriikide ja ÜMTde vahel kontrollitakse rahvusvaheliste, eelkõige Baseli konventsiooni,¹⁹ ja liidu õigusaktide kohaselt. Liit toetab selles valdkonnas tõhusa rahvusvahelise koostöö sisseseadmist ja arendamist, pidades silmas keskkonna ja rahvatervise kaitset.
2. Nende ÜMTde pädevad ametiasutused, kes ei ole oma põhiseadusliku seisundi tõttu Baseli konventsiooni osalised, kiirendavad neis ÜMTdes Baseli konventsiooni sätete rakendamiseks vajalike siseriiklike õigus- ja haldusnormide vastuvõtmist.
3. ÜMTdega seotud liikmesriigid aitavad kaasa sellele, et ÜMTd võtaksid vastu jäätmete ja jäätmesaadetiste valdkonna liidu õiguse rakendamiseks vajalikud siseriiklikud õigus- ja haldusnormid.

¹⁹ Ohtlike jäätmete riikidevahelise veo ja nende kõrvaldamise kontrolli Baseli konventsioon, allakirjutatud 22. märtsil 1989.

4. ÜMT ja seotud liikmesriik võivad kohaldada siseriiklikku korda jäätmete eksportimisel ÜMTst nimetatud liikmesriiki. Sellisel juhul teavitab ÜMTga seotud asjaomane liikmesriik komisjoni kohaldatavatest õigusaktidest, samuti tulevikus selliste õigusaktide muudatustest.

Artikkel 49

Soodustuste ajutine tühistamine

Kui komisjon on seisukohal, et esinevad piisavad põhjused seada kahtluse alla käesoleva otsuse rakendamise nõuetekohasus, alustab ta konsultatsioone asjaomase ÜMT ja liikmesriigiga, kellel on temaga erisuhted, et tagada käesoleva otsuse nõuetekohane rakendamine. Kui konsultatsioonide tulemuseks ei ole käesoleva otsuse rakendamine vastastikku vastuvõetaval viisil, võib liit ajutiselt tühistada asjaomase ÜMT soodustused kooskõlas III lisaga.

Artikkel 50

Kaitse- ja järelevalvemeetmed

Käesoleva otsuse nõuetekohaseks rakendamiseks võib liit võtta IV lisas sätestatud kaitse- ja järelevalvemeetmeid.

2. PEATÜKK

TEENUSTEGA KAUPLEMISE NING ASUTAMISÕIGUSEGA SEONDUV KORD

Artikkel 51

Mõisted

Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „ÜMT füüsiline isik“ – füüsiline isik, kes tavaliselt elab ÜMTs ja kes on mõne liikmesriigi kodanik või kellele on selles ÜMTs antud spetsiaalne õiguslik seisund. Selle määratlusega ei piirata liidu kodakondsusest tulenevaid õigusi ELi toimimise lepingu tähenduses;
- b) „ÜMT juriidiline isik“ – juriidiline isik, kes on asutatud asjaomase ÜMT õigusaktide alusel ja kelle registrijärgne asukoht, juhatuse asukoht või põhitegevuskoht on selle ÜMT territooriumil. Juriidilist isikut, kellel on ÜMT territooriumil üksnes registrijärgne asukoht või juhatuse asukoht, ei käsitata ÜMT juriidilise isikuna, kui tema tegevus ei ole tegelikult ja pidevalt seotud selle riigi või territooriumi majandusega;
- c) liidu ja ÜMTde vahel sõlmitud lepingute kohase kohtlemise suhtes kohaldatakse määratlusi, mis on sätestatud artikli 52 lõikes 1 osutatud majandusliku integratsiooni lepingutes.

Artikkel 52

Kõige soodsam kohtlemine

1. Pidades silmas majandustegevuse raames teenuskaubandust ja asutamist mõjutavaid meetmeid:
 - a) võimaldab liit ÜMTde füüsilistele ja juriidilistele isikutele kohtlemist, mis on vähemalt sama soodus kui kõige soodsam kohtlemine, mida nad kohaldavad mis tahes sellise kolmanda riigi füüsiliste ja juriidiliste isikute suhtes, kellega liit sõlmib või on sõlminud majandusliku integratsiooni lepingu;
 - b) võimaldab ÜMT liidu füüsilistele ja juriidilistele isikutele kohtlemist, mis on vähemalt sama soodus kui kõige soodsam kohtlemine, mida nad kohaldavad mis tahes sellise suure kaubanduspartneri füüsiliste ja juriidiliste isikute suhtes, kellega ÜMT on sõlminud majandusliku integratsiooni lepingu pärast 1. jaanuari 2014.
2. Lõikes 1 sätestatud kohustused ei kehti kohtlemise suhtes, mida võimaldatakse:
 - a) siseturu raamistikus või majandusliku integratsiooni lepingus, mille kohaselt osalistel tuleb märkimisväärselt ühtlustada oma õigusakte, et kõrvaldada mittediskrimineerivad takistused asutamisõiguse ja teenuskaubanduse valdkonnas;
 - b) vastavalt meetmetele, millega nähakse ette kvalifikatsioonide või litsentside tunnustamine. See ei piira käesoleva artikli kohaste erimeetmete võtmist ÜMTde suhtes;
 - c) tulenevalt rahvusvahelistest lepingutest või kokkulepetest, mis on täielikult või peamiselt seotud maksustamisega;
 - d) tulenevalt meetmetest, mis kuuluvad GATSi II artikli lõike 2 kohaste enamsoodustusrežiimi erandite alla.

3. Ühtki käesoleva otsuse sätet ei tõlgendata selliselt, et see takistaks liidul või ÜMTdel vastu võtmast või säilitamast usaldatavuskaalutluste meetmeid, muu hulgas järgmisel otstarbel:
- a) investorite, hoiustajate, kindlustusvõtjate või selliste isikute kaitseks, kelle suhtes finantsteenuse osutajal on usalduskohustus, või
 - b) lepinguosalise finantssüsteemi terviklikkuse ja stabiilsuse tagamiseks.
4. ÜMT ametiasutused võivad kohaliku tööhõive edendamise või toetamise eesmärgil vastu võtta õigusakte, et toetada ÜMTde füüsilisi isikuid ja kohalikku majandustegevust. Sellisel juhul teavitavad ÜMT ametiasutused komisjoni vastuvõetud õigusaktidest, et komisjon saaks liikmesriikidele neist teada anda.

III JAOTIS

KAUBANDUSEGA SEOTUD MUUD VALDKONNAD

1. PEATÜKK

KAUBANDUS JA KESTLIK ARENG

Artikkel 53

Üldine lähenemisviis

Kaubandus- ja kaubandusega seotud koostöö eesmärk on toetada kestlikku majandus-, sotsiaal- ja keskkonnaarengut. ÜMTd ei muuda leebemaks oma keskkonna- ega töölaseid õigus- ega haldusnorme kaubanduse ja investeeringute soodustamise eesmärgil.

Artikkel 54

Kaubanduse suhtes kohaldatavad keskkonna- ja kliimamuutuste valdkonna standardid

1. Assotsieerimise raames tehtava kaubandus- ja kaubandusega seotud koostöö eesmärk on suurendada kaubandus- ja keskkonnapoliitika ja -kohustuste vastastikust kooskõla. Sel eesmärgil võetakse assotsieerimise raames kaubandusega seotud koostöös arvesse põhimõtteid, millest lähtutakse rahvusvahelises keskkonnajuhtimises ning mis on sätestatud mitmepoolsetes keskkonnalepingutes.
2. Kaubandusega seotud koostöö eesmärk on toetada ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni lõppeesmärke ja Pariisi kliimakokkuleppe rakendamist. Seda võidakse laiendada ka muude kaubandusega seotud mitmepoolsete keskkonnalepingute, näiteks ohustatud looduslike looma- ja taimeliikidega kauplemise konventsiooni alusel toimuvale koostööle.

Artikkel 55

Kaubanduse valdkonna tööõiguse standardid

1. Assotsieerimise eesmärk on edendada kaubandust sellisel viisil, et saavutada täielik ja produktiivne tööhõive ning tagada kõigile inimväärne töö.
2. Õiguses ja praktikas austatakse ja rakendatakse rahvusvaheliselt tunnustatud tööõiguse põhistandardeid, mis on määratletud Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni asjakohastes konventsioonides. Selliste põhistandarditega nõutakse muu hulgas ühinemisvabaduse ja kollektiivlääbirääkimiste õigusest kinnipidamist, mis tahes sunni- ja kohustusliku töö ning laste töö halvimate vormide keelamist, töölevõtmise vanuse alammäära kehtestamist ning mittediskrimineerimist töösuhetes. ÜMTd tagavad tulemusliku tööjärelevalve, tulemuslikud töötervishoiu ja tööohutuse meetmed, mis on kooskõlas Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni konventsioonidega, ning inimväärsed töötingimused kõigile.

Artikkel 56

Kestlik kauplemine kalandustoodetega

Assotsieerimise raames võib teha koostööd kalavarude kestliku majandamise edendamiseks, samuti ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi ning sellega seotud kaubanduse vastu võitlemiseks. Selles valdkonnas on koostöö eesmärgid järgmised:

- a) toetada ÜMTde ja piirkondlike kalavarude majandamise organisatsioonide koostööd, eelkõige kalanduse ja mereökosüsteemide pikaajalist tõhusat majandamist võimaldavate kontrolli- ja järelevalvesüsteemide, stiimulite ja meetmete väljatöötamisel ja rakendamisel;
- b) edendada ÜMTdes ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi ning sellega seotud kaubanduse vastase võitluse meetmete rakendamist.

Artikkel 57

Kestlik puidukaubandus

Assotsieerimise raames puidukaubanduse valdkonnas tehtava koostöö eesmärk on edendada kauplemist seaduslikult ülestöötatud puiduga. Koostöö võib hõlmata reguleerivate meetmete alast dialoogi ning teabevahetust selliste turupõhiste ja vabatahtlike meetmete kohta nagu metsade sertifitseerimine ja keskkonnahoidlikud riigihanked.

Artikkel 58

Kaubandus ja kestlik areng

1. Assotsieerimise raames kaubanduse ja kestliku arengu valdkonnas tehtava koostööga võib:

- a) toetada ja edendada kauplemist keskkonnakaupade ja -teenustega, sealhulgas kohalike õigusaktide väljatöötamise ja rakendamise abil, ning kaupadega, mis aitavad kaasa ÜMTde sotsiaalsete tingimuste parandamisele;
 - b) toetada kestliku taastuvenergia, energiatõhusate toodete ja teenuste ning muude kliimamuutuste leevendamise seisukohalt eriti oluliste kaupade ja teenustega kauplemise ja neisse investeerimise valdkonnas esinevate takistuste kõrvaldamist, sealhulgas võttes vastu poliitikaraamistikku, mis soodustab parima kättesaadava tehnoloogia kasutamist, ning võttes kasutusele standardid, mis vastavad keskkonna ja majanduse vajadustele ning aitavad vähendada tehnilisi kaubandustõkkeid;
 - c) edendada selliste kaupadega kauplemist, mis aitavad parandada sotsiaalseid tingimusi ja edendada keskkonnasõbralikke tavasid, sealhulgas kaupadega, mille suhtes kohaldatakse sealseid vabatahtliku kestlikkuse tagamise kavasid nagu õiglase ja eetilise kaubandus, ökomärgised ning loodusressurssidepõhiste toodete sertifitseerimise kavad;
 - d) edendada vastutustundliku ettevõtluse ja ettevõtete sotsiaalse vastutuse rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõtteid ja suuniseid ning ergutada ÜMTdes tegutsevaid äriühinguid neid rakendama ning vahetada teavet ja parimaid tavasid;
 - e) edendada ÜRO kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 ning sellega seotud kestliku arengu eesmärkide rakendamist.
2. Kui liit ja ÜMTd kavandavad ja rakendavad keskkonnatingimuste ja töötajate olukorra parandamiseks selliseid kaitsemeetmeid, mis võivad mõjutada kaubandust ja investeringuid, võtavad nad arvesse olemasolevat teadus- ja tehnikateavet ning asjakohaseid rahvusvahelisi standardeid, suuniseid ja soovitusi, kaasa arvatud ettevaatuspõhimõtet.

3. Liit ja ÜMTd kohaldavad täielikku läbipaistvust selliste keskkonnatingimuste ja töötajate olukorra parandamiseks võetavate kaitsemeetmete väljatöötamisel, juurutamisel ja rakendamisel, mis võivad mõjutada kaubandust.

2. PEATÜKK

KAUBANDUSEGA SEOTUD MUUD KÜSIMUSED

Artikkel 59

Jooksvad maksed ja kapitali liikumine

1. Liidu ja ÜMTde residentide vahelistele maksebilansi jooksevkonto kohastele vabalt vahetatavas vääringus tehtavatele maksetele ei kehtestata piiranguid.
2. Liikmesriigid ja ÜMTde ametiasutused kohustuvad maksebilansi kapitalikonto kohaste tehingute puhul tagama kapitali vaba liikumise vastuvõtva liikmesriigi, riigi või territooriumi õigusaktide kohaselt asutatud äriühingutesse otse investeerimisel ning tagama, et selliste investeeringute tulemusena omandatud vara ja nendest tulenevat kasumit on võimalik rahaks muuta ja kodumaale tagasi viia.
3. Liidul ja ÜMTdel on õigus võtta ELi toimimise lepingu artiklites 64, 65, 66, 75, 143, 144 ja 215 ette nähtud meetmeid *mutatis mutandis* neis artiklites sätestatud tingimustel.
4. ÜMT ametiasutused, asjaomane liikmesriik ja liit teavitavad üksteist sellistest meetmetest viivitamata ning esitavad üksteisele kõnealuste meetmete lõpetamise ajakava niipea kui võimalik.

Artikkel 60

Konkurentsipoliitika

Võttes nõuetekohaselt arvesse erinevusi nende arengutasemes ja majandusega seotud vajadustes, võtavad ÜMTd vastu või säilitavad poliitikameetmed või nende suhtes kohaldatakse poliitikameetmeid, mille eesmärk on:

1. hoida ära ja keelustada ettevõtjatevahelised horisontaalsed ja vertikaalsed kokkulepped, ettevõtjate ühenduste otsused ja kooskõlastatud tegevus, mille eesmärk või mõju on märkimisväärne konkurentsi vältimine, piiramine või moonutamine;
2. hoida ära ja keelustada turgu valitseva seisundi kuritarvitamine ühe või mitme ettevõtja poolt;
3. hoida ära ja keelustada ettevõtjate koondumised, mis takistaksid märkimisväärselt tõhusat konkurentsi, eelkõige turgu valitseva seisundi loomise või tugevdamise tagajärjel, ning
4. saavutada läbipaistvus kaupadega seotud toetuste puhul, mida ÜMTd annavad ning millel on märkimisväärne kahjulik mõju ELi ja ÜMT vahelisele kaubandusele või investeerimisele.

Artikkel 61

Intellektuaalomandi õiguste kaitse

1. Intellektuaalomandi õiguste, kaasa arvatud selliste õiguste teostamise vahendite piisav ja tõhus kaitse tagatakse kooskõlas kõige rangemate rahvusvaheliste normidega, et vähendada moonutusi ja takistusi kahepoolses kaubanduses.
2. Assotsieerimise raames võib selles valdkonnas teha koostööd, et töötada välja intellektuaalomandi õiguste kaitse ja jõustamise alaseid õigusakte, vältida õiguste kuritarvitamist nende valdajate poolt ja selliste õiguste rikkumist konkurentide poolt ning toetada riiklikke ja piirkondlikke intellektuaalomandi jõustamise ja kaitse organisatsioone, sealhulgas töötajate koolitamist.

Artikkel 62

Geograafiliste tähiste kaitse

Liit ja ÜMTd tunnistavad geograafiliste tähiste tähtsust kestliku põllumajanduse ja maaelu arengu jaoks. Nad tagavad geograafiliste tähiste nõuetekohase kaitse ja jõustamise ning teevad koostööd tõhusamate geograafiliste tähiste süsteemide edasiarendamiseks. Nad vahetavad ka teavet geograafilisi tähiseid puudutavate seadusandlike ja poliitikaarengute üle.

Artikkel 63

Tehnilised kaubandustõkked

Assotsieerimise raames võib teha koostööd kaupade tehniliste normide, standardimise, vastavushindamise, akrediteerimise, turu järelevalve ja kvaliteedi tagamise valdkonnas, et kõrvaldada tarbetud tehnilised tõkked liidu ja ÜMTde vahelises kaubanduses ning vähendada valdkondadevahelisi erinevusi.

Artikkel 64

Tarbijapoliitika, tarbijate tervise kaitse ja kaubandus

Assotsieerimise raames tarbijapoliitika, tarbijate tervise kaitse ja kaubanduse valdkonnas tehtav koostöö võib hõlmata tarbijapoliitika ja tarbijate tervise kaitse alaste õigusaktide väljatöötamist, et vältida põhjendamatuid kaubandustõkkeid.

Artikkel 65

Sanitaar- ja fütosanitaarmed

Assotsieerimise raames sanitaar- ja fütosanitaarmedmete valdkonnas tehtava koostöö eesmärk on:

- a) soodustada liidu ja ÜMTde vahelist ning ÜMTde [ja kolmandate riikide] vahelist kaubandust, tagades inimeste, loomade ja taimede tervise ning elu kaitse kooskõlas Maailma Kaubandusorganisatsiooni sanitaar- ja fütosanitaarmedmete rakendamise lepinguga (edaspidi „WTO sanitaar- ja fütosanitaarmedmete rakendamise leping“);
- b) käsitleda sanitaar- ja fütosanitaarmedmete puhul kaubandusega seotud probleeme;
- c) tagada liidu ja ÜMTde vahelises kaubanduses kohaldatavate sanitaar- ja fütosanitaarmedmete läbipaistvus;
- d) edendada meetmete vastavusseviimist rahvusvaheliste standarditega kooskõlas WTO sanitaar- ja fütosanitaarmedmete rakendamise lepinguga;
- e) toetada ÜMTde tõhusat osalemist organisatsioonides, kes töötavad välja rahvusvahelisi sanitaar- ja fütosanitaarnorme;
- f) edendada ÜMTde ja Euroopa uurimisinstituutide ja laborite vahelist teabevahetust ja suhtlemist;
- g) luua ja arendada ÜMTde tehnilist suutlikkust rakendada ja kontrollida sanitaar- ja fütosanitaarmedmeid;
- h) edendada sanitaar- ja fütosanitaarmedmete valdkonnas tehnosiiret ja kiiret teabevahetust.

Artikkel 66

Proteksionistlike meetmete keelustamine

1. peatüki ja käesoleva peatüki sätteid ei tohi kasutada suvaliseks diskrimineerimiseks ega kaubanduse varjatud piiramiseks.

3. PEATÜKK

RAHA- JA MAKSUSTAMISKÜSIMUSED

Artikkel 67

Maksuerand

1. Ilma et see piiraks artikli 68 kohaldamist, ei kohaldata käesoleva otsuse sätete kohaselt võimaldatavat enamsoodustusrežiimi maksusoodustuste suhtes, mida liikmesriigid või ÜMTde ametiasutused annavad või võivad edaspidi anda topeltmaksustamise vältimise lepingute või muude maksukokkulepete või kehtiva siseriikliku maksuõiguse alusel.
2. Ühtki käesoleva otsuse sätet ei tõlgendata selliselt, et see takistaks vastu võtmast või jõustamast meetmeid, mille eesmärk on ära hoida maksupettust või takistada topeltmaksustamise vältimiseks sõlmitud lepingute maksustamissätete või muude maksukokkulepete või kehtiva siseriikliku maksuõigusega ette nähtud maksudest kõrvalehoidmist või maksustamise vältimist.
3. Ühtki käesoleva otsuse sätet ei tõlgendata selliselt, et see takistaks asjaomastel pädevatel ametiasutustel eristamast oma asjakohaste maksusätete kohaldamisel maksumaksjaid, kes ei ole ühesuguses olukorras, eeskätt oma elu- või asukoha poolest või selle koha poolest, kuhu nad oma kapitali on investeerinud.

Liidu rahastatavate lepingute suhtes kohaldatav maksu- ja tollikord

1. ÜMTd kohaldavad liidu rahastatavate lepingute suhtes vähemalt sama soodsat maksu- ja tollikorda kui kõige soodsam kohtlemine, mida nad võimaldavad seotud liikmesriikidele või sellistele riikidele, kelle suhtes kohaldatakse enamsoodustusrežiimi, või rahvusvahelistele arenguorganisatsioonidele, kellega neil on sidemeid.
2. Ilma et see piiraks lõike 1 kohaldamist, kohaldatakse liidu rahastatavate lepingute suhtes järgmist korda:
 - a) abi saavas ÜMTs ei kohaldata lepingu suhtes tempelmakse ega registreerimislõive ega samaväärse toimega makse, olenemata sellest, kas need maksud on juba olemas või kehtestatakse need edaspidi; sellised lepingud registreeritakse siiski ÜMTs kehtivate õigusaktide kohaselt ja selle eest võib võtta osutatud teenusele vastavat tasu;
 - b) lepingute täitmisest tulenev kasum ja/või tulu maksustatakse tulu saava ÜMT maksustamiskorra kohaselt, tingimusel et sellist kasumit ja/või tulu teenivate füüsiliste või juriidiliste isikute alaline tegutsemiskoht asub selles ÜMTs või lepingu täitmine kestab kauem kui kuus kuud;
 - c) kui ettevõtjad peavad importima töövahendeid ehituslepingute täitmiseks, kohaldatakse nende taotluse korral kõnealuste töövahendite suhtes ajutise impordi korda, mis on sätestatud abi saava ÜMT õigusaktides;
 - d) teenuslepingus piiritletud ülesannete täitmiseks vajalikke erialaseid töövahendeid võib ajutiselt importida abi saavasse ÜMTsse ja nende suhtes ei kohaldata mingeid impordi- ja tollimakse ega teisi samaväärse toimega makse, kui need maksud ei ole tasu osutatud teenuste eest;

- e) abi saavas ÜMTs ei kohaldata tarnelepingute kohase impordi suhtes impordi- ja tollimakse ega teisi samaväärse toimega makse. Asjaomasest ÜMTst pärinevate toodete tarnimise leping sõlmitakse tarnitavate toodete tehasehinna põhjal, millele võib lisada selliseid siseriiklikke makse, mida kohaldatakse nende tarnete suhtes selles ÜMTs;
 - f) kütuseid, määrideid ja süsivesinik-sideaineid ning üldiselt kõiki ehituslepingute täitmiseks kasutatavaid materjale käsitatakse kohalikult turult ostetuna ja nende suhtes kohaldatakse abi saavas ÜMTs kehtivaid maksueeskirju;
 - g) isiklikud asjad ja majatarbed, mis imporditakse teenuslepingus piiritletud ülesannete täitmiseks muude kui kohalike seast tööle võetud füüsiliste isikute ja nende pereliikmete tarbeks, vabastatakse impordi- ja tollimaksudest ja muudest samaväärse toimega maksudest abi saavas ÜMTs kehtivate õigusaktidega ette nähtud ulatuses.
3. Kõikides lepingutega seotud küsimustes, mis ei ole hõlmatud lõigetega 1 ja 2, kohaldatakse asjaomase ÜMT õigusakte.

4. PEATÜKK

KAUBANDUSSUUTLIKKUSE ARENDAMINE

Artikkel 69

Üldine lähenemisviis

Selleks et tagada, et ÜMTd saaksid käesolevast otsusest võimalikult suurt kasu ja et nad saaksid liidu siseturul ning piirkondlikul, allpiirkondlikul ning rahvusvahelisel turul osaleda võimalikult headel tingimustel, aitab assotsieerimine arendada ÜMTde kaubandussuutlikkust:

- a) suurendades ÜMTde konkurentsivõimet, võimet toimida iseseisvalt ja majanduslikku vastupanuvõimet, suurendades ÜMTde kaubanduse ja teenuskaubanduse väärtust ja mahtu ning tugevdades ÜMTde võimet meelitada erasektorit tegema investeeringuid eri majandussektoritesse;
- b) parandades ÜMTde ja naaberriikide vahelist koostööd kaubanduse, teenuskaubanduse ja asutamisõiguse valdkonnas.

Artikkel 70

Kaubandusdialoog, koostöö ja suutlikkuse suurendamine

Assotsieerimise raames võib pidada kaubandusdialoogi, teha koostööd ja toetada suutlikkuse suurendamise algatusi selleks, et:

- a) tugevdada ÜMTde suutlikkust töötada välja ja rakendada poliitikaid, mis aitavad arendada kaupade ja teenustega kauplemist;
- b) julgustada ÜMTsid tegema jõupingutusi õigusliku, reguleeriva ja institutsioonilise raamistiku ning vajaliku halduskorra kehtestamiseks;
- c) edendada erasektori, eelkõige VKEde arengut;
- d) toetada turgude arengut ja tootearendust ning muu hulgas toodete kvaliteedi parandamist;
- e) aidata kaasa kaubanduse ja teenuskaubanduse seisukohalt oluliste inimressursside ja kutseoskuste arendamisele;
- f) parandada ettevõtlusvahendajate suutlikkust osutada ÜMTde ettevõtetele ekspordi seisukohalt olulisi teenuseid, näiteks turu-uuringud;
- g) aidata luua investeerimist soodustavat ettevõtluskliimat.

5. PEATÜKK

KOOSTÖÖ FINANTSTEENUSTE JA MAKSUNDUSE VALDKONNAS

Artikkel 71

Koostöö rahvusvaheliste finantsteenuste valdkonnas

Assotsieerimise raames võib teha koostööd üleilmse finantssüsteemi stabiilsuse, terviklikkuse ja läbipaistvuse edendamiseks. Koostöö võib hõlmata:

- a) investoritele ja muudele finantsteenuste tarbijatele tõhusa ja piisava kaitse pakkumist;
- b) rahapesu ja terrorismi rahastamise vältimist ja selle vastu võitlemist;
- c) finantssüsteemi eri osalejate, sealhulgas reguleerivate asutuste ja järelevalveasutuste vahelise koostöö edendamist;
- d) sõltumatute ja tõhusate finantsteenuste järelevalve mehhanismide loomist.

Finantsteenuste rahvusvahelised standardid

Liit ja ÜMTd tagavad võimalust mööda, et nende territooriumil finantsteenuste sektori reguleerimisel ja järelevalves ning maksudest kõrvalehoidumise ja maksustamise vältimise vastases võitluses rakendatakse ja kohaldatakse rahvusvaheliselt kokku lepitud standardeid. Sellised rahvusvaheliselt kokkulepitud standardid on muu hulgas Baseli Pangajärelevalve Komitee „Tõhusa pangajärelevalve põhialused“ („Core Principles for Effective Banking Supervision“), Rahvusvahelise Kindlustusjärelevalve Assotsiatsiooni „Kindlustuse põhialused ja meetodid“ („Insurance Core Principles“), Rahvusvahelise Väärtpaberijärelevalve Organisatsiooni „Väärtpaberijärelevalve eesmärgid ja põhimõtted“ („Objectives and Principles of Securities Regulation“), Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni „Maksundusala teabevahetuse leping“ („Agreement on Exchange of Information on Tax Matters“), G20 avaldus „Avaldus läbipaistvuse ja teabevahetuse kohta maksustamise eesmärgil“ („Statement on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes“), finantsstabiilsuse nõukogu „Finantsinstitutsioonide tulemusliku kriisilahenduse korra põhielemendid“ („Key Attributes of Effective Resolution Regimes for Financial Institutions“).

ÜMTd võtavad vastu või säilitavad õigusraamistiku, mis takistab nende finantssüsteemi kasutamist rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil, juhindudes eelkõige selles valdkonnas tegevate rahvusvaheliste organite välja töötatud vahenditest, näiteks rahapesuvastase töökonna rahvusvahelistest standarditest rahapesu ning terrorismi rahastamise ja tuumarelvade leviku tõkestamise kohta – FATFi läbivaadatud soovitused („International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism and Proliferation - the FATF Recommendations“).

Kui Euroopa Komisjon otsustab, et liikmesriik võib ÜMTga sõlmida lepingu kõnealuse ÜMT ja selle ÜMTga seotud liikmesriigi vahel rahaülekannete tegemiseks, käsitatakse sellist ülekandmist rahaülekandena rahaülekannete määruse (EL) 2015/847 tähenduses ning kõnealune ÜMT peab vastama nimetatud määruses sätestatud nõuetele.

Käesolev artikkel ei piira finantsmääruse artikli 155 kohaldamist.

Artikkel 73

Maksundusalane koostöö

Liit ja ÜMTd tunnistavad ja võtavad endale kohustuse tulemuslikult rakendada hea maksuhaldustava põhimõtteid, sealhulgas ülemaailmseid standardeid, mis käsitlevad maksualast läbipaistvust ja teabevahetust, õiglast maksustamist, ning maksubaasi kahanemise ja kasumi ümberpaigutamise vastu võitlemise miinimumstandardeid. Nad edendavad head maksuhaldustava, parandavad rahvusvahelist maksualast koostööd ja hõlbustavad maksutulude kogumist.

IV OSA

FINANTSKOOSTÖÖ

1. PEATÜKK

PÕHIMÕTTED

Artikkel 74

Rahalised vahendid

Liit aitab saavutada assotsieerimise üldeesmärke, pakkudes:

- a) piisavalt rahalisi vahendeid ja vajalikku tehnilist abi, et tugevdada ÜMTde suutlikkust välja töötada ja rakendada strateegilisi ja regulatiivseid raamistikke;
- b) pikaajalist rahastamist erasektori tugevdamiseks;

- c) vajaduse korral teistest liidu programmidest toetust käesoleva otsuse alusel kehtestatud meetmete jaoks, tingimusel et neist toetustest ei kaeta samu kulusid. Käesoleva otsuse kaudu võib toetada ka muude liidu programmide alusel kehtestatud meetmeid, tingimusel et neist toetustest ei kaeta samu kulusid. Sellisel juhul tehakse kohaldatavate eeskirjade valik kõnealuseid meetmeid käsitlevas tööprogrammis.

Artikkel 75

Eelarve

1. Programmi rahastamispaketi kogusuurus aastatel 2021–2027 on [jooksevhindades][500 000 000] eurot.
2. Lõikes 1 esitatud summa orienteeriv jaotus esitatakse I lisas.
3. Lõikes 1 osutatud summa ei piira [uues mitmeaastase finantsraamistiku] määruise [määrus], [määruse (EL) [...]] ja finantsmääruse kohaste paindlikkussätete kohaldamist.

Artikkel 76

Mõisted

Käesolevas osas kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „programmikohane abi“ – ÜMTdele antav tagastamatu abi, millega rahastatakse asjakohastel juhtudel programmdokumentides ette nähtud territoriaalseid, piirkondlikke ja piirkondadevahelisi strateegiaid või esmatähtsate ülesannete täitmist;

- b) „programmitöö“ – ÜMTde kestliku arengu tagamiseks assotsieerimise raames käesoleva otsuse II osas osutatud valdkonna meetmete mitmeaastaseks rakendamiseks ette nähtud soovituslike rahaliste vahenditega seotud organiseerimise ja otsuste tegemise ning selliste vahendite eraldamise protsess;
- c) „programmidokument“ – dokument, milles on esitatud ÜMT strateegia, prioriteedid ja meetmed ÜMT kestliku arengu eesmärkide ja sihtide tõhusaks ja tulemuslikuks täitmiseks vastavalt assotsieerimise eesmärkidele;
- d) „arengukavad“ – sidus tegevus, mille ÜMTd määravad kindlaks ja mida nad rahastavad omaenda arengupoliitika ja -strateegia või ÜMT ja seotud liikmesriigi vahelisel kokkuleppel põhineva arengupoliitika ja -strateegia kohaselt;
- e) „vahendite territoriaalne jaotus“ – ÜMT-le eraldatud programmikohane abi, millega rahastatakse programmidokumentides ette nähtud territoriaalsete strateegiate ja prioriteetsete eesmärkide täitmist;
- f) „vahendite piirkondlik jaotus“ – kooskõlas artikli 84 lõikega 1 eraldatud programmikohane abi, millega rahastatakse programmidokumentides ette nähtud piirkondlike koostööstrateegiate ja prioriteetsete eesmärkide täitmist;
- g) „vahendite piirkondadevaheline jaotus“ – kooskõlas artikli 84 lõikega 2 eraldatud vahendite piirkondlikus jaotuses programmikohaseks abiks eraldatud osa, millega rahastatakse programmidokumentides ette nähtud piirkondadevahelise koostöö strateegiate ja prioriteetsete eesmärkide täitmist.

Artikkel 77

Finantskoostöö põhimõtted

1. Liidu finantsabi põhineb partnerluse, omavastutuse, territoriaalsete süsteemidega kohandamise, vastastikuse täiendavuse ja subsidiaarsuse põhimõtetel.

2. Käesoleva otsuse raames võib rahastamist pakkuda programmikohase ja programmivälise abina.
3. Liidu finantsabi rakendamisel:
 - a) võetakse arvesse ÜMTde geograafilisi, sotsiaalseid ja kultuurilisi erijooni ning nende konkreetset potentsiaali;
 - b) tagatakse vahendite prognoositav ja korrapärane liikumine;
 - c) lähtutakse paindlikult iga ÜMT olukorrast ning
 - d) järgitakse täielikult kõikide partnerite institutsioonilisi, õiguslikke ja finantsilisi volitusi.
4. Asjaomase ÜMT ametiasutused vastutavad meetmete elluviimise eest, ilma et see piiraks komisjoni pädevust kindlustada usaldusväärne finantsjuhtimine liidu vahendite kasutamisel.

2. PEATÜKK

FINANTSKOOSTÖÖ ERISÄTTED

Artikkel 78

Reguleerimisese ja kohaldamisala

Kohalikul ja piirkondlikul tasandil asjaomase ÜMT kehtestatud strateegia ja prioriteetide raames võib rahaliselt toetada:

- a) valdkondlikke poliitikaid ja reforme ning projekte, mis on kooskõlas selliste põhimõtete ja reformidega;
- b) institutsioonide arendamist, suutlikkuse parandamist ja keskkonnaaspektidega arvestamist;
- c) tehnilist abi.

Artikkel 79

Suutlikkuse suurendamine

1. Finantsabi võib muu hulgas kasutada selleks, et aidata arendada ÜMTde suutlikkust töötada välja ja rakendada II ja III osas nimetatud koostöövaldkondade üldistele eesmärkidele vastavaid territoriaalseid ja/või piirkondlikke strateegiaid ja meetmeid ning korraldada nende seiret.
2. Liit toetab ÜMTde tegevust neid valdkondi kajastava statistika saamiseks, sealhulgas selleks, et tagada kestliku arengu eesmärkide rakendamise järelmeetmed.
3. Liit võib toetada ÜMTde jõupingutusi, mille eesmärk on parandada nende makromajanduslike näitajate võrreldavust, eelkõige selleks, et hõlbustada ÜMTde SKP analüüsi.

Artikkel 80

Tehniline abi

1. Komisjoni algatusel võib liidupoolne rahastamine hõlmata otsuse rakendamise ja selle eesmärkide saavutamise seotud toetuskulusid, sealhulgas selliseks rakendamiseks vajaliku ettevalmistus-, jätku-, järelevalve-, kontrolli-, auditi- ja hindamistegevusega seotud haldustuge, samuti peakorteri ja liidu delegatsioonide kulusid programmi jaoks vajaliku haldustoe tagamisel ning käesoleva otsuse alusel rahastatava tegevuse haldamisel, sealhulgas teavitus- ja teabevahetusmeetmed ning ettevõtte info- ja tehnoloogiasüsteemid.

2. ÜMT algatusel võib rahastada programmidokumentides nimetatud meetmete rakendamiseks vajalikke uuringuid või tehnilise abi meetmeid, sealhulgas pikaajalist toetust. Komisjon võib otsustada rahastada selliseid meetmeid kas programmikohase abi või tehnilise koostöö meetmete vahenditest.

3. PEATÜKK

FINANTSKOOSTÖÖ RAKENDAMINE

[Artikkel 81

Üldpõhimõte

Kui käesolevas otsuses ei ole sätestatud teisti, rakendatakse liidu finantsabi kooskõlas eesmärkide ja üldpõhimõtetega, mis on sätestatud käesolevas otsuses, finantsmääruses ja [naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendi määruses], eriti II jaotise I peatükis, v.a artikkel 13, artikli 14 lõiked 1 ja 4 ning artikkel 15, III peatükis, v.a artikli 21 lõige 1, lõike 2 punktid a ja b ning lõige 3, ning V peatükis, v.a artikli 31 lõiked 1, 4, 6 ja 9 ning artikli 32 lõige 3. Käesoleva otsuse artiklis 82 sätestatud korda ei kohaldata [naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendi määruse] artikli 21 lõike 2 punktis c osutatud juhtudel.

[Artikkel 82]

Mitmeaastaste sihtprogrammide, tegevuskavade ja meetmete vastuvõtmine

Komisjon võtab käesoleva otsuse alusel ühtsete programmdokumentidena vastu [naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendi määruse] artiklis 12 osutatud mitmeaastased sihtprogrammid koos vastavate [naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendi määruse] artiklis 19 osutatud tegevuskavade ja meetmetega kooskõlas käesoleva määruse artikli 90 lõikes 5 osutatud kontrollimenetlusega. Sama menetlust kohaldatakse ka siis, kui on tegemist [naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendi määruse] artikli 14 lõikes 3 osutatud läbivaatamisega, mille tulemusel mitmeaastase sihtprogrammi sisu oluliselt muudetakse.

[Naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendi määruse] artiklis 19 osutatud tegevuskavu ja meetmeid võib vastu võtta mitmeaastastest sihtprogrammidest eraldi. Ühtsetes programmdokumentides võib arvesse võtta territoriaalseid arengukavasid ja kavasid, mis põhinevad ÜMTde ja seotud liikmesriikide kokkuleppel.

Artikkel 83

Territoriaalse rahastamise tingimused

1. ÜMTde ametiasutused võivad saada käesolevas otsuses sätestatud rahalist abi.
2. Asjaomaste ÜMTde ametiasutuste nõusolekul võib käesolevas otsuses sätestatud rahalist abi anda ka järgmistele üksustele ja organitele:
 - a) ÜMTde, nende piirkondade ja/või kohalikud avalik-õiguslikud või avaliku sektori osalusega asutused, ministeeriumid või kohalikud asutused ja eelkõige nende finantsasutused ja arengupangad;
 - b) ÜMTde ja piirkondlike rühmade ettevõtjad;

- c) liikmesriigi ettevõtjad, et nad saaksid lisaks oma panusele tegelda tootmisega mõne ÜMT territooriumil;
- d) ÜMT ja liidu finantsvahendajad, kes soodustavad ja rahastavad erainvesteeringuid ÜMTdes, ning
- e) ÜMTdest või liidust pärinevad detsentraliseeritud koostöös osalejad ja muud valitsusvälised osalejad, et võimaldada neil ÜMTdes detsentraliseeritud koostöö raames ellu viia majandus-, kultuuri-, sotsiaal- ja haridusprojekte ja -programme käesoleva otsuse artikli 12 kohaselt.

Artikkel 84

Piirkondliku rahastamise tingimused

1. Vahendite piirkondlikku jaotust võib kasutada meetmete jaoks, millest saavad kasu ja millesse on kaasatud:
 - a) kaks või enam ÜMTd sõltumata nende asukohast, või
 - b) ÜMTd ja liit tervikuna, või
 - c) kaks või enam piirkondlikku organit, mille liikmeteks on ÜMTd, või
 - d) kaks või enam ÜMTd sõltumata nende asukohast ja vähemalt üks järgmistest:
 - i) üks või mitu ELi toimimise lepingu artiklis 349 osutatud äärepoolseimat piirkonda;
 - ii) üks või mitu AKV riiki [ja/või üks või mitu AKV riikide hulka mittekuuluvat riiki] [või territooriumi²⁰];
 - iii) üks või mitu piirkondlikku organit või ühendust, mille liikmeteks on ÜMTd;

²⁰ [Mõiste „territooriumid“ all mõeldakse 12 Ühendkuningriigi ÜMTd, mis olid loetletud ELi toimimise lepingu II lisas sellel ajal, kui Euroopa Ülemkogu sai 29. märtsil 2017 teate Ühendkuningriigi väljaastumise kohta Euroopa Liidust ja Euratomist Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 50 kohaselt.]

- iv) üks või mitu üksust, asutust või muud organit vähemalt ühest ÜMTst, kes on kooskõlas käesoleva otsuse artikliga 8 ETKRi liikmed.

Punktide a ja d puhul käsitletakse Prantsuse Antarktilisi ja Lõunaalasi nende spetsiifilist asukohta arvestades kahe eraldi ÜMTna.

2. Artiklis 76 osutatud vahendite piirkondliku jaotuse raames võib vahendite piirkondadevahelist jaotust kasutada meetmete jaoks, millest saavad kasu ja millesse on kaasatud:
 - a) üks või enam ÜMTd ja vähemalt üks järgmistest:
 - i) üks või mitu ELi toimimise lepingu artiklis 349 osutatud äärepoolseimat piirkonda;
 - ii) üks või mitu naaberriiki, [mis võivad, kuid ei tarvitse olla AKV riigid] [või territooriumid];
 - iii) üks või mitu piirkondlikku organit, mille liikmeteks on ÜMTd või AKV riigid või üks või mitu äärepoolseimat piirkonda, või
 - b) üks või mitu üksust, asutust või muud organit vähemalt ühest ÜMTst, kes on kooskõlas käesoleva otsuse artikliga 8 ETKRi liikmed, ning üks või mitu äärepoolseimat piirkonda ja/või üks või mitu [AKV riikide hulka kuuluvat ja/või AKV riikide hulka] mittekuuluvat naaberriiki [või -territooriumi].
3. AKV riikide, äärepoolseimate piirkondade [ja muude riikide] [ja territooriumide] ÜMTde piirkondliku koostöö programmides osalemist rahastatakse lisaks vahenditele, mis on ÜMTdele ette nähtud käesoleva otsuse alusel.
4. AKV riikide, äärepoolseimate piirkondade [ja muude riikide] [või territooriumide] osalemine käesoleva otsuse alusel ellu viidavates programmides nähakse ette ainult niivõrd, kuivõrd:

- a) samaväärsed sätted on olemas asjaomastes liidu programmides või liidu programmidega hõlmamata [kolmandate riikide] [ja territooriumide] asjaomastes rahastamisprogrammides ning
- b) järgitakse proportsionaalsuse põhimõtet, võttes arvesse sidusrühmade suutlikkust, eelkõige nende finantssuutlikkust liidu ja teiste riikide vahelise koostöö rahastamisvahendite raames.

Artikkel 85

Muudest liidu programmidest rahastamise tingimused

- 1. Artiklis 51 määratletud ÜMT füüsilised isikud ja asjakohastel juhtudel ka ÜMT asjaomased riiklikud ja/või eraõiguslikud organid ja institutsioonid võivad osaleda liidu programmides ja kasutada nende programmide [näiteks InvestEU] pakutavat rahastamist vastavalt programmi eeskirjadele ja eesmärkidele ning vajaduse korral ka ÜMTga seotud liikmesriigi suhtes kohaldatavale korrale.
- 2. ÜMTd võivad abi saada ka liidu ja teiste riikide vahelise koostöö programmidest ja rahastamisvahenditest, nagu [naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendi määrus] [ja humanitaarabi rahastamisvahend], vastavalt nimetatud programmide eeskirjadele, eesmärkidele ja korrale.
- 3. Komisjon julgustab asjakohastel juhtudel ÜMTde juurdepääsu liidu programmidele ning liidu ja teiste riikide vahelise koostöö programmidele ja rahastamisvahenditele.
- 4. ÜMTd, keda toetavad asjaomased sidusrühmad, annavad sellistes liidu programmides osalemise kohta komisjonile aru ajavahemiku 2021–2027 keskel ja lõpus.

Artikkel 86

Aruandlus

Komisjon jälgib käesoleva otsuse alusel ÜMTdele antava finantsabi rakendamisel tehtud edusamme ja esitab nõukogule alates 2022. aastast igal aastal aruande kõnealuse finantskoostöö rakendamise ja tulemuste kohta. Aruanne saadetakse Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele.

Artikkel 87

Finantskontroll

1. Asjaomasel ÜMT-l lasub peavastutus liidu vahendite finantsjärelevalve eest. Vajaduse korral kooskõlastatakse finantsjärelevalve ÜMTga seotud liikmesriigiga ning see toimub kooskõlas asjakohaste siseriiklike õigusaktidega.
2. Komisjoni ülesanne on:
 - a) tagada, et asjaomasel ÜMT-l on haldus- ja kontrollisüsteemid, mis kindlustavad liidu vahendite nõuetekohase ja tõhusa kasutamise, ning et need süsteemid toimivad nõuetekohaselt, ning
 - b) eeskirjade eiramise korral esitada soovitused või nõudmised võtta parandusmeetmeid, et eiramine lõpetada ja kõrvaldada juhtimises avastatud puudujäägid.
3. Komisjon, ÜMT ja vajaduse korral ka seotud liikmesriik kohtuvad halduskorra kohaselt igal aastal või korra kahe aasta jooksul programmide, meetodite ja kontrolli rakendamise koordineerimiseks.

4. Finantskorrektsioonide puhul:
- a) vastutab finantsrikkumiste avastamise ja kõrvaldamise eest kõigepealt asjaomane ÜMT;
 - b) kui asjaomase ÜMT tegevuses esineb puudusi, mida ÜMT ei suuda parandada, ja kui lepituskatsed ei anna tulemusi, võtab komisjon meetmeid, et vähendada või tühistada programmidokumendi rahastamisotsusele vastava ülderaldise järelejäänud osa.

V OSA

LÕPPSÄTTED

Artikkel 88

Volituste delegeerimine komisjonile

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 89 vastu delegeeritud õigusakte II lisa ja II lisa liidetes toodud päritolu käsitlevate menetlusnormide ja seotud mõistete muutmiseks, et võtta arvesse tehnoloogia arengut ja tolli- ja kaubandusalastes õigusaktides tehtud muudatusi.

Selleks et tõhusalt hinnata käesoleva otsuse eesmärkide saavutamise edenemist, on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 89 vastu delegeeritud õigusakte I lisa 3. artikli muutmiseks, et näitajad vajaduse korral läbi vaadata või neid täiendada ning et lisada käesolevasse lissasse järelevalve- ja hindamisraamistiku kehtestamist käsitlevad sätted.

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artiklis 88 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile viieks aastaks alates 1. jaanuarist 2021. Komisjon esitab delegeeritud volituste kohta aruande hiljemalt üheksa kuud enne viieaastase tähtaja möödumist. Volituste delegeerimine pikeneb vaikselt samadeks ajavahemikeks, välja arvatud juhul, kui nõukogu avaldab pikendamisele vastuseisu vähemalt kolm kuud enne iga ajavahemiku lõppu.
3. Nõukogu võib artiklis 88 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.
4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprillil 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes²¹ sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.
5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle nõukogule teatavaks.

²¹ Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni vahel 13. aprillil 2016 sõlmitud institutsioonidevaheline parema õigusloome kokkulepe ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.

6. Artikli 88 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist nõukogule esitanud selle suhtes vastuväiteid või kui nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et ta ei esita vastuväiteid. Nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

Artikkel 90

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab komitee (edaspidi „ÜMT komitee“). Kõnealune komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses²².
2. II lisa artikli 10 lõike 6 ja artikli 16 lõike 8 kohaldamisel abistab komisjoni tolliseadustiku komitee, mis on loodud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 952/2013 artikli 285 lõikega 1²³. Kõnealune komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
3. III lisa artikli 2 ning IV lisa artiklite 5 ja 6 kohaldamisel abistab komisjoni nõukogu määruse (EÜ) nr 260/2009 artikli 4 lõike 1 alusel loodud komitee²⁴. Kõnealune komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
4. Kui on viidatud käesolevale lõikele, kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 4.

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisevolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

²³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. oktoobri 2013. aasta määrus (EL) nr 952/2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik (ELT L 269, 10.10.2013, lk 1).

²⁴ Nõukogu 26. veebruari 2009. aasta määrus (EÜ) nr 260/2009 impordi ühiste eeskirjade kohta ([ELT L 84, 31.3.2009, lk 1](#)).

5. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.
6. Kui on viidatud käesolevale lõikele, kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 8 koostoimes nimetatud määruse artikliga 4.
7. Kui komitee arvamus tuleb saada kirjaliku menetluse teel, lõpetatakse kõnealune menetlus ilma tulemusteta, kui arvamuse esitamise tähtaja jooksul komitee eesistuja niimoodi otsustab või kui seda nõutakse komitee liikmete lihthäälteenamusega.

Artikkel 91

Teavitamine, teabevahetus ja avalikustamine

1. Käesoleva otsuse alusel liidu rahaliste vahendite saajad tunnistavad liidu rahaliste vahendite päritolu ja tagavad selle nähtavuse, eriti meetmeid ja nende tulemusi tutvustades, andes eri sihtrühmadele, sealhulgas meediale ja üldsusele selle kohta sidusat, tulemuslikku ja proportsionaalset suunatud teavet.
2. Komisjon rakendab programmi ning selle meetmete ja tulemustega seotud teavitus- ja kommunikatsioonimeetmeid. Programmile eraldatud rahalised vahendid peavad ühtlasi aitama kaasa liidu poliitiliste prioriteetide tutvustamisele, niivõrd kui need on seotud artiklis 3 osutatud eesmärkidega.

Artikkel 92

Euroopa välisteenistuse klausel

Käesolevat otsust kohaldatakse kooskõlas nõukogu otsusega 2010/427/EL²⁵.

²⁵ Nõukogu 26. juuli 2010. aasta otsus 2010/427/EL, millega määratakse kindlaks Euroopa välisteenistuse korraldus ja toimimine (ELT L 201, 3.8.2010, lk 30).

Artikkel 93

Kehtetuks tunnistamine ja üleminekusätted

1. Nõukogu otsus 2013/755/EL tunnistatakse kehtetuks alates 1. jaanuarist 2021.
2. Käesolev otsus ei mõjuta nõukogu otsuse nr 2013/755/EL alusel rakendatavate meetmete jätkumist või muutmist kuni nende meetmete lõpetamiseni ning nimetatud otsust kohaldatakse nende meetmete suhtes kuni nende lõpetamiseni.
3. Programmi rahastamispaketist võib katta ka tehnilise ja haldusabi kulud, mis on vajalikud selleks, et tagada üleminek programmi ja selle eelkäija, nõukogu otsuse 2013/755/EL alusel vastu võetud meetmete vahel.
4. Vajaduse korral võib kanda eelarvesse assigneeringuid ka pärast 2027. aastat, et katta artiklis 80 ette nähtud kulusid, selleks et oleks võimalik hallata meetmeid, mis ei ole 31. detsembriks 2027 veel lõpule viidud.

Artikkel 94

Jõustumine

Käesolev otsus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2021 kuni 31. detsembrini 2027.

Brüssel,

Nõukogu nimel

eesistuja

SISUJUHT

SISUKORD

I LISA: LIIDU FINANTSABI.....	
II LISA: Mõiste „päritolustaatusega tooted“ määratlus ja halduskoostöö meetodid.....	
I jaotis. Üldsätted	
II jaotis. Mõiste „päritolustaatusega tooted“ määratlus	
III jaotis. Territoriaalsed nõuded.....	
IV jaotis. Päritolutõend	
V jaotis. Halduskoostöö kord.....	
VI jaotis. Ceuta ja Melilla	
Liited I–VI.....	
III LISA: SOODUSTUSTE AJUTINE TÜHISTAMINE	
IV LISA: KAITSE- JA JÄRELEVALVEKORD	

I LISA

LIIDU FINANTSABI

Artikkel 1

Jaotumine ÜMTde vahel

1. Käesoleva otsuse kohaldamisel jaotatakse seitsmeaastaseks ajavahemikuks 1. jaanuarist 2021 kuni 31. detsembrini 2027 eraldatud liidu rahaline abi üldsummas [500 000 000] eurot [jooksevhindades] järgmiselt:
 - a) [159 000 000] eurot toetustena muudele ÜMTdele peale Gröönimaa pikaajaliseks arenguks kavandatud kahepoolseks abiks, eelkõige programmidokumendis osutatud algatuste rahastamiseks. Programmidokumendis juhitakse vajaduse korral erilist tähelepanu abisaavate ÜMTde valitsemise ja institutsionaalse suutlikkuse tugevdamisele suunatud meetmetele ning asjakohastel juhtudel kavandatavate meetmete tõenäolisele ajakavale. See summa jaotatakse vastavalt ÜMTde eripäradele, vajadustele ja arengutasemele ja tulemustele, kooskõlas piiratud arvu konkreetsete ja läbipaistvate kriteeriumidega, võttes arvesse elanike arvu, sisemajanduse koguprodukti (SKP), vaesust ja ebavõrdsust, eelnevalt eraldatud summasid, ÜMTde toetuse ärakasutamise suutlikkust ja käesoleva otsuse artiklis 9 osutatud ÜMTde geograafilisest isoleeritusest tulenevaid probleeme.
 - b) [225 000 000] eurot toetustena Gröönimaa pikaajaliseks arenguks kavandatud kahepoolseks abiks, eelkõige programmidokumendis osutatud algatuste rahastamiseks.

- c) ÜMTde piirkondlike programmide toetuseks eraldatakse [81 000 000] eurot, millest [15 000 000] võib kasutada piirkonnasiseste tegevuste toetamiseks; Gröönimaa vastab ainult piirkonnasisese tegevuse toetamise tingimustele. Seda koostööd rakendatakse kooskõlas käesoleva otsuse artikliga 7, võttes eelkõige arvesse käesoleva otsuse artiklis 5 osutatud ühist huvi pakkuvaid valdkondi ning konsulteerides käesoleva otsuse artiklis 14 osutatud ELi-ÜMTde partnerlust edendavate dialoogifoorumitega. Seejuures seatakse eesmärgiks koordineerida summa kasutamist muude asjakohaste liidu rahastamisprogrammide ja -vahenditega ning eelkõige koostööd Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 349 nimetatud äärepoolseimate piirkondadega.
- d) [22 000 000] eurot uuringuteks või tehnilise abi meetmeteks kõigile ÜMTdele, k.a Gröönimaale, vastavalt käesoleva otsuse artiklile 80¹.
- e) [13 000 000] eurot jaotamata fondi kõigi ÜMTde, k.a Gröönimaa jaoks, et muu hulgas:
- i) tagada liidu asjakohane vastus ettenägematus olukorras;
 - ii) tegeleda uute vajaduste või esilekerkivate probleemidega, nagu rändesurve ELi või tema naabrite piiridel;
 - iii) edendada uusi rahvusvahelisi algatusi ja prioriteete.
2. Komisjon võib pärast käesoleva otsuse rakendamise vahekokkuvõtte tegemist teha otsuse käesolevas artiklis nimetatud eraldamata vahendite jaotamise kohta.
3. Vahendeid ei seota pärast 31. detsembrit 2027 kulukohustustega, välja arvatud juhul, kui nõukogu otsustab komisjoni ettepaneku põhjal ühehäälselt teisiti.

¹ Sellest summast reserveeritakse komisjonile [9 725 000] eurot, et katta tehnilise ja/või haldusabi ning ELi programmide ja/või meetmete, samuti kaudsete ja otsete teadusuuringute kulud.

Artikkel 2
Vahendite haldamine

Kõiki käesoleva otsusega sätestatud rahalisi vahendeid haldab komisjon.

Artikkel 3
Näitajad

Otsuse artikli 3 lõikes 5 sätestatud eesmärkide saavutamist hinnatakse järgmiselt:

1. ÜMTde puhul, v.a Gröönimaa, kaupade ja teenuste eksport protsendina SKPst ja valitsemissektori kogutulu protsendina SKPst;
2. Gröönimaa puhul kaupade ja teenuste eksport protsendina SKPst ja kalandussektori osakaal kogu ekspordist.

II LISA

Mõiste „päritolustaatusega tooted“ määratlus ja halduskoostöö meetodid

I JAOTIS

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Mõisted

Käesolevas lisas kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „majanduspartnerluslepinguga ühinenud riigid“ – **Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna (AKV) riikide rühma piirkonnad ja riigid, kes on sõlminud lepingu, millega või mille tulemusel sõlmitakse majanduspartnerlusleping**, kui majanduspartnerluslepingut kohaldatakse ajutiselt või kui majanduspartnerlusleping jõustub, olenevalt sellest, kumb toimub varem;
- b) „valmistamine“ – iga liiki töö või töötlemine, kaasa arvatud komplekteerimine;
- c) „materjal“ – koostisosa, toormaterjal, komponent või osa jne, mida kasutatakse toote valmistamisel;
- d) „toode“ – valmistatav toode, isegi kui see on ette nähtud hiljem mõnes teises valmistamistoimingus kasutamiseks;
- e) „kaup“ – nii materjalid kui ka tooted;

- f) „samaväärsed materjalid“ – sama liiki ja sama kaubandusliku kvaliteediga materjalid, millel on samad tehnilised ja füüsilised omadused ja mida ei ole võimalik üksteisest eristada, kui neid on valmistootes kasutatud;
- g) „tolliväärtus“ – kooskõlas 1994. aasta üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe VII artikli rakendamise lepinguga (WTO leping tolliväärtuse määramise kohta) määratud tolliväärtus;
- h) „materjalide väärtus“ – I liites kasutatud päritolustaatuseta materjalide tolliväärtus importimise ajal või kui see väärtus ei ole teada ja seda ei ole võimalik kindlaks teha, siis esimene tuvastatav hind, mida nende materjalide eest makstakse ÜMT territooriumil. Kui on vaja kindlaks määrata valmistamiseks kasutatavate päritolustaatuseta materjalide väärtus, kohaldatakse käesolevat punkti *mutatis mutandis*;
- i) „tehasehind“ – hind, mida makstakse tehases toote eest tootjale, kelle ettevõttes toimub viimane töö või töötlus, tingimusel et hind sisaldab kõikide kasutatud materjalide väärtust ja kõiki toote tootmisega seotud kulusid ning sellest on maha arvatud kõik siseriiklikud maksud, mis makstakse tagasi või mida võib tagasi maksta saadud toote ekspordil;

Kui tegelikult makstud hind ei kajasta kõiki ÜMTs toote tootmisega seotud kulusid, sisaldab tehasehind kõiki kõnealuseid kulusid, millest on maha arvatud siseriiklikud maksud, mis makstakse tagasi või mida võib tagasi maksta saadud toote eksportimisel.

Käesolevas dokumendis võib käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud mõiste „valmistaja“ tähendada alltöövõtja palganud ettevõtjat, kui viimase töö või töötluste on valmistaja teinud alltöövõtuna;

- j) „päritolustaatuseta materjalide suurim lubatud sisaldus“ – päritolustaatuseta materjalide suurim sisaldus tootes, mis võimaldab valmistamist käsitada piisava töö või töötlemisena, mis annab tootele päritolustaatuse. Seda võib väljendada toote tehasehinna protsendina või konkreetsetesse gruppidesse, gruppi, rubriiki või alamrubriiki kuuluvate kasutatud materjalide netomassi protsendina;
- k) „netomass“ – kauba enda mass ilma pakkematerjalita ja mis tahes pakenditeta;
- l) „grupid“, „rubriigid“ ja „alamrubriigid“ – grupid, rubriigid ja alamrubriigid (nelja- või kuuekohalised koodid), mida on kasutatud harmoneeritud süsteemi nomenklatuuris ja mida on muudetud vastavalt Tollikoostöö Nõukogu 26. juuni 2004. aasta soovitusel;
- m) „klassifitseeritud“ – osutab toote või materjali klassifitseerimisele harmoneeritud süsteemi teatavasse rubriiki või alamrubriiki;
- n) „kaubasaadetus“ – tooted, mis
- saadetakse samaaegselt ühelt eksportijalt ühele kaubasaajale või
 - saadetakse eksportijalt kaubasaajale üheainsa veodokumendi alusel või selle dokumendi puudumisel üheainsa kaubaarve alusel;
- o) „eksportija“ – isik, kes ekspordib kaubad liitu või ÜMTsse ja kes suudab kaupade päritolu tõendada, olenemata sellest, kas ta on need valmistanud või kas ta täidab ise ekspordi tolliformaalsusi;

- p) „registreeritud eksportija“ – eksportija, kes on registreeritud asjaomase ÜMT pädevate asutuste juures, et koostada käesoleva otsuse alusel eksportimiseks vajalikke päritolukinnitusi;
- q) „päritolukinnitus“ – eksportija koostatud kinnitus, mis näitab, et sellega hõlmatud tooted vastavad käesolevas lisas sätestatud päritolureeglitele, et kaupade liidus vabasse ringlusse lubamise deklaratsiooni esitav isik saaks taotleda tariifset sooduskohtlemist või et ÜMT ettevõtja, kes impordib materjale edasiseks töötlemiseks kumulatsioonieeskirjade alusel, saaks tõendada kõnealuste kaupade päritolustaatus;
- r) „üldiste tariifsete soodustuste kavaga hõlmatud riik“ – riik või territoorium, mis on määratletud määruse (EL) nr 978/2012 artikli 2 punktis d¹.
- s) „REX-süsteem“ – süsteem selliste määruse (EL) 2015/2447 artikli 80 lõikes 1 osutatud eksportijate registreerimiseks, kellel on lubatud tõendada kauba päritolu².

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta määrus (EL) nr 978/2012 üldiste tariifsete soodustuste kava kohaldamise ning nõukogu määruse (EÜ) nr 732/2008 kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 303, 31.10.2012, lk 1).

² Komisjoni 24. novembri 2015. aasta rakendusmäärus (EL) 2015/2447, millega nähakse ette Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 952/2013 (millega kehtestatakse liidu tolliseadustik) teatavate sätete üksikasjalikud rakenduseeskirjad (ELT L 343, 29.12.2015, lk 558).

II JAOTIS

MÕISTE „PÄRITOLUSTAATUSEGA TOOTED“ MÄÄRATLUS

Artikkel 2

Üldnõuded

1. Järgmisi tooteid käsitatakse ÜMTst pärit toodetena:
 - a) artikli 3 tähenduses täielikult ÜMTst saadud tooted;
 - b) ÜMTst saadud tooted, milles on kasutatud materjale, mis ei ole täielikult saadud ÜMTst, tingimusel et need on läbinud piisava töö või töötluste artikli 4 tähenduses.
2. Kui päritolustaatusega tooted on valmistatud materjalist, mis on täielikult saadud vähemalt kahest ÜMTst või on vähemalt kahes ÜMTs läbinud piisava töö või töötluste, loetakse nende toodete päritoluriigiks see ÜMT, kus toimus viimane töö või töötlus.

Artikkel 3

Täielikult ühes riigis või ühel territooriumil saadud tooted

1. Täielikult ÜMTst saaduks loetakse:
 - a) tema pinnasest või merepõhjast kaevandatud mineraalsed maavarad;
 - b) seal kasvatatud või koristatud taimed ning taimsed tooted;
 - c) seal sündinud ja kasvatatud elusloomad;
 - d) seal kasvatatud elusloomadelt saadud tooted;

- e) seal sündinud ja kasvatatud, tapetud loomadest saadud tooted;
- f) seal toimunud jahi ja kalapüügi saadused;
- g) vesiviljelustooted, kui kalad, koorikloomad ja limused on seal sündinud ja kasvanud;
- h) merekalapüügisaadused ja muud selle riigi laevade poolt väljaspool territoriaalmerd merest püütud saadused;
- i) selle riigi kalatöötlemislaevade pardal ainult punktis h osutatud saadustest valmistatud tooted;
- j) seal kogutud kasutatud esemed, mis sobivad ainult tooraine saamiseks;
- k) sealse tootmistegevuse jäätmed ja jäägid;
- l) väljaspool selle riigi territoriaalvett merepõhjast või selle aluspinnasest välja toodud saadused, tingimusel et tal on merepõhja või aluspinnase kasutamise ainuõigus;
- m) kõik punktides a–l nimetatud toodetest seal valmistatud tooted.

2. Lõike 1 punktides h ja i nimetatud mõisteid „selle riigi laevad“ ja „selle riigi kalatöötlemislaevad“ kohaldatakse üksnes laevade ja kalatöötlemislaevade suhtes, mis:

- a) on registreeritud ÜMTs või liikmesriigis;
- b) sõidavad ÜMT või liikmesriigi lipu all;

- c) vastavad ühele järgmistest tingimustest:
- nad kuuluvad vähemalt 50 % ulatuses ÜMT või liikmesriikide kodanikele või
 - nad kuuluvad äriühingule,
 - i) kelle peakontor ja peamine tegevuskoht on ÜMTs või liikmesriigis ja
 - ii) millest vähemalt 50 % kuulub ÜMT-le või selle riigi avalik-õiguslikule isikule või selle riigi või liikmesriigi kodanikule.
3. Lõike 2 tingimused võivad olla täidetud liikmesriikides või eri ÜMTdes. Sel juhul käsitatakse tooteid sellest ÜMTst pärit tootena, kus laev või kalatöötlemislaev on registreeritud vastavalt lõike 2 punktile a.

Artikkel 4

Piisava töö või töötamise läbinud tooted

1. Ilma et see piiraks artiklite 5 ja 6 kohaldamist, käsitatakse tooteid, mis artikli 3 tähenduses ei ole täielikult saadud ÜMTst, sealt pärit toodetena, kui asjaomased tooted vastavad I liites esitatud loendis nimetatud tingimustele.
2. Kui toode on päritolustaatus saanud ÜMTs kooskõlas lõikega 1 ja seda töödeldakse seal edasi ning kasutatakse teise toote valmistamiseks vajaliku materjalina, ei võeta arvesse selle valmistamisel kasutatavaid päritolustaatuseta materjale.

3. Iga toote puhul tehakse kindlaks, kas lõikes 1 nimetatud tingimused on täidetud.
- Kui asjakohane reegel põhineb päritolustaatuseta materjalide suurimal lubatud sisaldusel, võib siiski arvutada päritolustaatuseta materjalide väärtuse lõikes 4 sätestatud keskmise alusel, et võtta arvesse kulude ja valuutakursi kõikumisi.
4. Lõike 3 teises lõigus osutatud juhul arvutatakse toote keskmine tehasehind ja kasutatud päritolustaatuseta materjalide keskmine väärtus vastavalt eelmisel majandusaastal kõigi toodete eest saadud tehasehinnale ja eelmisel majandusaastal toodete valmistamiseks kasutatud kõigi päritolustaatuseta materjalide koguväärtusele, kusjuures majandusaasta on ekspordiriigi majandusaasta ning kui ei ole andmeid terve majandusaasta kohta, siis võetakse aluseks lühem ajavahemik, mis ei ole lühem kui kolm kuud.
5. Eksportijad, kes otsustavad teha arvutused keskmise näitaja alusel, kasutavad seda meetodit järjepidevalt võrdlusmajandusaastale järgneva aasta jooksul või vajaduse korral lühemale võrdlusajavahemikule järgneva aasta jooksul. Nad võivad lõpetada selle meetodi kasutamise, kui antud majandusaasta või lühema võrdusajavahemiku (mis ei ole lühem kui kolm kuud) jooksul ilmneb, et kulude või valuutakursi kõikumine, mis õigustas sellise meetodi kasutamist, ei ole enam asjakohane.
6. Lõikes 4 osutatud keskmisi näitajaid kasutatakse vastavalt tehasehinnana ja päritolustaatuseta materjalide väärtusena, et teha kindlaks, kas päritolustaatuseta materjalide suurima lubatud sisalduse nõue on täidetud.

Artikkel 5
Ebapiisav töö või töötlus

1. Ilma et see piiraks lõike 3 kohaldamist, käsitatakse järgmisi toiminguid päritolustaatuses omandamiseks ebapiisava töö või töötlusena, olenemata sellest, kas artikli 4 tingimused on täidetud või mitte:
- a) toimingud, mis tagavad toodete hea seisundi säilimise nende transportimisel ja ladustamisel;
 - b) pakkeüksuste osadeks jagamine ja koondamine;
 - c) pesemine, puhastamine; tolmu, oksiidi, õli, värvi ja muude katete eemaldamine;
 - d) tekstiili ja tekstiiltoodete triikimine või pressimine;
 - e) lihtsad värvimis- ja poleerimistööd;
 - f) riisi koorimine ja osaline või täielik kroovimine; teravilja ja riisi poleerimine ja glaseerimine;
 - g) suhkru toonimine või maitsestamine või tükkipressimine; kristallsuhkru osaline või täielik jahvatamine;
 - h) puuviljade, pähklite ja köögiviljade koorimine ja kividest puhastamine.
 - i) teritamine, lihtlihvimine või -lõikamine;
 - j) tuulamine, uhtmine, sortimine, klassifitseerimine, liigitamine, kokkusobitamine (kaasa arvatud kaupade komplekteerimine);
 - k) lihtne klaas- või plastpudelitesse, plekkpurkidesse, kottidesse, karpidesse, kastidesse pakkimine, alustele jms kinnitamine ning kõik muu lihtne pakendamine;

- l) märkide, etikettide, logode ja muude eristusmärkide kinnitamine või trükkimine tootele või selle pakendile;
 - m) ühte või mitut sorti toodete segamine; suhkru segamine mis tahes ainega;
 - n) lihtne toodetele vee lisamine või toote lahjendamine või dehüdreerimine või denatureerimine;
 - o) toote osade lihtne kokkupanemine terviktoote saamiseks või toodete osadeks lammutamine;
 - p) kaks või rohkem punktides a–o loetletud toimingut üheskoos;
 - q) loomade tapmine.
2. Lõike 1 kohaldamisel käsitatakse toiminguid lihtsana, kui selliste toimingute tegemiseks ei ole vaja erioskusi ega kasutada spetsiaalselt valmistatud või paigaldatud masinaid, aparate või tööriistu.
3. Et määrata kindlaks, kas tootega tehtud töö või töötlus loetakse lõike 1 tähenduses ebapiisavaks, võetakse arvesse kõiki konkreetse tootega ÜMTs tehtud toiminguid.

Artikkel 6

Lubatud hälbed

1. Erandina artiklist 4 ning vastavalt käesoleva artikli lõigetele 2 ja 3 võib päritolustaatuseta materjale, mida I liites esitatud loendis nimetatud tingimuste kohaselt ei tohi antud toote valmistamiseks kasutada, siiski kasutada, kui toote jaoks vajalik hinnatud koguväärtus või netomass ei ületa:

- a) 15 % toote massist toodete puhul, mis kuuluvad gruppidesse 2 ja 4–24, v.a gruppi 16 kuuluvad töödeldud kalandustooted;
 - b) 15 % toote tehasehinnast muude toodete puhul, v.a harmoneeritud süsteemi gruppidesse 50–63 kuuluvad tooted, mille puhul kohaldatakse I liite märkustes 6 ja 7 nimetatud lubatud hälbeid.
2. Lõikega 1 ei ole lubatud ületada päritolustaatuseta materjalide suurimat lubatud sisaldust protsentides, mis on ette nähtud I liites esitatud loendis nimetatud reeglitega.
 3. Lõikeid 1 ja 2 ei kohaldata artikli 3 tähenduses täielikult ÜMTst saadud toodete suhtes. Ilma et see piiraks artikli 5 ja artikli 11 lõike 2 kohaldamist, kohaldatakse kõnealuste lõigetega ettenähtud lubatud hälbeid siiski kõigi selliste materjalide summa suhtes, mida kasutatakse toote valmistamiseks ja mille puhul I liites esitatud loendi kohaste reeglitega on antud toote puhul ette nähtud, et materjalid peaksid olema täielikult saadud ÜMTst.

Artikkel 7

Kahepoolne kumulatsioon

1. Ilma et see piiraks artikli 2 kohaldamist, käsitatakse liidust pärit materjale ÜMTst pärinevana, kui need sisalduvad sealt pärit tootes, tingimusel et need on läbinud artikli 5 lõikes 1 nimetatud toimingutest ulatuslikuma töö või töötluste.
2. Ilma et see piiraks artikli 2 kohaldamist, käsitatakse liidus tehtud tööd või töötlust ÜMTs tehtuna, kui materjalid läbivad hiljem selles ÜMTs töö või töötluste.
3. Käesolevas artiklis sätestatud kumulatsiooni silmas pidades tehakse materjalide päritolu kindlaks vastavalt käesolevale lisale.

Artikkel 8

Kumulatsioon majanduspartnerluslepinguga ühinenud riikidega

1. Ilma et see piiraks artikli 2 kohaldamist, käsitatakse majanduspartnerluslepinguga ühinenud riikidest pärit materjale ÜMTst pärinevana, kui need sisalduvad sealt pärit tootes, tingimusel et need on läbinud artikli 5 lõikes 1 nimetatud toimingutest ulatuslikuma töö või töötluse.
2. Ilma et see piiraks artikli 2 kohaldamist, käsitatakse majanduspartnerluslepinguga ühinenud riikides tehtud tööd või töötlust ÜMTs tehtuna, kui materjalid läbivad hiljem selles ÜMTs töö või töötluse.
3. Käesoleva artikli lõike 1 kohaldamisel tehakse majanduspartnerluslepinguga ühinenud riigist pärit materjalide päritolu kindlaks asjaomaste majanduspartnerluslepinguga ühinenud riigi suhtes kohaldatavate päritolureeglite ning asjakohaste päritolutõendeid ja halduskoostööd käsitlevate sätete alusel.

Käesolevas artiklis sätestatud kumulatsiooni ei kohaldata Lõuna-Aafrika Vabariigist pärit materjalide suhtes, mis ei ole imporditud otse liitu tollimaksu- ja kvoodivabalt liidu ja Lõuna-Aafrika Arenguühenduse (SADC) vahelise majanduspartnerluslepingu alusel;

4. Käesolevas artiklis sätestatud päritolu kumulatsiooni võib kohaldada üksnes tingimusel, et:
 - a) majanduspartnerluslepinguga ühinenud riik, kust on tarnitud materjalid, ja ÜMT, kus on valmistatud lõpptoode, on kohustunud:
 - täitma käesolevat lisa või tagama selle täitmise ja
 - tegema halduskoostööd, et tagada käesoleva lisa korrektne rakendamine nii seoses liiduga kui ka omavahel;

- b) asjaomane ÜMT on teavitanud komisjoni punktis a osutatud kohustuste võtmisest.
5. Riikidel, kes on täitnud lõike 4 nõuded enne käesoleva otsuse jõustumist, ei ole uut kohustust vaja võtta.

Artikkel 9

Kumulatsioon teiste riikidega, kellel on tollimaksu- ja kvoodivaba juurdepääs liidu turule üldiste tariifsete soodustuste kava kohaselt

1. Ilma et see piiraks artikli 2 kohaldamist, käsitatakse käesoleva artikli lõikes 2 osutatud riikidest pärit materjale ÜMTst pärinevana, kui need sisalduvad sealt pärit tootes, tingimusel et need on läbinud artikli 5 lõikes 1 nimetatud toimingutest ulatuslikuma töö või töötluse.
2. Lõike 1 tähenduses pärinevad materjalid riigist või territooriumilt:
 - a) kes saavad kasu üldiste tariifsete soodustuste kava kohasest vähim arenenud riikide suhtes kohaldatavast erikorrast, millele osutatakse määruse (EL) nr 978/2012 artikli 1 lõike 2 punktis c; või
 - b) kes saavad kasu tollimaksu- ja kvoodivabast juurdepääsust liidu turule harmoneeritud süsteemi kuuekohalise koodi tasemel vastavalt üldiste tariifsete soodustuste kava üldkorrale, millele osutatakse määruse (EL) nr 978/2012 artikli 1 lõike 2 punktis a.
3. See, kas materjalid pärinevad asjaomasest riigist või territooriumilt, tehakse kindlaks kooskõlas päritolureeglitega, mis on kehtestatud vastavalt nõukogu määruse (EL) nr 978/2012 artiklile 33 määruses (EL) 2015/2446³.

³ Komisjoni 28. juuli 2015. aasta delegeeritud määrus (EL) 2015/2446, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 952/2013 seoses liidu tolliseadustiku teatavaid sätteid täpsustavate üksikasjalike eeskirjadega (ELT L 343, 29.12.2015, lk 1).

4. Käesolevas lõikes sätestatud kumulatsiooni ei kohaldata järgmiste materjalide suhtes:
- a) sellised materjalid, mille importimisel liitu kohaldatakse dumpinguvastaseid või tasakaalustavaid tollimakse, kui materjalid on pärit riigist, mille suhtes on kehtestatud nimetatud dumpinguvastaseid ja tasakaalustavaid tollimakse;
 - b) harmoneeritud süsteemi 3. ja 16. gruppi klassifitseeritud tuunikalatooted, mille suhtes kohaldatakse määruse (EÜ) nr 978/2012 artiklit 7 ning hilisemaid muutmis- jm akte;
 - c) materjalid, mille suhtes kohaldatakse määruse (EL) nr 978/2012 artikleid 8, 22 ja 30 ning hilisemaid muutmis- jm akte.

ÜMTde pädevad asutused teevad vajaduse korral igal aastal komisjonile teatavaks materjalid, mille suhtes kohaldatakse kumulatsiooni vastavalt lõikele 1.

5. Käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud kumulatsiooni võib kohaldada üksnes järgmistel tingimustel:
- a) kumulatsioonis osalevad riigid ja territooriumid on võtnud kohustuse täita käesoleva lisa nõudeid või tagada nende täitmine ja teha halduskoostööd, et tagada käesoleva lisa sätete korrektne rakendamine nii seoses liiduga kui ka omavahel;
 - b) asjaomane ÜMT on teavitanud komisjoni punktis a osutatud kohustusest.
6. Euroopa Komisjon avaldab *Euroopa Liidu Teataja* C-seerias kuupäeva, millal käesolevas artiklis ette nähtud kumulatsiooni võib kohaldada nende käesolevas artiklis osutatud riikide või territooriumide suhtes, kes on vajalikud nõuded täitnud.

Artikkel 10
Laiendatud kumulatsioon

1. ÜMT taotlusel võib komisjon lubada kasutada kumulatsiooni ÜMT ja sellise riigi vahel, kellega liidul on sõlmitud vabakaubandusleping kooskõlas kehtiva üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe (GATT) artikliga XXIV, kui on täidetud järgmised tingimused:
 - a) kumulatsioonis osalevad riigid ja territooriumid on võtnud kohustuse täita käesoleva lisa nõudeid või tagada nende täitmine ja teha halduskoostööd, et tagada käesoleva lisa sätete korrektne rakendamine nii seoses liiduga kui ka omavahel; kohustust võttes nõustuvad need riigid või territooriumid toetama ÜMTsid halduskoostöö tegemisel nii, nagu nad toetaksid liikmesriikide tolliasutusi kooskõlas vabakaubanduslepingu asjakohaste sätetega;
 - b) asjaomane ÜMT on teavitanud komisjoni punktis a osutatud kohustusest.
 - c) Komisjon võib kehtestada lisatingimused taotletava kumulatsiooni kasutamise lubamiseks, võttes arvesse kaubandussätete eiramise ohtu ja kumulatsioonis kasutatavate materjalide tundlikkuse eripära.
2. Esimeses lõigus osutatud taotlus esitatakse komisjonile kirjalikult. Taotluses nimetatakse asjaomane kolmas riik või asjaomased kolmandad riigid ja esitatakse kumulatsiooniga hõlmatud materjalide loend ning sellele lisatakse tõendid käesoleva artikli lõike 1 punktides a ja b osutatud tingimuste täitmise kohta.

3. Kasutatud materjali päritolu ja päritolu tõendamiseks esitatavad dokumendid tehakse kindlaks kooskõlas asjakohases vabakaubanduslepingus sätestatud reeglitega. Liitu eksporditavate toodete päritolu määratakse kooskõlas käesolevas lisas sätestatud päritolureeglitega.
4. Kui ÜMTs toimuv töö või töötlemine on artikli 5 lõikes 1 kirjeldatust ulatuslikum, siis saadud tootele päritolustaatus andmiseks ei ole nõutav, et kolmandast riigist pärit ja ÜMTs liitu eksporditava toote valmistamiseks kasutatavad materjalid oleksid läbinud piisava töö või töötlemise.
5. Komisjon avaldab Euroopa Liidu Teataja C-seerias kuupäeva, mil kumuleerumine jõustub, kumuleerumisega hõlmatud liidu vabakaubanduslepingupartneri nime, kohaldatavad tingimused ja kumuleerumisega hõlmatud materjalide loetelu.
6. Komisjon võtab rakendusaktidega meetme, millega lubatakse lõikes 1 osutatud kumulatsiooni. Rakendusaktid võetakse vastu käesoleva otsuse artikli 90 lõikes 5 osutatud kontrollimenetluse kohaselt.

Artikkel 11

Kvalifikatsiooniühik

1. Käesoleva lisa sätete kohaldamisel on kvalifikatsiooniühik see toode, mida loetakse harmoneeritud süsteemi alusel klassifitseerimisel baasüksuseks.

2. Kui kaubasaadetis koosneb mitmest identsest tootest, mis on klassifitseeritud samasse harmoneeritud süsteemi rubriiki, võetakse käesoleva lisa sätete kohaldamisel iga toodet arvesse.
3. Kui harmoneeritud süsteemi üldreegli 5 kohaselt loetakse klassifitseerimisel pakend toote juurde kuuluvaks, tuleb see ka päritolu kindlaksmääramisel lugeda toote juurde kuuluvaks.

Artikkel 12

Tarvikud, varuosad ja tööriistad

Seadme, masina, aparaadi või sõidukiga kaasas olevaid tarvikuid, varuosi ja tööriistu, mis on tavalise varustuse osaks ja mis kuuluvad tehasehinna sisse, käsitatakse kõnealuse seadme, masina, aparaadi või sõiduki lahutamatu osana.

Artikkel 13

Komplektid

Harmoneeritud süsteemi üldreegliga 3 määratletud komplektil on päritolustaatus, kui komplekti kuuluvad tooted on päritolustaatusega.

Kui komplekt koosneb päritolustaatusega ja päritolustaatuseta toodetest, on komplekt tervikuna siiski päritolustaatusega, kui päritolustaatuseta toodete väärtus ei ületa 15 % komplekti tehasehinnast.

Artikkel 14

Kõrvalised tegurid

Toote päritolustaatuse määramisel ei võeta arvesse toote valmistamisel kasutatavate järgmiste toodete päritolu:

- a) energia ja kütus;

- b) sisseseade ja varustus;
- c) masinad ja tööriistad;
- d) muu kaup, mis ei kuulu või ei tohiks kuuluda toote lõppkoostisesse.

Artikkel 15

Arvestuslik eraldamine

1. Kui toote puhul on töö või töötuse käigus kasutatud päritolustaatusena ja päritolustaatuseta samaväärseid materjale, võivad liikmesriigi tolliasutused ettevõtja kirjalikul taotlusel lubada hallata materjale liidus arvestusliku eraldamise meetodi alusel eesmärgiga eksportida need seejärel kahepoolse kumulatsiooni raames ÜMTsse nii, et materjalide varusid ei hoita eraldi.

2. Liikmesriikide tolliasutused võivad lõikes 1 osutatud loa andmiseks esitada tingimusi, mida nad peavad vajalikuks.

Luba antakse üksnes siis, kui lõike 3 kohase meetodi kasutamisel tagatakse, et saadud selliste toodete hulk, mida võib käsitada liidu päritolustaatusena toodetena, on igal ajal sama suur, kui oleks saadud kaubavarude füüsilise eraldamise meetodi kasutamisel.

Meetodit rakendatakse loa andmise korral ja selle rakendamine registreeritakse liidus kohaldatavate üldiste raamatupidamispõhimõtete alusel.

3. Isik, kes saab lõikes 2 osutatud meetodist kasu, koostab päritolutõendi või kuni registreeritud eksportijate süsteemi kohaldamiseni taotleb päritolutõendit toodete kogusele, mida võib käsitada liidust pärit toodetena. Liikmesriikide tolliasutuste taotlusel deklareerib kõnealune kasusaaja, kuidas neid koguseid on hallatud.

4. Liikmesriikide tolliasutused jälgivad lõikes 1 osutatud loa kasutamist.

Nad võivad loa tühistada järgmistel juhtudel:

- a) kasusaaja kasutab luba mittenõuetekohaselt;
- b) kasusaaja ei täida mis tahes muid käesolevas lisas esitatud tingimusi.

Artikkel 16

Erandid

1. Komisjoni algatusel või liikmesriigi või ÜMT taotlusel võidakse ÜMT-le järgmistel juhtudel teha ajutine erand käesoleva lisa sätetest:
 - a) sisemised või välised asjaolud ei lase soodustatud riigil ajutiselt täita artikliga 2 ette nähtud päritolustaatuse saamise reegleid, mida ta varem täitis,
 - b) ÜMT vajab artikliga 2 ette nähtud päritolustaatuse saamise reeglite täitmiseks ettevalmistusaega;
 - c) seda tingib olemasolevate majandusharude areng või uute tööstusharude loomine.
2. Lõikes 1 osutatud taotlus esitatakse komisjonile kirjalikult II lisa sätestatud vormi kohaselt. Selles esitatakse taotluse põhjused ja vajaduse korral lisatakse tõendavad dokumendid.

3. Taotluste läbivaatamisel võetakse eelkõige arvesse järgmist:
- a) ÜMT arengutaset või geograafilist asendit, pidades eriti silmas otsuse majanduslikku ja sotsiaalset mõju, eelkõige tööhõivele;
 - b) juhtumeid, kus olemasolevate päritolureeglite kohaldamine kahjustaks oluliselt asjaomase ÜMT olemasoleva majandusharu võimalusi jätkata ekspordi liitu, ja iseäranis neid juhtumeid, mis võivad põhjustada tegevuse lõppemise selles harus;
 - c) erijuhtumeid, mille puhul on ilmne, et päritolureeglid võivad takistada olulisi investeeringuid mõnesse majandusharusse, ja mille puhul investeerimiskava rakendamist soodustav erand võimaldaks täita nimetatud reegleid järk-järgult.
4. Komisjon kiidab heaks kõik taotlused, mis on käesoleva artikli kohaselt nõuetekohaselt põhjendatud ja millest ei saa mõnele liidu väljakujunenud majandusharule tuleneda suurt kahju.
5. Komisjon võtab vajalikke meetmeid tagamaks, et otsus tehakse võimalikult kiiresti, ja seab eesmärgiks kujundada oma seisukoht 75 tööpäeva jooksul pärast taotluse laekumist.
6. Ajutine erand kehtib nii kaua, kuni eksisteerib erandi aluseks olnud sisemiste või väliste asjaolude mõju, või seni, kui ÜMT täidab eeskirjad või erandi kehtestamise eesmärgid, võttes arvesse asjaomase ÜMT olukorda ja probleeme.

7. Erandi saamiseks tuleb täita mis tahes nõuded, millega nähakse ette komisjonile esitatav teave erandi kasutamise ja erandiga hõlmatud koguste haldamise kohta.
8. Komisjon võtab rakendusaktidega meetme, millega lubatakse lõikes 1 osutatud ajutist erandit. Rakendusaktid võetakse vastu käesoleva otsuse artikli 90 lõikes 5 osutatud kontrollimenetluse kohaselt.

III JAOTIS

TERRITORIAALSED NÕUDED

Artikkel 17

Territoriaalsuse põhimõte

1. Kui artiklites 7–10 ei ole sätestatud teisiti, peavad käesolevas lisas sätestatud päritolustaatuse saamise tingimused olema ÜMTs pidevalt täidetud.
2. Kui ÜMTst mõnda teise riiki eksporditavad päritolustaatusega tooted saadetakse tagasi, käsitatakse neid päritolustaatuseta toodetena, välja arvatud juhul, kui pädevatele asutustele tõendatakse, et:
 - a) tagasisaadetud tooted on samad tooted, mis eksporditi ja
 - b) kaubad ei ole läbinud ühtegi muud toimingut kui need, mida on vaja nende seisundi säilitamiseks kõnealuses riigis oleku või eksportimise ajal.

Artikkel 18
Puutumatusklausel

1. Liidus vabasse ringlusse lubamiseks deklareeritud tooted on needsamad tooted, mis eksporditi sellest ÜMTst, kust nad pärinevad. Tooteid ei ole enne nende vabasse ringlusse lubamiseks deklareerimist muudetud ega muundatud ning nad ei ole läbinud ühtegi muud toimingut kui need, mida on vaja nende seisundi säilitamiseks. Toodete või kaubasaadetiste ladustamine ja osadeks jagamine on lubatud, kui selle eest vastutab eksportija või kaupade järgmine valdaja ning tooted jäävad transiidiriigis või -riikides tollijärelevalve alla.
2. Lõike 1 tingimused loetakse täidetuks, v.a juhul, kui tolliasutustel on alust selles kahelda. Sel juhul võivad tolliasutused paluda deklarandil nõuete täitmist mis tahes viisil tõendada, sealhulgas selliste lepinguliste veodokumentidega nagu veokiri või konkreetsete tõenditega, mis põhinevad pakendite märgistamisel või nummerdamisel, või kaupadega seotud mis tahes muude tõenditega.
3. Lõikeid 1 ja 2 kohaldatakse *mutatis mutandis*, kui kohaldatakse artiklite 7–10 kohast kumulatsiooni.

Artikkel 19
Näitused

1. Päritolustaatusega toodete suhtes, mis saadetakse ÜMTst näitusele muusse riiki kui ÜMTsse, majanduspartnerluslepinguga ühinenud riiki või liikmesriiki ja müüakse pärast näitust liitu importimiseks, kohaldatakse importimisel käesoleva otsuse sätteid, kui tolliasutustele tõendatakse, et:

- a) eksportija on toimetanud need tooted ÜMTst näituseriiki ja need seal näitusel välja pannud;
 - b) kõnealune eksportija on tooted müünud või muul viisil võõrandanud liidus asuvale isikule;
 - c) tooted on lähetatud näituse ajal või vahetult pärast näitust samal kujul, nagu need näitusele saadeti;
 - d) alates näitusele saatmisest ei ole tooteid kasutatud muuks otstarbeks kui seal väljapanekuks.
2. Päritolutõend tuleb väljastada või koostada IV jaotise sätete kohaselt ja esitada impordiriigi tollile tavapärasel viisil. Sellele märgitakse näituse nimi ja aadress. Vajaduse korral võidakse nõuda lisatõendeid näitusele väljapaneku tingimuste kohta.
3. Lõiget 1 kohaldatakse kõikide kaubandus-, tööstus-, põllumajandus- ja käsitöönäituste, -messide ja muude samalaadsete avalike ürituste ja väljapanekute suhtes, mille jooksul kõnealused tooted jäävad tollikontrolli alla, välja arvatud kauplustes või äripindadel korraldatavad eraviisilised üritused, mille eesmärk on välismaiste toodete müük.

IV JAOTIS

PÄRITOLUTÕEND

1. JAGU

ÜLDNÕUDED

Artikkel 20

Eurodes väljendatud summad

1. Juhuks kui toodete kohta esitatakse arve muus vääringus peale euro, määravad asjaomased riigid artiklite 29 ja 30 sätete kohaldamiseks igal aastal kindlaks eurodes väljendatud summadega samaväärsed summad liidu liikmesriikide omavääringus.
2. Kaubasaadetise suhtes kohaldatakse artiklite 29 ja 30 sätteid selle vääringu põhjal, milles arve on koostatud.
3. Omavääringus kasutatavad summad on võrdväärsed eurodes väljendatud summadega oktoobri esimese tööpäeva kursi alusel. Summad teatatakse komisjonile 15. oktoobriks ja neid hakatakse kohaldama alates järgmise aasta 1. jaanuarist. Komisjon teatab vastavad summad kõikidele asjaomastele riikidele.

4. Liidu liikmesriik võib eurodes väljendatud summa omavääringusse konverteerimise tulemusena saadud summa ümardada suuremaks või väiksemaks. Ümardatud summa ei tohi konverteerimise tulemusena saadud summast erineda rohkem kui 5 % võrra. Liidu liikmesriik võib eurodes väljendatud summa väärtuse omavääringus muutmata jätta, kui lõikes 3 sätestatud iga-aastase korrigeerimise ajal saadakse selle summa konverteerimise tulemusena enne ümardamist summa, mis on omavääringus väljendatud summast vähem kui 15 % suurem. Omavääringus väljendatud samaväärse summa võib jätta muutmata, kui samaväärne summa väheneks konverteerimise tulemusena.
5. Komisjon vaatab omal algatusel või liikmesriigi või ÜMT taotlusel eurodes ja vastavas liikmesriigi vääringus esitatud summad üle. Kõnealusel ülevaatamisel kaalub komisjon, kas asjaomaseid piirmäärasid on soovitatav reaolväärtuses säilitada. Selleks võib ta otsustada muuta eurodes väljendatud summasid.

2. JAGU

ÜMTSSE EKSPORTIMISE KORD

Artikkel 21

Üldnõuded

Käesolevat otsust kohaldatakse järgmistel juhtudel:

- a) kui käesoleva lisa nõuetele vastavaid kaupu ekspordib artikli 22 kohane registreeritud eksportija;
- b) kui mis tahes eksportija ekspordib mis tahes kaubasaadetise, mis koosneb ühest või mitmest päritolustaatusega tooteid sisaldavast pakendist, kui päritolustaatusega toodete koguväärtus ei ületa 10 000 eurot.

Artikkel 22
Registreerimistaotlus

1. Eksportijad esitavad registreerimiseks taotluse artikli 39 lõike 1 kohastele ÜMTde pädevatele asutustele, kasutades V liites esitatud näidisvormi.
2. Pädevad asutused aktsepteerivad taotluse üksnes siis, kui see on täielik.
3. Registreerimine hakkab kehtima kuupäevast, mil ÜMTde pädevad asutused saavad esimese ja teise lõigu kohase täieliku registreerimistaotluse.
4. ÜMTs asutatud eksportija, kes on REX-süsteemis juba registreeritud Norra või Šveitsi üldiste soodustuste kava kohaselt, ei pea käesoleva otsuse kohaseks registreerimiseks oma pädevatele asutustele taotlust esitama.

Artikkel 23
Registreerimine

1. ÜMTde pädevad asutused annavad viivitamata pärast III liites osutatud täieliku taotluse saamist eksportijale registreeritud eksportija numbrit ning sisestavad REX-süsteemi registreeritud eksportija numbrit, registreerimisandmed ja kuupäeva, millest alates registreering kehtib vastavalt artikli 22 lõikele 3.

ÜMTde pädevad asutused teavitavad eksportijat talle antud registreeritud eksportija numbrist ning teatavad kuupäeva, millest alates registreering kehtib.

ÜMTde pädevad asutused ajakohastavad registreeritud andmeid. Nad muudavad neid andmeid kohe, kui registreeritud eksportija on neid teavitanud vastavalt artikli 24 lõikele 1.

2. Registreering sisaldab järgmist teavet:

- a) III liites esitatud vormi lahtris 1 märgitud registreeritud eksportija nimi;
- b) III liites esitatud vormi lahtris 1 märgitud registreeritud eksportija aadress, sealhulgas riigi või territooriumi identifikaator (ISO kahetäheline riigikood);
- c) III liites esitatud vormi lahtrites 1 ja 2 märgitud kontaktandmed;
- d) sooduskohtlemistingimustele vastavate toodete indikatiivne kirjeldus, sealhulgas harmoneeritud süsteemi rubriikide või gruppide indikatiivne loend, nagu on märgitud III liites esitatud vormi lahtris 4;
- e) III liites esitatud vormi lahtris 1 märgitud registreeritud eksportija ettevõtja identifitseerimisnumber (TIN);
- f) kas eksportija on kaupleja või tootja III liites esitatud vormi lahtris 3 märgitud andmete kohaselt;
- g) registreeritud eksportija registreerimise kuupäev;
- h) kuupäev, millest alates registreerimine kehtib;
- i) registreeringu tühistamise kuupäev, kui see on asjakohane.

Artikkel 24
Registreerimise tühistamine

1. Registreeritud eksportijad, kes enam ei täida käesoleva otsuse alusel kaupade eksportimiseks vajalikke tingimusi või kes enam ei kavatse selliseid kaupu eksportida, teavitavad sellest ÜMT pädevaid asutusi, kes eemaldavad nad kohe kõnealuse ÜMT registreeritud eksportijate registrist.
2. Ilma et see piiraks karistuste ja sanktsioonide süsteemi kohaldamist ÜMTs, eemaldavad ÜMT pädevad asutused registreeritud eksportija asjaomase ÜMT registreeritud eksportijate registrist, kui registreeritud eksportija tahtlikult või tahtmata koostab või laseb koostada päritolukinnituse või muud tõendavad dokumendid, mis sisaldavad valeandmeid ja mille alusel saadakse soodustus või tariifne sooduskohtlemine mittenõuetekohaselt või pettuse teel.
3. Ilma et see piiraks kontrollide käigus ilmnevate eeskirjade eiramiste võimalikku mõju, jõustub eksportija registreeritud eksportijate registrist eemaldamine tulevikus, st pärast registrist eemaldamise kuupäeva koostatud kinnituste puhul.
4. Eksportijad, kelle pädevad asutused on registreeritud eksportijate registrist eemaldanud kooskõlas teise lõiguga, võib registreeritud eksportijate registrisse uuesti sisestada üksnes siis, kui nad on esitanud ÜMT pädevatele asutustele tõendid, et nad on lahendanud olukorra, mis tingis nende eemaldamise.
5. Kui pädevad asutused on eksportija registreeritud eksportijate registrist eemaldanud kooskõlas Norra või Šveitsi üldiste soodustuste kava käsitlevate õigusaktidega, kohaldatakse eemaldamist ka käesoleva otsuse kohaldamisel.

Artikkel 25

Tõendavad dokumendid

1. Eksportijad, olenemata sellest, kas nad on registreeritud või mitte, täidavad järgmised kohustused:
 - a) nad säilitavad sooduskohtlemise saamiseks vastavate toodete tootmise ja tarnimise kohta nõuetekohased kaubandusliku raamatupidamise dokumendid;
 - b) nad hoiavad kättesaadavana kõik tõendid tootmises kasutatud materjalide kohta;
 - c) nad säilitavad kõik tollidokumendid tootmises kasutatud materjalide kohta;
 - d) nad säilitavad järgmiseid dokumente vähemalt kolm aastat alates selle aasta lõpust, mil päritolukinnitus koostati, või kauem, kui see on siseriikliku õigusega nõutav:
 - enda koostatud päritolukinnitused; ning
 - päritolustaatusega ja päritolustaatuseta materjalide, tootmise ja varude arvestus.
2. Lõike 1 punktis d osutatud dokumendid võivad olla elektroonilised, kuid nende alusel peab olema võimalik jälgida eksporditud toodete valmistamiseks kasutatud materjale ja kinnitada nende päritolustaatust.
3. Lõigetega 1 ja 2 ette nähtud kohustusi kohaldatakse ka selliste tarnijate suhtes, kes esitavad eksportijatele artiklis 27 osutatud tarnija deklaratsioone.

Artikkel 26

Päritolukinnitus ja teave kumulatsiooni kohaldamiseks

1. Eksportija koostab päritolukinnituse selliste eksporditavate toodete kohta, mida saab käsitada ÜMTst pärinevate kaupadena.
2. Erandina lõikest 1 võib erandjuhul päritolukinnituse koostada pärast eksporti (tagasiulatuv kinnitus), tingimusel et see esitatakse liikmesriigile, kus kaubad vabasse ringlusse lubamiseks deklareeritakse, mitte hiljem kui kaks aastat pärast eksporti.
3. Eksportija esitab päritolukinnituse liidus asuvale kliendile ning see sisaldab IV liites esitatud üksikasju. Päritolukinnitus koostatakse kas inglise või prantsuse keeles.

Selle võib esitada mis tahes äridokumendil, mis võimaldab identifitseerida asjaomase eksportija ja hõlmatud kaubad.
4. Artikli 2 lõike 2 või artikli 7 kohase kumulatsiooni kohaldamisel:
 - a) tõendatakse teistest ÜMTdest või liidust lähtuvate materjalide päritolustaatus käesoleva lisa kohase päritolukinnitusega, mille eksportija saab selle ÜMT tarnijalt, kust materjalid tulevad, või liidu tarnijalt, kui materjalid on pärit liidust;
 - b) tõendatakse teistes ÜMTdes või liidus tehtud tööd või töötlemist käesoleva artikli 27 kohase tarnija deklaratsiooniga, mille eksportija saab selle ÜMT tarnijalt, kust materjalid tulevad, või liidu tarnijalt, kui materjalid on pärit liidust;

Sel juhul on eksportija koostatud päritolukinnitusel märke „EU cumulation“, „OCT cumulation“, „Cumul UE“ või „cumul PTOM“.

5. Artikli 8 kohase kumulatsiooni puhul majanduspartnerluslepinguga ühinenud riikidega:
- a) tõendatakse majanduspartnerluslepinguga ühinenud riigist lähtuvate materjalide päritolustaatus liidu ja asjaomase riigi vahelise majanduspartnerluslepingu kohase päritolutõendiga, mille eksportija saab selle majanduspartnerluslepinguga ühinenud riigi tarnijalt, kust materjalid on pärit;
 - b) tõendatakse majanduspartnerluslepinguga ühinenud riigis tehtud tööd või töötlemist käesoleva artikli 27 kohase tarnija deklaratsiooniga, mille eksportija saab selle majanduspartnerluslepinguga ühinenud riigi tarnijalt, kust materjalid on pärit;

Sel juhul sisaldab eksportija koostatud päritolukinnitus märget „cumulation with EPA country [name of the country]“ või „cumul avec le pays APE [nom du pays]“.

6. Artikli 9 kohase kumulatsiooni puhul teiste riikidega, kellel on tollimaksu- ja kvoodivaba juurdepääs liidu turule üldiste tariifsete soodustuste kava kohaselt, tõendatakse päritolustaatus määruse (EL) 2015/2447 kohase päritolutõendiga, mille eksportija saab selle üldiste tariifsete soodustuste kavaga hõlmatud riigi tarnijalt, kust materjalid on pärit.

Sel juhul sisaldab eksportija koostatud päritolukinnitus märget „cumulation with GSP country [name of the country]“ või „cumul avec pays SPG [nom du pays]“.

7. Artikli 10 kohase kumulatsiooni kohaldamisel tõendatakse sellisest riigist, millel on liiduga vabakaubandusleping, lähtuvate materjalide päritolustaatus selle vabakaubanduslepingu kohase päritolutõendiga, mille eksportija saab selle riigi tarnijalt, kust materjalid on pärit.

Sel juhul sisaldab eksportija koostatud päritolukinnitus märget „extended cumulation with country [name of the country]“ või „cumul étendu avec le pays [nom du pays]“.

Artikkel 27

Tarnija deklaratsioon

1. Artikli 26 lõike 4 punkti b ja lõike 5 punkti b kohaldamiseks esitab tarnija iga materjalisaadetise kohta deklaratsiooni seda saadetist käsitleval kaubaarvel või selle lisas või saatelehel või mõne muul seda saadetist käsitleval äridokumendil, milles kõnealuseid materjale kirjeldatakse nii täpselt, et neid on võimalik identifitseerida. Tarnija deklaratsiooni näidis on esitatud V liites.
2. Kui tarnija varustab konkreetset klienti regulaarselt kaupadega, mille staatus seoses sooduspäritolureeglitega jääb eeldatavalt pikaks ajaks muutumatuks, võib ta kõigi järgmiste kõnealuste kaupade saadetiste kohta esitada ühe deklaratsiooni (edaspidi „pikaajaline tarnija deklaratsioon“), tingimusel et faktid ja asjaolud, mille alusel see anti, jäävad muutumatuks

Pikaajalise tarnija deklaratsiooni võib väljastada kuni üheks aastaks deklaratsiooni väljaandmise kuupäevast arvates. Pikaajalise tarnija deklaratsiooni võib väljastada tagasiulatuva mõjuga. Sel juhul ei tohi selle kehtivusaeg ületada ühte aastat alates selle kehtivuse alguse kuupäevast. Kehtivusaeg tuleb märkida pikaajalise tarnija deklaratsioonis.

Kui tingimused peaksid muutuma või kui esitatakse ebatäpseid või ebaõigeid andmeid, võib tolliasutus pikaajalise tarnija deklaratsiooni kehtetuks tunnistada.

Kui pikaajalise tarnija deklaratsiooni kehtivus tarnitavate kaupade suhtes lõpeb, teatab tarnija sellest viivitamata kliendile.

3. Tarnija deklaratsiooni võib koostada valmistrükitud vormil.
4. Tarnija deklaratsioonile antakse allkiri käsitsi. Kui arve ja tarnija deklaratsioon koostatakse arvuti abil, ei pea deklaratsiooni siiski käsitsi allkirjastama, kui tarniva äriühingu vastutav isik on kindlaks määratud viisil, mis rahuldab tolli selles riigis või sellel territooriumil, kus deklaratsioon on koostatud. Kõnealuse riigi toll võib kehtestada käesoleva lõike rakendamise tingimused.

Artikkel 28

Päritolutõendi esitamine

1. Päritolukinnitus koostatakse iga kaubasaadetise kohta.
2. Päritolukinnitus kehtib kaksteist kuud alates kuupäevast, mil eksportija selle koostab.

3. Üks päritolukinnitus võib hõlmata mitut kaubasaadetist, kui kaubad vastavad järgmistele tingimustele:
- a) nad on lahtivõetud või kokkupanemata tooted harmoneeritud süsteemi üldreegli 2 punkti a tähenduses;
 - b) nad kuuluvad harmoneeritud süsteemi XVI või XVII jaotise alla või rubriiki 7308 või 9406 ning
 - c) nad on ette nähtud importimiseks eraldi saadetistena.

3. JAGU

LIIDUS VABASSE RINGLUSSE LUBAMISE PROTSEDUURID

Artikkel 29

Päritolutõendi esitamine

1. Vabasse ringlusse lubamise tollideklaratsioonil osutatakse päritolukinnitusele. Päritolukinnitus peab olema kättesaadav tolliasutustele, kes võivad paluda selle esitamist deklaratsiooni kontrollimiseks. Kõnealused asutused võivad nõuda päritolukinnituse tõlget asjaomase liikmesriigi ametlikku keelde või ühte ametlikest keeltest.
2. Kui deklarant taotleb soodustuste kohaldamist käesoleva otsuse alusel ning ta ei ole vabasse ringlusse lubamise tollideklaratsiooni aktsepteerimise ajaks päritolukinnitust saanud, loetakse deklaratsioon määruse (EMÜ) nr 952/2013 artikli 166 tähenduses lihtsustatuks ja seda käideldakse vastavalt.

3. Enne kaupade vabasse ringlusse lubamiseks deklareerimist tagab deklarant nõuetekohaselt, et kaubad vastavad käesoleva lisa eeskirjadele, ning kontrollib eelkõige:
- a) artikli 40 lõigetes 3 ja 4 osutatud avalikust andmebaasist, kas eksportija on päritolukinnituste koostamiseks registreeritud, v.a juhul, kui kaubasaadetises sisalduvate päritolustaatusega toodete koguväärtus ei ületa 10 000 eurot ning
 - b) kas päritolukinnitus on koostatud kooskõlas IV liitega.

Artikkel 30

Päritolutõendist vabastamine

1. Järgmiste toodete puhul ei ole kohustust koostada ja esitada päritolukinnitust:
- a) eraisikult teisele eraisikule väikepakendites saadetavad tooted, mille koguväärtus on väiksem kui 500 eurot;
 - b) reisija pagasis olevad tooted, mille koguväärtus ei ületa 1200 eurot.
2. Lõikes 1 osutatud tooted vastavad järgmistele tingimustele:
- a) neid ei impordita kauplemise eesmärgil;
 - b) nende puhul on deklareeritud, et nad vastavad käesoleva otsuse kohaldamise tingimustele;
 - c) punktis b osutatud deklaratsiooni õigsuses ei ole põhjust kahelda.

3. Lõike 2 punkti a puhul ei käsitata importi kauplemise eesmärgil toimuva impordina, kui on täidetud kõik järgmised tingimused:
- a) import on juhtuline;
 - b) import hõlmab eranditult tooteid, mis on ette nähtud vastuvõtjate või reisijate või nende perekonnaliikmete isiklikuks kasutamiseks;
 - c) toodete laadi ja koguse põhjal on ilmne, et neid ei impordita kaubanduslikel eesmärkidel.

Artikkel 31

Lahknevused ja vormistusvead

1. Kui päritolukinnitusel ja tolliasutusele toodete impordiga seotud formaalsuste täitmiseks esitatud dokumentides olevate andmete vahel avastatakse väikseid erinevusi, ei muuda see päritolukinnitust iseenesest tühiseks, kui tõendatakse nõuetekohaselt, et see dokument vastab asjaomastele toodetele.
2. Päritolukinnituse ilmsed vormilised vead, nagu näiteks trükivead, ei tohi põhjustada dokumendi tagasilükkamist, kui need vead ei tekita põhjendatud kahtlusi dokumendis esitatud kannete õigsuses.

Artikkel 32
Päritolukinnituse kehtivus

Päritolukinnitused, mis esitatakse impordiriigi tolliasutustele pärast artikli 28 lõikes 2 nimetatud kehtivusaja möödumist, võib tariifsete soodustuste kohaldamiseks aktsepteerida, kui need dokumendid jäid tähtaja jooksul esitamata erandlike asjaolude tõttu. Kui esitamisega jäädakse hiljaks muudel põhjustel, võivad impordiriigi tolliasutused päritolukinnitused aktsepteerida juhul, kui tooted on neile esitatud enne kõnealuse tähtaja möödumist.

Artikkel 33
Osasaadetistena importimise kord

1. Artikli 28 lõikes 3 osutatud protseduuri kohaldatakse liikmesriigi tolliasutuste määratava aja jooksul.
2. Impordiliikmesriigi tolliasutused, kelle järelevalvel järkjärguline vabasse ringlusse lubamine toimub, kontrollivad, et järjestikused kaubasaadetised kuuluvad nende lahtivõetud või kokkupanemata toodete hulka, mille kohta päritolukinnitus on koostatud.

Artikkel 34
Päritolukinnituse õigsuse kontroll

1. Kui tolliasutustel on kahtlusi seoses toodete päritolustaatusega, võivad nad nõuda, et deklarant esitaks nende poolt nimetatud mõistliku aja jooksul mis tahes olemasolevad tõendid, et kontrollida kinnitusel märgitud päritoluandmete korrektsust või artikli 18 kohaste tingimuste täitmist.

2. Tolliasutused võivad peatada soodustariifi kohaldamise artikli 43 kohase kontrollimise ajaks, kui:
 - a) deklarandi esitatud teave ei ole piisav, et kinnitada toodete päritolustaatus või artikli 17 lõikes 2 ja artiklis 18 esitatud tingimuste täitmist;
 - b) deklarant ei vasta teabe esitamiseks antud lõikes 1 osutatud ajavahemiku jooksul.
3. Ajal, mil oodatakse kas deklarandilt nõutud lõike 1 kohast teavet või lõike 2 kohase kontrolli tulemusi, pakutakse importijale võimalust, et tooted vabastatakse, kui eelnevalt on kasutusele võetud kõik vajalikud ettevaatusabinõud.

Artikkel 35

Soodustuste andmisest keeldumine

1. Impordiliikmesriigi tolliasutused keelduvad käesoleva otsuse kohaldamisest, ilma et neil oleks kohustus nõuda lisatõendeid või saata ÜMT-le kontrollitaotlus, kui:
 - a) kaubad ei ole needsamad, mis on esitatud päritolukinnitusel;
 - b) deklarant ei esita asjaomaste toodete kohta nõutavat päritolukinnitust;
 - c) ilma et see piiraks artikli 21 punkti b ja artikli 30 lõike 1 kohaldamist, ei ole deklarandi valduses olev päritolukinnitus koostatud ÜMTs registreeritud eksportija poolt;

d) päritolukinnitus ei ole koostatud kooskõlas IV liitega;

e) artikli 18 tingimused ei ole täidetud.

2. Impordiliikmesriigi tolliasutused keelduvad käesoleva otsuse kohaldamisest pärast ÜMT pädevatele asutustele artikli 43 kohase kontrollitaotluse saatmist, kui importiva liikmesriigi tolliasutused:

a) on saanud vastuse, et eksportijal ei olnud õigust päritolukinnitust koostada;

b) on saanud vastuse, et asjaomased tooted ei ole pärit ÜMTst või et artikli 17 lõike 2 tingimused ei ole täidetud;

c) kahtlesid põhjendatult päritolukinnituse kehtivuses või selles, kas deklarandi esitatud teave asjaomaste toodete tõelise päritolu kohta on tõene, ja esitasid kontrollitaotluse ning

– ei ole saanud vastust artikli 43 kohase ettenähtud ajavahemiku jooksul

või

– on saanud vastuse, mis ei sisalda asjakohaseid vastuseid taotluses tõstatatud küsimustele.

V JAOTIS
HALDUSKOOSTÖÖ KORD

1. JAGU
ÜLDSÄTTED

Artikkel 36
Üldpõhimõtted

1. Selleks et tagada soodustuste nõuetekohane kohaldamine, ÜMTd:
 - a) loovad oma riigis käesolevas lisas sätestatud reeglite ja menetluste rakendamiseks ja haldamiseks vajalikud haldusstruktuurid ja -süsteemid, sealhulgas vajaduse korral kumulatsiooni kohaldamiseks vajaliku korra, ning haldavad neid;
 - b) teevad oma pädevate asutuste kaudu koostööd komisjoniga ja liikmesriikide tolliasutustega.
2. Lõike 1 punktis b osutatud koostöö hõlmab järgmist:
 - a) komisjoni taotlusel tema igakülgne toetamine, et komisjon saaks jälgida, kas käesolevat lisa rakendatakse asjaomases riigis nõuetekohaselt; see hõlmab ka komisjoni või liikmesriikide tolliasutuste kohapealsed kontrollkäike;
 - b) ilma et see piiraks artiklite 34 ja 35 kohaldamist, toodete päritolustaatus ja muude käesolevas lisas sätestatud tingimuste täitmise kontrollimine, ja see hõlmab ka kohapealseid kontrollkäike, kui komisjon või liikmesriikide tolliasutused seda päritoluga seotud uurimiste käigus taotlevad;

- c) kui kontroll või mis tahes olemasolev teave tundub osutavat, et käesoleva lisa sätteid on rikutud, teostab või korraldab ÜMT omal algatusel või komisjoni või liikmesriikide tolliasutuste nõudmisel asjakohase kiirusega uurimise selliste rikkumiste väljaselgitamiseks ja ärahoidmiseks. Komisjon ja liikmesriikide tolliasutused võivad kõnealustes uurimistes osaleda.
3. ÜMTd esitavad enne 1. jaanuari 2020 komisjonile ametliku kohustuse selle kohta, et nad täidavad lõikes 1 osutatud nõuded.

Artikkel 37

Avaldamisnõue ja tingimuste täitmine

1. Komisjon avaldab *Euroopa Liidu Teatajas* (C-seerias) ÜMTde loendi ja kuupäeva, alates millest nad vastavad artiklis 39 nimetatud tingimustele. Komisjon ajakohastab seda loendit, kui uus ÜMT täidab kõnealused tingimused.
2. Käesoleva lisa tähenduses ÜMTst pärit toodete puhul on võimalik saada liidus vabasse ringlusse lubamisel tariifset soodustust üksnes tingimusel, et tooted eksporditi lõikes 1 osutatud loendis nimetatud kuupäeval või pärast seda.
3. ÜMTd käsitatakse artiklite 36 ja 39 kohastele tingimustele vastavana kuupäeval:
 - a) mil ta esitab artikli 39 lõikes 1 osutatud teate
 - b) ja artikli 36 lõikes 3 osutatud kohustuse.

Artikkel 38

Karistused

Karistused määratakse igale isikule, kes koostab või laseb koostada toodete sooduskohtlemise saamiseks valeandmeid sisaldava dokumendi.

2. JAGU

REGISTREERITUD EKSPORTIJATE SÜSTEEMI RAAMES KOHALDATAVAD HALDUSKOOSTÖÖ VIISID

Artikkel 39

Pädevate ametiasutuste nimede ja aadresside teatamine

1. ÜMTd teatavad komisjonile oma riigi territooriumil asuvate selliste ametiasutuste nimed ja aadressid,
 - a) kes on asjaomase riigi valitsusasutused ning kellel on õigus toetada komisjoni ja liikmesriikide tolliasutusi halduskoostöö tegemisel, nagu on ette nähtud käesolevas jaotises;
 - b) kes on asjaomase riigi valitsusasutused või tegutsevad valitsuse volitusel ning kellel on õigus eksportijaid registreerida ja neid registreeritud eksportijate registrist kõrvaldada.
2. ÜMTd teatavad komisjonile kohe lõike 1 kohaselt esitatava teabe muutumisest.
3. Komisjon edastab selle teabe iga liikmesriigi tollile.

Artikkel 40

Registreeritud eksportijate andmebaas: juurdepääsuõigused ja andmete avaldamine

1. Komisjonil on juurdepääs kõikidele andmetele.
2. ÜMTde pädevatel asutustel on juurdepääs nende poolt registreeritud eksportijate andmetele.

Komisjon tagab ÜMTde pädevatele asutustele turvalise juurdepääsu REX-süsteemile.

3. Komisjon teeb III liites sätestatud vormi lahtri 6 eksportija poolt allkirjastamisega antud nõusolekuga üldsusele kättesaadavaks järgmised andmed:
 - a) III liites esitatud vormi lahtris 1 märgitud registreeritud eksportija nimi;
 - b) III liites esitatud vormi lahtris 1 märgitud registreeritud eksportija aadress;
 - c) III liites esitatud vormi lahtrites 1 ja 2 märgitud kontaktandmed;
 - d) sooduskohtlemistingimustele vastavate toodete indikatiivne kirjeldus, sealhulgas harmoneeritud süsteemi rubriikide või gruppide indikatiivne loend, nagu on märgitud III liites esitatud vormi lahtris 4;
 - e) III liites esitatud vormi lahtris 1 märgitud registreeritud eksportija ettevõtja identifitseerimisnumber (TIN);
 - f) kas registreeritud eksportija on III liites esitatud vormi lahtris 3 märgitud andmete kohaselt kaupleja või tootja.

Lahtri 6 allkirjastamisest keeldumine ei ole põhjus eksportija registreerimisest keeldumiseks.

4. Komisjon teeb alati üldsusele kättesaadavaks järgmised andmed:
- a) registreeritud eksportija number;
 - b) registreeritud eksportija registreerimise kuupäev;
 - c) kuupäev, millest alates registreerimine kehtib;
 - d) registreeringu tühistamise kuupäev, kui see on asjakohane.

Artikkel 41

Registreeritud eksportijate andmebaas: andmekaitse

1. ÜMTde pädevate asutuste poolt REX-süsteemis registreeritud andmeid töödeldakse ainult käesoleva otsuse kohaldamise eesmärgil.
2. Registreeritud eksportijatele esitatakse määruse (EÜ) nr 45/2001⁴ artikli 11 lõike 1 punktides a–e või määruse (EL) 2016/679⁵ artiklites 12–14 sätestatud teave. Lisaks esitatakse neile ka järgmine teave:
 - a) teave andmete töötlemise eesmärgi õigusliku aluse kohta;
 - b) andmete säilitamise aeg.

Registreeritud eksportijatele esitatakse see teave III liite kohasele registreeritud eksportijaks saamise taotlusele lisatud teates.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 45/2001 üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ühenduse institutsioonides ja asutustes ning selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT L 8, 12.1.2001, lk 1).

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

3. ÜMT iga pädevat asutust, kes on sisestanud andmeid REX-süsteemi, käsitatakse vastutava töötlejana seoses nende andmete töötlemisega.

Komisjoni käsitatakse kaasvastutava töötlejana kõigi selliste andmete töötlemisel, millega tagatakse, et registreeritud eksportija saab oma õigused.

4. Registreeritud eksportijate õigusi seoses III liites esitatud andmete töötlemisega, mis on sisestatud REX-süsteemi ja mida töödeldakse riiklikes süsteemides, kasutatakse vastavalt määrusele (EL) 2016/679.
5. Liikmesriigid, kes kopeerivad oma riiklikes süsteemides REX-süsteemis sisalduvaid andmeid, millele neil on juurdepääs, ajakohastavad kopeeritud andmeid.
6. Õigusi, mis on seotud registreeritud eksportijate registreerimisandmete töötlemisega komisjoni poolt, kasutatakse kooskõlas määrusega (EÜ) nr 45/2001.
7. Registreeritud eksportija mis tahes taotlus kasutada määruse (EÜ) nr 45/2001 kohast juurdepääsu, korrigeerimise, kustutamise või andmete blokeerimise õigust esitatakse seda töötlevale vastutavale töötlejale.

Kui registreeritud eksportija on esitanud komisjonile kõnealuse taotluse ilma, et ta oleks taotlenud vastutavalt töötlejalt sellekohast õigust, edastab komisjon taotluse registreeritud eksportija andmete töötlejale.

Kui vastutav töötleja ei anna registreeritud eksportijale kõnealust õigust, esitab registreeritud eksportija sellise taotluse komisjonile, kes tegutseb vastutava töötlejana. Komisjonil on õigus neid andmeid parandada, kustutada või blokeerida neile juurdepääs.

8. Andmekaitsega tegelevad liikmesriikide järelevalveasutused ja Euroopa Andmekaitseinspektor, tegutsedes mõlemad oma pädevuse piirides, teevad koostööd ja tagavad registreerimisandmete koordineeritud järelevalve.

Tegutsedes mõlemad oma pädevuse piirides, vahetavad nad vajaduse korral asjakohast teavet, abistavad üksteist auditite ja kontrollide tegemisel, analüüsivad käesoleva määruse tõlgendamisel või kohaldamisel tekkivaid raskusi, uurivad sõltumatu järelevalve või andmesubjekti õiguste teostamisega seotud probleeme, koostavad ühtlustatud ettepanekuid probleemide ühiseks lahendamiseks ja suurendavad andmekaitseõiguste alast teadlikkust.

Artikkel 42

Päritolu kontrollimine

1. Selleks et tagada toodetele päritolustaatus andvate reeglite täitmine, viivad ÜMT pädevad asutused läbi järgmise:
 - a) toodete päritolustaatuse kontrollimine liikmesriikide tolliasutuste taotlusel;
 - b) eksportijate korrapärane omaalgatuslik kontrollimine.
2. Lõike 1 punktis b osutatud kontrollimisega tagatakse, et eksportijad täidavad oma kohustusi pidevalt. Kontrollimisi korraldatakse riskianalüüsi asjakohaste kriteeriumide alusel määratavate ajavahemike järel. Selleks nõuavad ÜMTde pädevad asutused, et eksportijad esitaksid enda koostatud päritolukinnituste koopiad või selliste kinnituste loendi.
3. ÜMTde pädevatel asutustel on õigus taotleda mis tahes tõendeid või eksportija raamatupidamise ja vajaduse korral eksportijat varustavate tootjate raamatupidamise kontrollimist, sealhulgas korraldada kohapealseid või mis tahes muid asjakohaseid kontrole.

Artikkel 43

Taotlus päritolukinnituse kontrollimiseks

1. Järelkontrolli päritolukinnituste üle tehakse pisteliselt või siis, kui liikmesriikide tolliasutustel tekib põhjendatud kahtlus, kas kinnitused on ehtsad ja asjaomaste toodete päritolustaatus on õige või kas käesoleva lisa muud nõuded on täidetud.

Kui liikmesriikide tolliasutused esitavad ÜMT pädevatele asutustele koostöötaotluse, et kontrollida päritolukinnituste kehtivust, toodete päritolustaatus või mõlemat, põhjendavad nad taotluse korral, miks neil on põhjendatud kahtlus päritolukinnituse kehtivuses või toodete päritolustaatuses.

Kontrollitaotlusele võib lisada päritolukinnituse koopia ja mis tahes lisateabe või dokumendid, mis osutavad, et kinnituses esitatud teave ei ole korrektne.

Taotluse esitav liikmesriik kehtestab kontrollitulemuste teatamiseks kuue kuu pikkuse esialgse tähtaja alates kontrollitaotluse esitamisest.

2. Kui põhjendatud kahtluse korral lõikes 1 ette nähtud ajavahemiku jooksul vastust ei saada või kui vastus ei sisalda piisavalt teavet, et määrata toodete tegelik päritolu, saadetakse pädevatele asutustele teine teade. Selle teatega määratakse uus tähtaeg, mis ei ole pikem kui kuus kuud.

Artikkel 44

Tarnija deklaratsiooni kontrollimine

1. Artiklis 27 osutatud tarnija deklaratsiooni võib kontrollida pisteliselt või siis, kui impordiriigi tollil on põhjust kahelda nende dokumentide ehtsuses või asjakohaste materjalide tegelikku päritolu käsitleva teabe õigsuses või terviklikkuses.
2. Tolliasutus, kellele tarnija deklaratsioon esitatakse, võib nõuda, et deklaratsiooni koostanud riigi toll annaks välja teabesertifikaadi, mille näidis on esitatud VI liites. Teise võimalusena võib tolliasutus, kellele tarnija deklaratsioon esitatakse, nõuda, et eksportija esitaks tarnija deklaratsiooni koostanud riigi tolli väljaantud teabesertifikaadi.

Teabesertifikaadi välja andnud tolliasutus säilitab selle koopiat vähemalt kolm aastat.
3. Kontrolli tulemustest teatatakse kontrolli taotlenud tolliasutusele niipea kui võimalik. Tulemustest peab selguma, kas materjalide staatust käsitlev deklaratsioon on õige.
4. Kontrollimiseks säilitavad tarnijad nii deklaratsiooni sisaldava dokumendi koopiat kui ka kõiki vajalikke tõendeid materjalide tegeliku staatuse kohta vähemalt kolm aastat.
5. Tarnija deklaratsiooni koostanud riigi tollil on õigus nõuda mis tahes tõendeid või teha mis tahes kontrollimisi, mida nad peavad vajalikuks, et veenduda tarnija deklaratsiooni õigsuses.
6. Kõik päritolukinnitused, mis on koostatud tarnija ebaõige deklaratsiooni põhjal, loetakse tühiuks.

Artikkel 45

Muud sätted

1. IV jaotise 2. jao ja V jaotise 2. jao sätteid kohaldatakse *mutatis mutandis* järgmise suhtes:
 - a) kahepoolse kumulatsiooni raames liidust ÜMTsse toimuv eksport, nagu on ette nähtud artiklis 7;
 - b) ÜMTde kumulatsiooni raames ühest ÜMTst teise toimuv eksport, nagu on ette nähtud artikli 2 lõikes 2;
 - c) liidust ÜMTsse toimuv eksport, kui nimetatud ÜMT annab EList pärinevale tootele ühepoolset tariifse sooduskohtlemise, kooskõlas käesoleva lisaga.
2. Lõike 1 punktides a ja c osutatud juhtudel peavad eksportijad olema liidus registreeritud vastavalt määruse (EL) 2015/2447 artiklile 68.

VI JAOTIS

CEUTA JA MELILLA

Artikkel 46

1. Käesoleva lisa sätteid, mis käsitlevad päritolutõendite väljaandmist, kasutamist ja sellele järgnevat kontrollimist, kohaldatakse *mutatis mutandis* kahepoolse kumulatsiooni raames ÜMTdest Ceutasse ja Melillasse eksporditavate toodete suhtes ning Ceutast ja Melillast ÜMTsse eksporditavate toodete suhtes.
2. Ceutat ja Melillat käsitatakse ühtse territooriumina.
3. Hispaania toll vastutab käesoleva lisa kohaldamise eest Ceutas ja Melillas.

I liide

Sissejuhatavad märkused ning loetelu töö- ja töötlemistoimingutest, mis annavad päritolustaatuse

SISSEJUHATAVAD MÄRKUSED

Märkus 1. Üldine sissejuhatus

Käesolevas liites on esitatud artikli 4 kohased tingimused, mille kohaselt tooteid käsitatakse asjaomase ÜMTst pärit toodetena. Reegleid on nelja tüüpi ja need varieeruvad vastavalt tootele:

- a) töö või töötlemisega ei ületata päritolustaatuseta materjalide suurimat lubatud sisaldust;
- b) töö või töötlemise tulemusel ei kuulu valmistatud toode ja kasutatud materjalid enam harmoneeritud süsteemi samasse neljakohalisse rubriiki või harmoneeritud süsteemi samasse kuuekohalisse alamrubriiki;
- c) toimub konkreetne töö- või töötlemistoiming;
- d) töö või töötlemise objektiks on teatavad täielikult saadud materjalid.

Märkus 2. Loetelu struktuur

- 2.1. Esimeses ja teises veerus kirjeldatakse saadud toodet. Esimeses veerus on esitatud vastavalt vajadusele harmoneeritud süsteemi grupi, neljakohalise rubriigi või kuuekohalise alamrubriigi number. Teises veerus kirjeldatakse kõnealuse süsteemi asjaomasesse rubriiki või gruppi kuuluvaid tooteid. Esimese ja teise veeru iga kande jaoks on sõltuvalt märkusest 2.4 nähtud kolmandas veerus ette üks või mitu reeglit („päritolustaatus andvad toimingud“). Kõnealused päritolustaatus andvad toimingud kehtivad üksnes päritolustaatuseta materjalide suhtes. Kui mõnel juhul on esimese veeru kande ees „ex“, tähendab see, et kolmanda veeru reegel kehtib üksnes teises veerus kirjeldatud rubriigi osa suhtes.
- 2.2. Kui esimesse veergu on koondatud mitu harmoneeritud süsteemi rubriigi või alamrubriigi numbrit või on esitatud grupi number ning teises veerus on toodet seetõttu kirjeldatud üldiselt, kohaldatakse kolmanda veeru vastavat reeglit kõikide nende toodete suhtes, mis harmoneeritud süsteemis on klassifitseeritud kõnealuse grupi rubriikidesse või esimesse veergu koondatud mis tahes rubriiki või alamrubriiki.
- 2.3. Kui loetelu sisaldab erinevaid reegleid, mida kohaldatakse ühe rubriigi eri toodete suhtes, sisaldab iga taane kõnealuse rubriigi selle osa kirjeldust, mis on hõlmatud kolmanda veeru vastava reegluga.
- 2.4. Kui kolmandas veerus on esitatud kaks alternatiivset reeglit, mis on eraldatud sidesõnaga „või“, võib eksportija valida, millist reeglit kasutada.

Märkus 3. Näited reeglite kohaldamise kohta

- 3.1. Artikli 4 lõike 2 sätteid, mis hõlmavad tooteid, mis on saanud päritolustaatuse ja mida kasutatakse muude toodete valmistamisel, kohaldatakse hoolimata sellest, kas päritolustaatus on saadud tehases, kus neid tooteid kasutatakse, või mõnes muus ÜMT või liidu tehases.

- 3.2. Artiklis 5 on sätestatud, et töö või töötlemine peab olema kõnealuses artiklis loetletud toimingutest ulatuslikum. Vastasel juhul ei või kaupadele kohaldada tariifset sooduskohtlemist isegi siis, kui allpool esitatud loendi tingimused on täidetud.

Kui esimeses lõigus osutatud sättest ei tulene teisiti, nähakse loendi reeglitega ette päritolustaatuse saamiseks vajalik minimaalne töö või töötlus ning sellest ulatuslikum töö või töötlemine annab samuti päritolustaatuse; väiksem töö või töötlemine päritolustaatust ei anna. Kui reegel näeb ette, et teatavas valmistamisetapis olevat päritolustaatuseta materjali tohib kasutada, on ka kõnealuse materjali kasutamine varasemas valmistamisetapis lubatud, kuid hilisemas etapis mitte.

- 3.3. Ilma et see piiraks märkuse 3.2 kohaldamist, tähendab reegli sõnastuses kasutatav väljend „valmistamine mis tahes rubriigi materjalidest“, et kasutada võib kõikide rubriikide materjale (ka kaubaga sama rubriigi ja kirjelduse alla kuuluvaid materjale), kui nimetatud reeglis sisalduvatest eripiirangutest ei tulene teisiti.

Väljend „valmistamine mis tahes rubriigi materjalidest, sealhulgas muust rubriiki ... kuuluvast materjalist“ või „valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvatest materjalidest, sealhulgas tootega samasse rubriiki kuuluvatest teistest materjalidest“ tähendab aga, et kasutada võib kõikidesse rubriikidesse klassifitseeritud materjale, välja arvatud neid, mille kirjeldus kuulub loendi teises veerus toodud kirjelduse alla.

- 3.4. Kui loendi reegel näeb ette, et toodet võib valmistada mitmest materjalist, tähendab see, et kasutada võib üht või mitut materjali. Kõiki nimetatud materjale kasutama ei pea.
- 3.5. Kui loendi reegel näeb ette, et toode peab olema valmistatud teatavast materjalist, ei takista nimetatud tingimus kasutamast ka muid materjale, mis oma iseloomulike omaduste tõttu reeglile ei vasta.

Märkus 4. Teatavaid põllumajandustooteid käsitlevad üldised sätted

- 4.1. Gruppide 6, 7, 8, 9, 10 ja 12 ning rubriigi 2401 alla kuluvaid põllumajandustooteid, mis on kasvatatud või koristatud ÜMT territooriumil, käsitatakse kõnealuselt territooriumilt pärit toodetena isegi siis, kui need on kasvatatud mõnest teisest riigist imporditud seemnetest, taimesibulatest, pookealustest, pistikutest, pookeokstest, võsudest, pungadest või muudest elusate taimede osadest.
- 4.2. Kui päritolustaatuseta suhkru sisaldus on teatava toote puhul piiratud, võetakse selliste piirmäärade arvutamisel arvesse lõpptootte valmistamisel kasutatud rubriiki 1701 (sahharoos) ja rubriiki 1702 kuuluvate suhkrute (nt fruktoos, glükoos, laktoos, maltoos, isoglükoos või invertsuhkur) massi ja ka selliste suhkrute massi, mida on kasutatud lõpptootesse lisatud päritolustaatuseta toodete valmistamisel.

Märkus 5. Teatavate tekstiiltoodete puhul kasutatav terminoloogia

- 5.1. Loetelus kasutatud termin „looduslikud kiud“ osutab muudele kiududele kui tehis- või sünteeskiud. Mõiste hõlmab vaid ketruseelses etapis olevaid kiude, sealhulgas jäätmeid, ning kui ei ole määratud teisiti, hõlmab mõiste ka kraasitud, kammitud või muul viisil töödeldud, kuid ketramata kiude.
- 5.2. Termin „looduslikud kiud“ hõlmab rubriiki 0503 kuuluvat hobusejõhvi, rubriikidesse 5002 ja 5003 kuuluvat siidi ning rubriikidesse 5101–5105 kuuluvaid villakiudusid, loomavilla ja -karva, rubriikidesse 5201–5203 kuuluvaid puuvillakiudusid ning rubriikidesse 5301–5305 kuuluvaid muid taimseid kiudusid.
- 5.3. Loetelus kasutatud terminitega „tekstiilimass“, „keemilised materjalid“ ja „paberi valmistamiseks kasutatavad materjalid“ kirjeldatakse materjale, mis ei kuulu gruppidesse 50–63 ja mida saab kasutada tehis-, süntees- või paberkiudude ning -lõnga valmistamiseks.
- 5.4. Loetelus kasutatud termin „keemilised staapelkiud“ tähendab rubriikidesse 5501–5507 kuuluvaid süntees- või tehisfilamentkõisikuid, -staapelkiudusid või kiujäätmeid.

Märkus 6. Tekstiilmaterjalide segust tehtud toodete suhtes kohaldatavad lubatud hälbed

- 6.1. Kui loetelus esitatud toote puhul on viidatud käesolevale märkusele, ei kohaldata kolmandas veerus olevaid tingimusi selle toote valmistamiseks kasutatud põhitekstiilmaterjalide suhtes, mille mass kokku on kuni 10 % kõikide kasutatud põhitekstiilmaterjalide kogumassist. (Vt ka märkused 6.3 ja 6.4.)
- 6.2. Märkuses 6.1 nimetatud piirmäära võib kohaldada siiski üksnes segatoodete suhtes, mis on valmistatud kahest või enamast põhitekstiilmaterjalist.

Põhitekstiilmaterjalid on järgmised:

- siid,
- vill,
- loomakarvad,
- loomavill,
- hobusejõhv,
- puuvill,
- paberi valmistamiseks kasutatavad materjalid ja paber,
- lina,
- kanep,
- džuuat ja muud niintekstiilkiud,
- sisal ja muud perekonna Agave taimede tekstiilkiud,
- kookoskiud, manillakanep, ramjee ja muud taimsed tekstiilkiud,

- süntesfilamentkiud,
- tehisfilamentkiud,
- elektrit juhtivad filamentkiud,
- polüpropüleenist valmistatud süntesstaapelkiud,
- polüestrist süntesstaapelkiud,
- polüamiidist valmistatud süntesstaapelkiud,
- polüakrüülnitriilist süntesstaapelkiud,
- polüimiidist valmistatud süntesstaapelkiud,
- polütetrafluoroetüleenist süntesstaapelkiud,
- polü(fenüleensulfiidist) süntesstaapelkiud,
- polü(vinüülkloriidist) süntesstaapelkiud,
- muud süntesstaapelkiud,
- viskoosstaapelkiud,
- muud tehisstaapelkiud,
- mähitud või mähkimata lõng, mis koosneb elastsete polüeetriosadega polüuretaanist,
- mähitud või mähkimata lõng, mis koosneb elastsete polüestriosadega polüuretaanist,

- rubriiki 5605 kuuluvad tooted (metalliseeritud lõng), mis sisaldavad kahe kile vahele liimitud kuni 5 mm laiuseid ribasid, mis koosnevad alumiiniumpulbriga kaetud või katmata alumiiniumfoolium- või kilesüdamikust,
- muud rubriiki 5605 kuuluvad tooted,
- klaaskiud,
- metallkiud.

Näide:

Rubriiki 5203 kuuluvast puuvillakiust ja rubriiki 5506 kuuluvast sünteesstaapelkiust valmistatud rubriiki 5205 kuuluv lõng on segalõng. Seetõttu võib kasutada päritolustaatuseta sünteesstaapelkiudu, mis ei vasta päritolureeglitele, tingimusel, et selle kogumass ei ületa 10 % lõnga massist.

Näide:

Rubriiki 5112 kuuluv villane riie, mis on valmistatud rubriiki 5107 kuuluvast villasest lõngast ja rubriiki 5509 kuuluvast sünteesstaapellõngast, on segariie. Seetõttu võib kasutada päritolureeglitele mittevastavat sünteeslõnga või villast lõnga või neid mõlemaid, tingimusel et nende kogumass ei ületa 10 % riide massist.

Näide:

Rubriiki 5205 kuuluvast puuvillasest lõngast ja rubriiki 5210 kuuluvast puuvillasest riidest valmistatud rubriiki 5802 kuuluv taftingriie on segatoode üksnes siis, kui puuvillane riie ise on kahte eri rubriiki klassifitseeritud lõngast valmistatud segariie või kui puuvillane lõng on segatoode.

Näide:

Kui nimetatud taftingriie on valmistatud rubriiki 5205 kuuluvast puuvillasest lõngast ja rubriiki 5407 kuuluvast sünteesriidest, on kasutatud lõngad kahte eri põhitekstiilmaterjali ning kõnealune taftingriie on seega segatoode.

- 6.3. Toodete puhul, mis sisaldavad „mähitud või mähkimata lõnga, mis koosneb elastsete polüetriosadega polüuretaanist“, on lubatud hälve sellise lõnga puhul 20 %.
- 6.4. Toodete puhul, mis sisaldavad „kahe kile vahele läbipaistva või värvilise liimiga liimitud kuni 5 mm laiuseid ribasid, mis koosnevad alumiiniumipulbriga kaetud või katmata alumiiniumfoolium- või kilesüdamikust“, on lubatud hälve sellise riba kohta 30 %.

Märkus 7. Teatavate tekstiiltoodete suhtes kohaldatavad muud lubatud hälbed

- 7.1. Kui loendis on tekstiiltoodete juures viide käesolevale märkusele, võib kasutada selliseid tekstiilmaterjale, mis ei vasta asjaomaste valmistoodete puhul loendi kolmanda veeru reeglile, tingimusel et need materjalid on klassifitseeritud mõnda teise rubriiki kui kõnealune toode ning nende väärtus ei ületa 8 % toote tehasehinnast.
- 7.2. Ilma et see piiraks märkuse 7.3 kohaldamist, võib tekstiiltoodete valmistamiseks vabalt kasutada materjale, mis ei ole klassifitseeritud gruppidesse 50–63, hoolimata sellest, kas need sisaldavad tekstiili või mitte.

Näide:

Kui loendi reegel näeb ette, et teatava tekstiilmaterjalist kaubaartikli, näiteks pükste valmistamiseks tuleb kasutada lõnga, ei takista see metallist kaubaartiklite, näiteks nõõpide kasutamist, kuna nõõpe ei klassifitseerita gruppidesse 50–63. Samal põhjusel ei takista see tõmblukkude kasutamist, isegi kui tõmblukud sisaldavad tavaliselt tekstiili.

- 7.3. Kui kohaldatakse protsendireeglit, tuleb gruppidesse 50–63 klassifitseerimata materjalide väärtus võtta arvesse kaubas sisalduvate päritolustaatuseta materjalide väärtuse arvutamisel.

Märkus 8. Teatavate gruppi 27 kuuluvate toodetega tehtavate eritöötluste ja lihttoimingute määratlus

- 8.1. Rubriikides ex 2707 ja 2713 nimetatud eritöötlused on järgmised:

- a) vaakumdestilleerimine,
- b) põhjalik fraktsioneeriv redestilleerimine,¹
- c) krakkimine,
- d) reformimine,
- e) ekstraheerimine selektiivlahustite abil,
- f) kõikidest järgmistest toimingutest koosnev töötlus: töötlemine kontsentreeritud väävelhappega, ooleumiga või väävelhappeanhüdriidiga; neutraliseerimine aluseliste toimeainetega; värvitustamine (pleegitamine) ja puhastamine looduslike aktiivmuldade, aktiveeritud muldade, aktiivsöe või boksiidiga,
- g) polümeerimine,
- h) alküülimine,
- i) isomeerimine.

¹ Vt kombineeritud nomenklatuuri grupi 27 selgitava lisamärkuse 4 punkt b.

8.2. Rubriikides 2710, 2711 ja 2712 nimetatud eritöötlusted on järgmised:

- a) vaakumdestilleerimine,
- b) põhjalik fraktsioneeriv redestilleerimine,²
- c) krakkimine,
- d) reformimine,
- e) ekstraheerimine selektiivlahustite abil,
- f) kõikidest järgmistest toimingutest koosnev töötlus: töötlemine kontsentreeritud väävelhappega, ooleumiga või väävelhappeanhüdriidiga; neutraliseerimine aluseliste toimeainetega; värvitustamine (pleegitamine) ja puhastamine looduslike aktiivmuldade, aktiveeritud muldade, aktiivsöe või boksiidiga,
- g) polümeerimine,
- h) alküülimine,
- i) isomeerimine,
- j) üksnes rubriiki ex 2710 kuuluvate raskete õlide puhul väävlitustamine vesiniku abil, mille tulemusena väheneb töödeldavate kaupade väävlisisaldus vähemalt 85 % (ASTM D 1266-59 T meetod),
- k) üksnes rubriiki 2710 kuuluvate toodete puhul parafiinitustamine ükskõik millise protsessi abil, välja arvatud filtrimine,

² Vt kombineeritud nomenklatuuri grupi 27 selgitava lisamärkuse 4 punkt b.

- l) üksnes rubriiki ex 2710 kuuluvate raskete õlide puhul vesinikuga töötlemine rõhu juures, mis on suurem kui 20 baari, ja temperatuuril, mis on vähemalt 250 °C, kasutades katalüsaatoreid (välja arvatud väävlitustavad katalüsaatorid), kusjuures vesinik on keemilise reaktsiooni aktiivne komponent. Rubriiki ex 2710 kuuluvate määrdeõlide edasine vesinikuga töötlemine (näiteks vesinikpuhastus või värvitustamine) peamiselt värvuse muutmiseks või stabiilsuse parandamiseks ei kuulu eritöötluste hulka;
- m) üksnes rubriiki ex 2710 kuuluvate kütteõlide puhul atmosfäärirõhul destilleerimine, tingimusel et tootest (kaasa arvatud kaod) destilleerub 300 °C juures vähem kui 30 % ASTM D 86 meetodi järgi;
- n) üksnes rubriiki ex 2710 kuuluvate raskete õlide puhul, välja arvatud gaasi- ja kütteõlid, töötlemine kõrgsagedusliku elektrilise harilahendusega;
- o) üksnes rubriiki ex 2712 kuuluvate toorsaaduste puhul (v.a. vaseliin, mäevaha, ligniitvaha või turbavaha, parafiin õlisisaldusega alla 0,75 % massist) õlitustamine fraktsioneeriva kristallisatsiooni abil.

8.3. Rubriikide ex 2707 ja 2713 puhul ei anna lihttoimingud, nagu puhastamine, villimine, soolatustamine, vee eemaldamine, filtrimine, värvimine, markeerimine, väävlisisalduse reguleerimine erineva väävlisisaldusega kaupade segamise teel, või nimetatud toimingute ühendamine või nendega sarnased toimingud päritolustaatust.

**LOETELU TOODETEST NING TÖÖ- JA TÖÖTLEMISTOIMINGUTEST, MIS
ANNAVAD PÄRITOLUSTAATUSE**

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatust andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
Grupp 1	Elusloomad	Kõik gruppi 1 kuuluvad loomad on täielikult saadud või toodetud
Grupp 2	Liha ja söödav rups	Valmistamine, mille puhul kogu liha ja söödav rups on täielikult saadud või toodetud
ex grupp 3	Kalad ja vähid, limused ja muud veeseligrootud; välja arvatud:	Kõik kalad ja vähid, limused ja muud veeseligrootud on täielikult saadud
0304	Kalafileed ja muu kalaliha (k.a kalahakkliha), värske, jahutatud või külmutatud	Valmistamine, mille puhul kõik kasutatavad gruppi 3 kuuluvad materjalid on täielikult saadud
0305	Kala, kuivatatud, soolatud või soolvees; Kala, kuivatatud, soolatud või soolvees; külm- või kuumsuitsukala; inimtoiduks kõlblik kalajahu, -pulber ja -graanulid	Valmistamine, mille puhul kõik kasutatavad gruppi 3 kuuluvad materjalid on täielikult saadud
ex 0306	Vähid, puhastatud või puhastamata, kuivatatud, soolatud või soolvees; vees või aurus keedetud vähid (puhastamata), olenemata sellest, kas need on jahutatud, külmutatud, kuivatatud soolatud või soolvees või mitte; inimtoiduks kõlblik jahu ja graanulid vähkidest	Valmistamine, mille puhul kõik kasutatavad gruppi 3 kuuluvad materjalid on täielikult saadud

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
ex 0307	Limused, karbis või karbita, kuivatatud, soolatud või soolvees; muud veeseligrootud (v.a vähid ja limused), kuivatatud, soolatud või soolvees; inimtoiduks kõlblik jahu ja graanulid vähkidest	Valmistamine, mille puhul kõik kasutatavad gruppi 3 kuuluvad materjalid on täielikult saadud
Grupp 4	Piim ja piimatooted; linnunmunad; naturaalne mesi; mujal nimetamata loomse päritoluga toiduained;	Valmistamine, mille puhul: – kõik kasutatavad gruppi 4 kuuluvad materjalid on täielikult saadud või toodetud, ning – kasutatava suhkru mass ¹ ei ületa 40 % lõpptoot massist
ex grupp 5	Mujal nimetamata loomsed tooted, välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriigi materjalidest
ex 0511 91	Mittesöödav kalamari ja niisk	Kogu kalamari ja niisk on täielikult saadud
Grupp 6	Eluspuud ja muud taimed; taimesibulad, -juured jms; lõikelilled ja -roheline	Valmistamine, mille puhul kõik kasutatavad gruppi 6 kuuluvad materjalid on täielikult saadud
Grupp 7	Köögivilid ning söödavad juured ja mugulad	Valmistamine, mille puhul kõik kasutatavad gruppi 7 kuuluvad materjalid on täielikult saadud

¹ Vt sissejuhatav märkus 4.2.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
Grupp 8	Söödavad puuviljad, marjad ja pähklid; tsitrusviljade ja melonite koor	Valmistamine, mille puhul: – kõik kasutatavad gruppi 8 kuuluvad puuviljad, marjad, pähklid ning melonite ja tsitrusviljade koor on täielikult saadud ja – kasutatava suhkru mass² ei ületa 40 % lõpptoote massist
Grupp 9	Kohv, tee, mate ja maitseained	Valmistamine mis tahes rubriigi materjalidest
Grupp 10	Teraviljad	Valmistamine, mille puhul kõik kasutatavad gruppi 10 kuuluvad materjalid on täielikult saadud
ex grupp 11	Jahvatustööstuse tooted; linnased; tärklis; inuliin; nisugluteen; välja arvatud:	Valmistamine, mille puhul kõik kasutatavad gruppidesse 10 ja 11, rubriikidesse 0701 ja 2303 ning alamrubriiki 0710 10 kuuluvad materjalid on täielikult saadud
ex 1106	Jahu ja pulber rubriiki 0713 kuuluvatest kuivatatud, poetatud kaunviljadest	Rubriiki 0708 kuuluvate kaunviljade kuivatamine ja jahvatamine
Grupp 12	Õliseemned ja õliviljad; mitmesugused terad, seemned ja viljad; tööstuses kasutatavad taimed ja ravimtaimed; õled ja sööt	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal
Grupp 13	Šellak; kummivaigud, vaigud ja muud taimemahlad ja -ekstraktid	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, mille puhul kasutatava suhkru mass ³ ei ületa 40 % lõpptoote massist
Grupp 14	Taimsed punumismaterjalid; mujal nimetamata taimsed tooted	Valmistamine mis tahes rubriigi materjalidest

² Vt sissejuhatav märkus 4.2.

³ Vt sissejuhatav märkus 4.2.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
ex grupp 15	Loomsed ja taimsed rasvad ja õlid ning nende lõhustamissaadused; töödeldud toidurasvad; loomsed või taimsed vahad; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalidest, v.a toote rubriiki kuuluv materjal
1501 kuni 1504	Sea-, kodulinnu-, veise-, lamba- või kitserasv, kalarasv jne	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal
1505, 1506 ja 1520	Villarasv ja sellest saadud rasvained (k.a lanoliin). Muud loomsed rasvad ja õlid ning nende fraktsioonid, rafineeritud või rafineerimata, kuid keemiliselt modifitseerimata. Toorglütserool; glütserooliveed ja glütseroolleelised	Valmistamine mis tahes rubriigi materjalidest
1509 ja 1510	Oliiviõli ja selle fraktsioonid	Valmistamine, mille puhul kõik kasutatavad taimsed materjalid on täielikult saadud

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
1516 ja 1517	Loomsed või taimsed rasvad või õlid ja nende fraktsioonid, osaliselt või täielikult hüdrogeenitud, esterdatud, ümberesterdatud või elaidiseeritud, rafineeritud või rafineerimata, kuid edasi töötlemata Margariin; söödavad segud või valmistised loomsetest või taimsetest rasvadest või õlidest või selle grupi erinevate rasvade või õlide fraktsioonidest, v.a rubriigi 1516 toidurasvadest või -õlidest ja nende fraktsioonidest	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal
Grupp 16	Tooted lihast, kalast, vähkidest, limustest või muudest veeselgrootutest	Valmistamine: – mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, välja arvatud gruppi 2 kuuluv liha ja söödav rups ja 16 gruppi kuuluvad materjalid, mis on saadud gruppi 2 kuuluvast lihast ja söödavast rupsist, ja – mille puhul gruppi 3 kuuluvad materjalid ja gruppi 16 kuuluvad materjalid, mis on saadud gruppi 3 kuuluvatest kaladest ja vähkidest, limustest ja muudest veeselgrootutest, on täielikult saadud
ex grupp 17	Suhkur ja suhkrukondiitritooted; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal
1702	Muud suhkrud, sh keemiliselt puhas laktoos ja glükoos, tahkel kujul; suhkrusiirupid; tehismesi, naturaalse meega segatud või segamata; karamell	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal, mille puhul kõigi kasutatavate rubriikidesse 1101 kuni 1108, 1701 ja 1703 kuuluvate materjalide mass ei ületa 30 % lõpptoote massist

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
1704	Suhkrukondiitritooted (sh valge šokolaad), mis ei sisalda kakaod:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal, mille puhul – suhkru⁴ ja teiste kasutatavate gruppi 4 kuuluvate materjalide individuaalne mass ei ületa 40 % lõpptootes massist – suhkru⁵ ja teiste kasutatavate gruppi 4 kuuluvate materjalide mass koos ei ületa 60 % lõpptootes massist
Grupp 18	Kakao ja kakaotooted	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal, mille puhul – suhkru⁶ ja teiste kasutatavate gruppi 4 kuuluvate materjalide individuaalne mass ei ületa 40 % lõpptootes massist – suhkru⁷ ja teiste kasutatavate gruppi 4 kuuluvate materjalide mass koos ei ületa 60 % lõpptootes massist
Grupp 19	Tooted teraviljast, jahust, tärklisest või piimast; valikpagaritooted	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal, mille puhul – kasutatavate gruppidesse 2, 3 ja 16 kuuluvate materjalide mass ei ületa 20 % lõpptootes massist – kasutatavate rubriikidesse 1006 ja 1101 kuni 1108 kuuluvate materjalide koguväärtus ei ületa 20 % toote tehasehinnast ning – suhkru⁸ ja teiste kasutatavate gruppi 4 kuuluvate materjalide individuaalne mass ei ületa 40 % lõpptootes massist – suhkru⁹ ja teiste kasutatavate gruppi 4 kuuluvate materjalide mass koos ei ületa 60 % lõpptootes massist

⁴ Vt sissejuhatav märkus 4.2.

⁵ Vt sissejuhatav märkus 4.2.

⁶ Vt sissejuhatav märkus 4.2.

⁷ Vt sissejuhatav märkus 4.2.

⁸ Vt sissejuhatav märkus 4.2.

⁹ Vt sissejuhatav märkus 4.2.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
ex grupp 20	Köögi- ja puuviljast ning pähklitest vm taimeosadest tooted; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, mille puhul kasutatud suhkrumass ¹⁰ ei ületa 40 % lõpptootes massist
2002 ja 2003	Tomatid, seemned ja trühvliid, toiduks valmistatud või konserveeritud ilma äädika või äädikhappeta	Valmistamine, mille puhul kõik kasutatavad gruppide 7 kuuluvad materjalid on täielikult saadud või toodetud
Grupp 21	Mitmesugused toiduained välja arvatud	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal, mille puhul – suhkrumass¹¹ ja teiste kasutatavate gruppide 4 kuuluvate materjalide individuaalne mass ei ületa 40 % lõpptootes massist ja – suhkrumass¹² ja teiste kasutatavate gruppide 4 kuuluvate materjalide mass koos ei ületa 60 % lõpptootes massist
Grupp 22	Joogid, alkohol ja äädikas	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki ja rubriikidesse 2207 ja 2208 kuuluv materjal, mille puhul – kõik alamrubriikidesse 0806 10, 2009 61, 2009 69 kuuluvad materjalid on täielikult saadud ning
		– suhkrumass¹³ ja teiste kasutatavate gruppide 4 kuuluvate materjalide individuaalne mass ei ületa 40 % lõpptootes massist ja – suhkrumass¹⁴ ja teiste kasutatavate gruppide 4 kuuluvate materjalide mass koos ei ületa 60 % lõpptootes massist
ex grupp 23	Toiduainetööstuse jäägid ja jäätmed; tööstuslikult toodetud loomasööt; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal

¹⁰ Vt sissejuhatav märkus 4.2.

¹¹ Vt sissejuhatav märkus 4.2.

¹² Vt sissejuhatav märkus 4.2.

¹³ Vt sissejuhatav märkus 4.2.

¹⁴ Vt sissejuhatav märkus 4.2.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
ex 2302 ex 2303	Tärglase tootmisjäätmed	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal, mille puhul kasutatavate gruppi 10 kuuluvate materjalide mass ei ületa 20 % lõpptoot massist
2309	Loomasöödana kasutatavad tooted	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal, mille puhul – kõik kasutatavad gruppidesse 2 ja 3 kuuluvad materjalid on täielikult saadud ning – kasutatavate gruppidesse 10 ja 11 ning rubriikidesse 2302 ja 2303 kuuluvate materjalide mass ei ületa 20 % lõpptoot massist ja – suhkrus¹⁵ ja teiste kasutatavate gruppi 4 kuuluvate materjalide individuaalne mass ei ületa 40 % lõpptoot massist ja – suhkrus ja teiste kasutatavate gruppi 4 kuuluvate materjalide mass koos ei ületa 60 % lõpptoot massist
ex grupp 24	Tubakas ja tööstuslikud tubakaasendajad; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, mille puhul kasutatavate gruppi 24 kuuluvate materjalide mass ei ületa 30 % kasutatavate grupi 24 materjalide kogumassist
2401 2402	Töötlemata tubakas; tubakajätmed Sigarid, manilla sigarid, sigarillod ja sigaretid, tubakast või tubaka asendajatest	Kogu gruppi 24 kuuluv töötlemata tubakas ja tubakajätmed on täielikult saadud Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a rubriiki 2403 kuuluv materjal, mille puhul kasutatavate rubriiki 2401 kuuluvate materjalide mass ei ületa 50 % kasutatavate rubriigi 2401 materjalide kogumassist
ex grupp 25	Sool; väävel; mullad ja kivimid; krohvimismaterjalid, lubi ja tsement; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast

¹⁵ Vt sissejuhatav märkus 4.2.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatus)
(1)	(2)	(3)
ex 2519	Purustatud looduslik magneesiumkarbonaat (magnesiit) hermeetiliselt suletud mahutites ja puhas või lisanditega magneesiumoksiid, v.a sulatatud magneesiumoksiid ja ülepõletatud (paagutatud) magneesia	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Looduslikku magneesiumkarbonaati (magnesiiti) võib siiski kasutada
Grupp 26	Maagid, räbu ja tuhk	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal
ex grupp 27	Mineraalkütused ja -õlid ning nende destilleerimissaadused; bituumenained; mineraalvahad; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
ex 2707	Õlid, mis sarnanevad kõrgel temperatuuril kivistõrva destilleerimise teel saadud mineraalõlidega, milles aromaatsete komponentide mass ületab mitteaaromaatsete komponentide massi ja mille mahust üle 65 % destilleerub temperatuuril 250 °C (sh lakibensiini ja benseeni segud), mootorikütuse või kütteainena kasutamiseks	Rafineerimine ja/või üks või mitu spetsiifilist tööstustoimingut ¹⁶ <i>või</i> muud toimingud, milles kõik kasutatavad materjalid on klassifitseeritud muusse rubriiki kui toode. Tootega samasse rubriiki kuuluvaid materjale võib kasutada, kui nende koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast

¹⁶ Eritööstuste eritingimused on esitatud sissejuhatavates märkustes 8.1 ja 8.3.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
2710	Naftaõlid ja bituminoosetest mineraalidest saadud õlid (v.a toorõlid); mujal nimetamata valmistised, mis sisaldavad põhikomponendina vähemalt 70 % massist naftaõlisisid või bituminoosetest mineraalidest saadud õlisisid; õlijäätmed	Rafineerimine ja/või üks või mitu spetsiifilist tööstustoimingut ¹⁷ <i>või</i> muud toimingud, milles kõik kasutatavad materjalid on klassifitseeritud muusse rubriiki kui toode. Tootega samasse rubriiki kuuluvaid materjale võib kasutada, kui nende koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
2711	Naftagaasid jm gaasilised süsivesinikud	Rafineerimine ja/või üks või mitu spetsiifilist tööstustoimingut ¹⁸ <i>või</i> muud toimingud, milles kõik kasutatavad materjalid on klassifitseeritud muusse rubriiki kui toode. Tootega samasse rubriiki kuuluvaid materjale võib kasutada, kui nende koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
2712	Vaseliin; parafiin, mikrokristalne naftavaha, toorparafiin, osokeriit, ligniidivaha, turbavaha, muud mineraalsed vahad jms sünteesil või muudel menetlustel saadud tooted, värvitud või värvimata	Rafineerimine ja/või üks või mitu spetsiifilist tööstustoimingut ¹⁹ <i>või</i> muud toimingud, milles kõik kasutatavad materjalid on klassifitseeritud muusse rubriiki kui toode. Tootega samasse rubriiki kuuluvaid materjale võib kasutada, kui nende koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast

¹⁷ Eritööstuste eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 8.2.

¹⁸ Eritööstuste eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 8.2.

¹⁹ Eritööstuste eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 8.2.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
2713	Naftakoks, naftabituumen jm nafta- või bituminoosetest mineraalidest saadud õlide tootmisjäägid	Rafineerimine ja/või üks või mitu spetsiifilist töötlustoimingut ²⁰ <i>või</i> muud toimingud, milles kõik kasutatavad materjalid on klassifitseeritud muusse rubriiki kui toode. Tootega samasse rubriiki kuuluvaid materjale võib kasutada, kui nende koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
ex grupp 28	Anorgaanilised kemikaalid; väärismetallide, haruldaste muldmetallide, radioaktiivsete elementide või isotoopide orgaanilised ja anorgaanilised ühendid; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Tootega samasse rubriiki kuuluvaid materjale võib kasutada, kui nende koguväärtus ei ületa 20 % toote tehasehinnast <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
ex grupp 29	Orgaanilised kemikaalid; välja arvatud	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Tootega samasse rubriiki kuuluvaid materjale võib kasutada, kui nende koguväärtus ei ületa 20 % toote tehasehinnast <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
ex 2905	Metallalkoholaadid nii käesolevasse rubriiki kuuluvast alkoholist kui ka etanoolist välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvatest materjalidest, sh teistest rubriiki 2905 kuuluvatest materjalidest. Käesolevasse rubriiki kuuluvaid metallalkoholaate võib siiski kasutada, kui nende koguväärtus ei ületa 20 % toote tehasehinnast <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
2905 43; 2905 44; 2905 45	Mannitool; D-glütsitool (sorbitool); glütserool	Valmistamine mis tahes alamrubriiki kuuluvatest materjalidest, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Tootega samasse alamrubriiki kuuluvaid materjale võib kasutada, kui nende koguväärtus ei ületa 20 % toote tehasehinnast, <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast

²⁰ Eritöötluste eritingimused on esitatud sissejuhatavates märkustes 8.1 ja 8.3.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatus)
(1)	(2)	(3)
Grupp 30	Farmaatsiatooted	Valmistamine mis tahes rubriigi materjalidest
Grupp 31	Väetised	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Tootega samasse rubriiki kuuluvaid materjale võib kasutada, kui nende koguväärtus ei ületa 20 % toote tehasehinnast <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
Grupp 32	Park- ja värvaineekstraktid; tanniinid ja nende derivaadid; värvained ja pigmendid; värvid ja lakid; kitt ja muud mastiksid; tint	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Tootega samasse rubriiki kuuluvaid materjale võib kasutada, kui nende koguväärtus ei ületa 20 % toote tehasehinnast <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
Grupp 33	Eeterlikud õlid ja resinoidid; parfümeeria- ja kosmeetikatooted ning hügieenivahendid välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Tootega samasse rubriiki kuuluvaid materjale võib kasutada, kui nende koguväärtus ei ületa 20 % toote tehasehinnast <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
3302?		
ex grupp 34	Seep, orgaanilised pindaktiivsed ained, pesemisvahendid, määrdeained, tehisevahad, vahavalmistised, poleerimis- ja puhastusvahendid, küünlad jms tooted; voolimispastad, stomatoloogiline vaha ja hambaravis kasutatavad kipsisegud, välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Tootega samasse rubriiki kuuluvaid materjale võib kasutada, kui nende koguväärtus ei ületa 20 % toote tehasehinnast <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatus)
(1)	(2)	(3)
ex 3404	Tehisvaha ja vahavalmistised – parafiinil, naftavahal, bituminoosetest mineraalidest saadud vahal, toorparafiinil või õlivabal parafiinil põhinevad	Valmistamine mis tahes rubriigi materjalidest
Grupp 35	Valkained; modifitseeritud tärklis; liimid; ensüümid	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvatest materjalidest, v.a toote rubriiki kuuluv materjal, mille puhul kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
Grupp 36	Lõhkeained; pürotehnilised tooted; tuletikud; pürofoorsed sulamid; teatavad kergsüttivad valmistised	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Tootega samasse rubriiki kuuluvaid materjale võib kasutada, kui nende koguväärtus ei ületa 20 % toote tehasehinnast <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
Grupp 37	Foto- ja kinokaubad	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Tootega samasse rubriiki kuuluvaid materjale võib kasutada, kui nende koguväärtus ei ületa 20 % toote tehasehinnast <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
ex grupp 38	Mitmesugused keemiatooted; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Tootega samasse rubriiki kuuluvaid materjale võib kasutada, kui nende koguväärtus ei ületa 20 % toote tehasehinnast <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
3824 60	Sorbitool, v.a alamrubriiki 2905 44 kuuluv	Valmistamine mis tahes alamrubriiki kuuluvatest materjalidest, v.a toote rubriiki ja alamrubriiki 2905 44 kuuluv materjal. Tootega samasse alamrubriiki kuuluvaid materjale võib kasutada, kui nende koguväärtus ei ületa 20 % toote tehasehinnast, või Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
3824 99	Biodiisel	Valmistamine, mille puhul biodiisel saadakse ümberesterdamise, esterdamise või vesinikuga töötlemise teel.
	Muud	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal või on läbinud keemilise reaktsiooni, puhastamise, standardmaterjalide tootmise, isomeeride eraldamise või biotehnoloogilise protsessi; või Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
3826	Biodiisel ja selle segud, mis ei sisalda või sisaldavad alla 70 % massist nafta- või bituminoosetest mineraalidest saadud õlisid	Valmistamine, mille puhul biodiisel saadakse ümberesterdamise, esterdamise või vesinikuga töötlemise teel.
ex grupp 39	Plastid ja plasttooted; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal või Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
ex 3907	– Polükarbonaadist ja akrüülnitriilbutadieenstüreeni kopolümeerist (ABS) valmistatud kopolümeer	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Tootega samasse rubriiki kuuluvaid materjale võib kasutada, kui nende koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast ²¹ <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
	– Polüester	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal <i>või</i> valmistamine tetrabroom(bisfenool A)polükarbonaadist <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
ex grupp 40	Kummi ja kummitooted, välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
4012	Kummist protekteeritud või kasutatud õhkrehvid; kummist täis- või padjandrehtid, vahetatavad kummist protektorid ja pöiavööd:	
	– Protekteeritud kummist õhk-, täis- ja padjandrehtid	Kasutatud rehvide protekteerimine
	– Muud	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvatest materjalidest, v.a rubriikidesse 4011 ja 4012 kuuluvad materjalid, <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast

²¹ Toodete puhul, mis koosnevad nii rubriikidesse 3901–3906 kui ka rubriikidesse 3907–3911 kuuluvatest materjalidest, kohaldatakse seda piirangut ainult selle materjalirühma suhtes, mis on tootes massilt ülekaalus.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
ex grupp 41	Toornahad (v.a. karusnahad) ja nahk; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal
4101 kuni 4103	Veiste (k.a pühvlite) ja hobuslaste toornahad (värsked või soolatud, kuivatatud, painitud, pikeldatud või muul viisil konserveeritud, ent parkimata, pärgamentimata jm viisil edasi töötlemata), karvaga või karvata, laustatud või laustmata; lamba ja talle toornahad (värsked, soolatud, kuivatatud, painitud, pikeldatud, soolvees või muul viisil konserveeritud, ent parkimata, pärgamentimata jm viisil edasi töötlemata), villaga või villata, laustmata või laustatud, v.a grupi 41 märkuse 1 punktis c nimetatud; muud toornahad (värsked või soolatud, kuivatatud, painitud, pikeldatud, soolvees või muul viisil konserveeritud, ent parkimata, pärgamentimata jm viisil töötlemata), karvadega või ilma, laustatud või laustmata, v.a grupi 41 märkuse 1 punktis b või c nimetatud	Valmistamine mis tahes rubriigi materjalidest

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
4104 kuni 4106	Pargitud või enne kuivatamist järelpargitud nahad, villata või karvata, laustatud või laustumata, kuid edasi töötlemata	Alamrubriiki 4104 11, 4104 19, 4105 10, 4106 21, 4106 31 või 4106 91 kuuluvate pargitud või eelpargitud nahkade järelparkimine või Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal
4107, 4112, 4113	Pärast parkimist või kuivatamiseelset järelparkimist muul viisil töödeldud nahad	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Alamrubriiki 4104 41, 4104 49, 4105 30, 4106 22, 4106 32 ja 4106 92 kuuluvaid materjale võib siiski kasutada, kui pargitud või toornaha järelparkimine toimub kuivalt
Grupp 42	Nahktooted; sadulsepatooted ja rakmed; reisitarbed, käekotid jms tooted; tooted loomasooltest (v.a jämesiidist)	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal või Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
ex grupp 43	Karusnahk ja tehiskarusnahk; nendest valmistatud tooted; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal või Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
4301	Toorkarusnahad (sh pead, sabad, käpad jm koosneritööks sobivad tükid ning lõiked), v.a rubriikides 4101, 4102 või 4103 nimetatud toornahad	Valmistamine mis tahes rubriiki materjalidest
ex 4302	Pargitud või töödeldud karusnahad, ühendatud:	
	– Nelinurksete tükide, ristide ja muul samalaadsel kujul	Ühendamata pargitud või töödeldud karusnaha pleegitamine või värvimine lisaks lõikamisele ja ühendamisele
	– Muud	Valmistamine ühendamata pargitud või töödeldud karusnahast

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
4303	Karusnahast rõivad, rõivamanused jm tooted	Valmistamine rubriiki 4302 kuuluvast pargitud või töödeldud ühendamata karusnahast
ex grupp 44	Puit ja puittooted; puusüsi; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal või Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
ex 4407	Pikikiudu saetud või lõhestatud ja spoonihööveldatud või -kooritud puit paksusega üle 6 mm, mida on hööveldatud, lihvitud või pikijätkatud	Hööveldamine, lihvimine või pikijätkamine
ex 4408	Kuni 6 mm paksusega jätkatud spoon vineerimiseks (sh spoonihööveldatud kihtpuitmaterjal) ja vineeri valmistamiseks ja muu pikikiudu saetud, spoonihööveldatud või kooritud puit paksusega kuni 6 mm, mida on hööveldatud, lihvitud või pikijätkatud	Servjätkamine, hööveldamine, lihvimine või pikijätkamine
ex 4410 – ex 4413	Profileeritud liistud, sh profileeritud põrandaliistud jm profileeritud laudad	Profileerimine
ex 4415	Puidust pakk-kastid, karbid, salved, trumlid jms puitpakendid	Valmistamine mõõtu lõikamata laudadest
ex 4418	– Puidust tiseri- ja puusepatooted	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Puidust kärgpaneele, katusesindleid ja -laaste võib siiski kasutada

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
	– Profileeritud liistud	Profileerimine
ex 4421	Tuletikutoorikud; puidust jalatsinaelad ja -tihvtid	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast puidust, v.a rubriiki 4409 kuuluvast pidevprofiiliga puidust
Grupp 45	Kork ja korgist tooted	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
Grupp 46	Õlgedest, espartost ja muudest punumismaterjalidest tooted; korv- ja vitspunutised	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
Grupp 47	Kiumass puidust vm kiulisest tselluloosmaterjalist; ringlusse võetud paberi- või papijäätmel ja jäägid	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
Grupp 48	Paber ja papp; paberimassist, paberist või papist tooted	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
Grupp 49	Raamatud, ajalehed, pildid jm trükitooted; käsikirjad, masinakirjatekstdid ning plaanid ja joonised käsikirjad, masinakirjatekstdid ning plaanid ja joonised	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
ex grupp 50	Siid; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
ex 5003	Kraasitud või kammitud siidijäägid (sh lahtihaspeldamiseks sobimatud kookonid, lõngajäätmed ja kohestatud jäätmed)	Siidijääkide kraasimine või kammimine
5004 kuni ex 5006	Siidlõng ja siidijääkidest kedratud lõng	Looduslike kiudude ketramine või keemiliste kiudude ekstrusioon, millega kaasneb ketramine ja korrutamine ⁽²²⁾
5007	Siidriie või siidijääkidest riie	Looduslike ja/või keemiliste staapelkiudude ketramine või keemilistest kiududest filamentlõnga ekstrusioon või korrutamine, millega kaasneb kõigil juhtumitel kudumine, või kudumine, millega kaasneb värvimine, või lõnga värvimine, millega kaasneb kudumine, või trükkimine, millega kaasneb vähemalt kaks ettevalmistus- või viimistlustoimingut (nagu pesemine, pleegitamine, merseriseerimine, termofikseerimine, karvastamine, kalandreerimine, kokkutõmbumisvastane töötlemine, püsiviimistlemine, dekateerimine, immutamine, nõelumine ja nopete eemaldamine), kui kasutatava trükkimata kanga väärtus ei ületa 47,5 % toote tehasehinnast ⁽²³⁾
ex grupp 51	Lambavill ja muude loomade vill ning loomakarvad; hobusejõhvist lõng ja riie; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal
5106 kuni 5110	Lambavillast ja muude loomade villast, loomakarvadest või hobusejõhvist lõng	Looduslike kiudude ketramine või keemiliste kiudude ekstrusioon, millega kaasneb ketramine ⁽²⁴⁾

²² Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

²³ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

²⁴ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
5111 kuni 5113	Lambavillast, muude loomade villast, loomakarvadest või hobusejõhvist riie:	Looduslike kiudude ja/või keemiliste staapelkiudude ketramine või keemilistest filamentkiududest lõnga ekstrusioon, millega kaasneb kõigil juhtudel kudumine või kudumine, millega kaasneb värvimine, või lõnga värvimine, millega kaasneb kudumine, või trükkimine, millega kaasneb vähemalt kaks ettevalmistus- või viimistlustoimingut (nagu pesemine, pleegitamine, merseriseerimine, termofikseerimine, karvastamine, kalandreerimine, kokkutõmbumisvastane töötlemine, püsiviimistlemine, dekateerimine, immutamine, nõelumine ja nopete eemaldamine), kui kasutatava trükkimata kanga väärtus ei ületa 47,5 % toote tehasehinnast ⁽²⁵⁾
ex grupp 52	Puuvill; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal
5204 kuni 5207	Puuvillane lõng ja niit	Looduslike kiudude ketramine või keemiliste kiudude ekstrusioon, millega kaasneb ketramine ⁽²⁶⁾
5208 kuni 5212	Puuvillane riie:	Looduslike kiudude ja/või keemiliste staapelkiudude ketramine või keemilistest filamentkiududest lõnga ekstrusioon, millega kaasneb kõigil juhtudel kudumine või kudumine, millega kaasneb värvimine või pealistamine või lõnga värvimine, millega kaasneb kudumine, või trükkimine, millega kaasneb vähemalt kaks ettevalmistus- või viimistlustoimingut (nagu pesemine, pleegitamine, merseriseerimine, termofikseerimine, karvastamine, kalandreerimine, kokkutõmbumisvastane töötlemine, püsiviimistlemine, dekateerimine, immutamine, nõelumine ja nopete eemaldamine), kui kasutatava trükkimata kanga väärtus ei ületa 47,5 % toote tehasehinnast ⁽²⁷⁾

²⁵ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

²⁶ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

²⁷ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
ex grupp 53	Muud taimsed tekstiilkiud; paberlõng ja paberlõngast riie; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal
5306 kuni 5308	Lõng muudest taimsetest tekstiilkiududest; paberlõng	Looduslike kiudude ketramine või keemiliste kiudude ekstrusioon, millega kaasneb ketramine ⁽²⁸⁾
5309 kuni 5311	Muudest taimsetest tekstiilkiududest riie; paberlõngast riie:	Looduslike kiudude ja/või keemiliste staapelkiudude ketramine või keemilistest filamentkiududest lõnga ekstrusioon, millega kaasneb kõigil juhtudel kudumine või kudumine, millega kaasneb värvimine või pealistamine või lõnga värvimine, millega kaasneb kudumine, või trükkimine, millega kaasneb vähemalt kaks ettevalmistus- või viimistlustoimingut (nagu pesemine, pleegitamine, merseriseerimine, termofikseerimine, karvastamine, kalandreerimine, kokkutõmbumisvastane töötlemine, püsiviimistlemine, dekateerimine, immutamine, nõelumine ja nopete eemaldamine), kui kasutatava trükkimata kanga väärtus ei ületa 47,5 % toote tehasehinnast ⁽²⁹⁾
5401 kuni 5406	Keemilistest filamentkiududest lõng, monofilament ja niit	Keemiliste kiudude ekstrusioon, millega kaasneb ketramine VÕI looduslike kiudude ketramine ⁽³⁰⁾

²⁸ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

²⁹ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

³⁰ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
5407 ja 5408	Keemilisest filamentlõngast riie:	Looduslike kiudude ja/või keemiliste staapelkiudude ketramine või keemilistest filamentkiududest lõnga ekstrusioon, millega kaasneb kõigil juhtudel kudumine või kudumine, millega kaasneb värvimine või pealistamine või korrutamine ja tekstureerimine, millega kaasneb kudumine, kui kasutatava korrutamata/tekstureerimata lõnga väärtus ei ületa 47,5 % toote tehasehinnast, või trükkimine, millega kaasneb vähemalt kaks ettevalmistus- või viimistlustoimingut (nagu pesemine, pleegitamine, merseriseerimine, termofikseerimine, karvastamine, kalandreerimine, kokkutõmbumisvastane töötlemine, püsiviimistlemine, dekateerimine, immutamine, nõelumine ja nopete eemaldamine), kui kasutatava trükkimata kanga väärtus ei ületa 47,5 % toote tehasehinnast ⁽³¹⁾
5501 kuni 5507	Keemilised staapelkiud	Keemiliste kiudude ekstrusioon
5508 kuni 5511	Keemilistest staapelkiududest lõng ja õmblusniit	Looduslike kiudude ketramine või keemiliste kiudude ekstrusioon, millega kaasneb ketramine ⁽³²⁾
5512 kuni 5516	Keemilistest staapelkiududest riie:	Looduslike kiudude ja/või keemiliste staapelkiudude ketramine või keemilistest filamentkiududest lõnga ekstrusioon, millega kaasneb kõigil juhtudel kudumine või kudumine, millega kaasneb värvimine või pealistamine või lõnga värvimine, millega kaasneb kudumine, või trükkimine, millega kaasneb vähemalt kaks ettevalmistus- või viimistlustoimingut (nagu pesemine, pleegitamine, merseriseerimine, termofikseerimine, karvastamine, kalandreerimine, kokkutõmbumisvastane töötlemine, püsiviimistlemine, dekateerimine, immutamine, nõelumine ja nopete eemaldamine), kui kasutatava trükkimata kanga väärtus ei ületa 47,5 % toote tehasehinnast ⁽³³⁾

³¹ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

³² Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

³³ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
ex grupp 56	Vatt, vilt ja lausriie; erilõngad; nõõrid, paelad, köied ja trossid ning tooted nendest, välja arvatud:	Keemiliste kiudude ekstrusioon, millega kaasneb ketramine või looduslike kiudude ketramine või flokeerimine, millega kaasneb värvimine või trükkimine ⁽³⁴⁾
5602	Vilt, impregneeritud, pealistatud, kaetud või lamineeritud või mitte:	
	- Nõeltöödeldud vilt	Keemiliste kiudude ekstrusioon, millega kaasneb kanga moodustumine, Kasutada võib siiski: – rubriiki 5402 kuuluvat polüpropüleenfilamenti, – rubriiki 5503 või 5506 kuuluvaid polüpropüleenkiudusid või – rubriiki 5501 kuuluvaid polüpropüleenfilamentkõisikuid, milles iga filamenti või kiu joontihedus on alla 9 detsiteksi, kui nende väärtus ei ületa 40 % toote tehasehinnast, või Looduslikest kiududest vildi puhul ainult kanga moodustumine ⁽³⁵⁾
	- Muud	Keemiliste kiudude ekstrusioon, millega kaasneb kanga moodustumine, või Muu looduslikest kiududest vildi puhul ainult kanga valmistamine ⁽³⁶⁾
5603	Lausriie, impregneeritud, pealistatud, kaetud või lamineeritud või mitte	Keemiliste kiudude ekstrusioon või looduslike kiudude kasutamine, millega kaasneb lausriide valmistamine, sealhulgas nõeltorkemeetodil

³⁴ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

³⁵ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

³⁶ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
5604	Tekstiiliga kaetud kumminiit ja -paed; tekstiillõng ning rubriigi 5404 või 5405 ribad jms, impregneeritud, pealistatud, kaetud või ümbritsetud kummi või plastiga:	
	- tekstiiliga kaetud kumminiit ja -paed	Valmistamine tekstiiliga katmata kumminiidist või -paedast
	- Muud	Keemiliste kiudude ekstrusioon, millega kaasneb ketramine või looduslike kiudude ketramine ⁽³⁷⁾
5605	Metalliseeritud lõng, mähitud või mähkimata, mis koosneb metallniidi, -riba või -pulbriga kombineeritud või metalliga kaetud tekstiillõngast või rubriigi 5404 või 5405 ribast vms	Keemiliste kiudude ekstrusioon, millega kaasneb ketramine või looduslike kiudude ja/või keemiliste staapelkiudude ketramine ⁽³⁸⁾
5606	Rubriiki 5404 või 5405 kuuluv mähitud lõng, ribad jms tooted (v.a rubriigi 5605 tooted ja hobusejõhvist mähitud lõng); šenill-lõng (k.a šenill-lõng flokist); bukleelõng	Keemiliste kiudude ekstrusioon, millega kaasneb ketramine või looduslike kiudude ja/või keemiliste staapelkiudude ketramine või ketramine, millega kaasneb flokeerimine, või Flokeerimine, millega kaasneb värvimine ⁽³⁹⁾

³⁷ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

³⁸ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

³⁹ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
Grupp 57	Vaibad ja muud tekstiilpõrandakatted:	Looduslike kiudude ja/või keemiliste staapelkiudude ketramine või keemilistest filamentkiududest lõnga ekstrusioon, millega kaasneb kõigil juhtudel kudumine või valmistamine kookos-, sisal- või džuuatlõngast või flokeerimine, millega kaasneb värvimine või trükkimine, või taftingtöötlus, millega kaasneb värvimine või trükkimine. Keemiliste kiudude ekstrusioon, millega kaasneb lausriide valmistamine, sealhulgas nõeltorkemeetodil⁴⁰ Kasutada võib siiski: – rubriiki 5402 kuuluvat polüpropüleenfilamenti, – rubriiki 5503 või 5506 kuuluvaid polüpropüleenkiudusid või – rubriiki 5501 kuuluvaid polüpropüleenfilamentkõisikuid, milles iga filamenti või kiu joontihedus on alla 9 detsiteksi, kui nende koguväärtus ei ületa 40 % toote tehasehinnast. Aluskihina võib kasutada džuuatriet

⁴⁰ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
ex grupp 58	Eririie; taftingriie; pits; gobeläänid; posamendid; tikandid; välja arvatud:	Looduslike kiudude ja/või keemiliste staapelkiudude ketramine või keemilistest filamentkiududest lõnga ekstrusioon, millega kaasneb kõigil juhtudel kudumine või kudumine, millega kaasneb flokeerimine või pealistamine, või flokeerimine, millega kaasneb värvimine või trükkimine, või lõnga värvimine, millega kaasneb kudumine, või trükkimine, millega kaasneb vähemalt kaks ettevalmistus- või viimistlustoimingut (nagu pesemine, pleegitamine, merseriseerimine, termofikseerimine, karvastamine, kalandreerimine, kokkutõmbumisvastane töötlemine, püsiviimistlemine, dekateerimine, immutamine, nõelumine ja nopete eemaldamine), kui kasutatava trükkimata kanga väärtus ei ületa 47,5 % toote tehasehinnast ⁽⁴¹⁾
5805	Gobeläänid, Flandria, Aubussoni, Beauvais' jms tüüpi käsitelgedel valmistatud seinavaibad ning käsitsi väljaõmmeldud (näiteks vars- või ristpistes) seinavaibad, valmistoodetena või mitte	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal
5810	Tikandid meetrikaubana, ribade või motiividena	Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast

⁴¹ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatus)
(1)	(2)	(3)
5901	Kummi või tärklisainetega pealstatud tekstiilriie raamatute väliskaanteks jms otstarbeks; pausriie; ettevalmistatud maalimislõuend; vaheriie jms jäik kübara-alusriie	Kudumine, millega kaasneb värvimine, flokeerimine või pealistamine, või flokeerimine, millega kaasneb värvimine või trükkimine
5902	Rehvikoortriie eriti tugevast nailonlõngast või muust eriti tugevast polüamiid-, polüester- või viskooslõngast:	
	- sisaldab kuni 90 % massist tekstiilmaterjale:	kudumine
	- Muud	Keemiliste kiudude ekstrusioon, millega kaasneb kudumine
5903	Plastiga impregneeritud, pealstatud, kaetud või lamineeritud riie (v.a rubriiki 5902 kuuluv)	kudumine, millega kaasneb värvimine või pealistamine või trükkimine, millega kaasneb vähemalt kaks ettevalmistus- või viimistlustoimingut (nagu pesemine, pleegitamine, merseriseerimine, termofikseerimine, karvastamine, kalandreerimine, kokkutõmbumisvastane töötlemine, püsiviimistlemine, dekateerimine, immutamine, nõelumine ja nopete eemaldamine), kui kasutatava trükkimata kanga väärtus ei ületa 47,5 % toote tehasehinnast
5904	Linoleum, mõõtu lõigatud või lõikamata; põrandakatted tekstiilalusel, mõõtu lõigatud või lõikamata	kudumine, millega kaasneb värvimine või pealistamine ⁽⁴²⁾

⁴² Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
5905	Tekstiilseinakatted:	
	- kummi, plasti vm ainetega impregneeritud, pealistatud, kaetud või lamineeritud:	kudumine, millega kaasneb värvimine või pealistamine
	- Muud	Looduslike kiudude ja/või keemiliste staapelkiudude ketramine või keemilistest filamentkiududest lõnga ekstrusioon, millega kaasneb kõigil juhtudel kudumine või kudumine, millega kaasneb värvimine või pealistamine või trükkimine, millega kaasneb vähemalt kaks ettevalmistus- või viimistlustoimingut (nagu pesemine, pleegitamine, merseriseerimine, termofikseerimine, karvastamine, kalandreeerimine, kokkutõmbumisvastane töötlemine, püsiviimistlemine, dekateerimine, immutamine, nõelumine ja nopete eemaldamine), kui kasutatava trükkimata kanga väärtus ei ületa 47,5 % toote tehasehinnast ⁽⁴³⁾
5906	Kummeeritud tekstiilriie, v.a rubriiki 5902 kuuluv:	
	- Silmkoelised ja heegeldatud kangad	Looduslike kiudude ja/või keemiliste staapelkiudude ketramine või keemilistest filamentkiududest lõnga ekstrusioon, millega kaasneb kõigil juhtumitel silmuskudumine, või silmuskudumine, millega kaasneb värvimine või pealistamine, või looduslikest kiududest lõnga värvimine, millega kaasneb silmuskudumine ⁽⁴⁴⁾
	- Muud sünteesfilamentlõngast kangad tekstiilmaterjalisisaldusega üle 90 % massist	Keemiliste kiudude ekstrusioon, millega kaasneb kudumine

⁴³ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

⁴⁴ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
	- Muud	kudumine, millega kaasneb värvimine või pealistamine või looduslikest kiududest lõnga värvimine, millega kaasneb kudumine
5907	Tekstiilriie, mujal nimetamata viisil impregneeritud, pealistatud või kaetud; maalitud lõuend teatridekoratsioonideks, stuudio fooniks jms	Kudumine, millega kaasneb värvimine, flokeerimine või pealistamine, või flokeerimine, millega kaasneb värvimine või trükkimine, või trükkimine, millega kaasneb vähemalt kaks ettevalmistus- või viimistlustoimingut (nagu pesemine, pleegitamine, merseriseerimine, termofikseerimine, karvastamine, kalandreerimine, kokkutõmbumisvastane töötlemine, püsiviimistlemine, dekateerimine, immutamine, nõelumine ja nopete eemaldamine), kui kasutatava trükkimata kanga väärtus ei ületa 47,5 % toote tehasehinnast
5908	Tekstiiltahid lampidele, ahjudele, välgumihklitele, küünaldele vms, telgedel kootud, punutud või silmkoelised; hõõgsukad ja ringkootud hõõgsukakangas selleks otstarbeks, impregneeritud või impregneerimata:	
	- impregneeritud hõõgsukad	Valmistamine ringkootud hõõgsukakangast
	- Muud	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal
5909 kuni 5911	Tehnilise otstarbega tekstiiltooted:	
	- poleerimiskettad ja -rõngad, v.a rubriiki 5911 kuuluvast vildist	kudumine

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
	- tavaliselt paberivalmistuses vm tehnilisel otstarbel kasutatav rubriiki 5911 kuuluv riie, vanutatud, impregneeritud, pealistatud või mitte, ringkootud või lõputu lindina, ühe- või mitmekordse lõime ja/või koelõngaga või siledakoeline mitmekordse lõime ja/või koelõngaga	Keemiliste kiudude ekstrusioon või looduslike kiudude ja/või keemiliste staapelkiudude ketramine, millega kaasneb kõigil juhtumitel kudumine, <i>või</i> kudumine, millega kaasneb värvimine või pealistamine Kasutada tohib ainult järgmisi kiude: — — kookoslõng, — — polütetrafluoroetüleenlõng⁴⁵, — — mitmekordne polüamiidlõng, mida on immutatud või mis on kaetud fenoolvaikudega, — — m-fenüleendiamiini ja isoftalaathappe polükondenseerimisel saadud aroomaatsest polüamiidist valmistatud sünteeskiududest lõng, — — polütetrafluoroetüleenist valmistatud monofilamen,⁴⁶ — — polü-(p-fenüleentereftalamiidist) valmistatud sünteeskiududest lõng, — — fenoolvaiguga pealistatud ja akrüüllõngaga mähitud klaaskiudlõng⁴⁷, — — kopolüester-monofilamendid polüestrist ja tereftaalhappe vaikudest ja 1,4-tsükloheksaandietanoolhapest ja isoftaalhapest
	- Muud	Keemilistest filamentkiududest lõnga ekstrusioon VÕI looduslike kiudude või keemiliste staapelkiudude ketramine, millega kaasneb kudumine⁽⁴⁸⁾ <i>või</i> kudumine, millega kaasneb värvimine või pealistamine

⁴⁵ Seda materjali võib kasutada üksnes paberimasinates kasutatava riide valmistamiseks.

⁴⁶ Seda materjali võib kasutada üksnes paberimasinates kasutatava riide valmistamiseks.

⁴⁷ Seda materjali võib kasutada üksnes paberimasinates kasutatava riide valmistamiseks.

⁴⁸ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
Grupp 60	Silmkoelised ja heegeldatud kangad	Looduslike kiudude ja/või keemiliste staapelkiudude ketramine või keemilistest filamentkiududest lõnga ekstrusioon, millega kaasneb kõigil juhtumitel silmuskudumine, või silmuskudumine, millega kaasneb flokeerimine või pealistamine, või flokeerimine, millega kaasneb värvimine või trükkimine, või looduslikest kiududest lõnga värvimine, millega kaasneb silmuskudumine või korrutamine ja tekstoreerimine, millega kaasneb silmuskudumine, kui kasutatava korrutamata/tekstoreerimata lõnga väärtus ei ületa 47,5 % toote tehasehinnast
Grupp 61	Silmkoelised ja heegeldatud rõivad ning rõivamanused (trikootooted):	
	- Saadud mitme kindlakujuliseks lõigatud või kindlakujuliseks kootud või heegeldatud silmkootud või heegeldatud detaili kokkuõmblemisel vm viisil ühendamisel	Silmuskudumine ja valmistamine (sealhulgas väljalõikamine) ⁽⁴⁹⁾ ⁽⁵⁰⁾
	- Muud	Looduslike kiudude ja/või keemiliste staapelkiudude ketramine või keemilistest filamentkiududest lõnga ekstrusioon, millega kaasneb kõigil juhtudel silmuskudumine (kudumine tootele kuju andmiseks), või looduslikest kiududest lõnga värvimine, millega kaasneb silmuskudumine (kudumine tootele kuju andmiseks) ⁽⁵¹⁾

⁴⁹ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

⁵⁰ Vt sissejuhatav märkus 7.

⁵¹ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
ex grupp 62	Rõivad ja rõivamanused, v.a silmkoelised või heegeldatud; välja arvatud:	Kudumine, millega kaasneb lõppviimistlus (sealhulgas väljalõikamine), või valmistamine, millele eelneb trükkimine, millega kaasneb vähemalt kaks ettevalmistus- või viimistlustoimingut (nagu pesemine, pleegitamine, merseriseerimine, termofikseerimine, karvastamine, kalandreerimine, kokkutõmbumisvastane töötlemine, püsiviimistlemine, dekateerimine, immutamine, nõelumine ja nopete eemaldamine), kui kasutatava trükkimata kanga väärtus ei ületa 47,5 % toote tehasehinnast ⁽⁵²⁾ ⁽⁵³⁾
ex 6202, ex 6204, ex 6206, ex 6209 ja ex 6211	Tikitud naiste-, tüdrukute- ja imikurõivad ning imikute rõivamanused	Kudumine, millega kaasneb lõppviimistlus (sealhulgas väljalõikamine), või Valmistamine tikkimata kangast, kui selle väärtus ei ületa 40 % toote tehasehinnast ⁽⁵⁴⁾
ex 6210 ja ex 6216	Tulekaitsevahendid aluminiseeritud polüestrist fooliumiga kaetud kangast	Kudumine, millega kaasneb lõppviimistlus (sealhulgas väljalõikamine), või pealistamine, kui kasutatud pealistamata kanga väärtus ei ületa 40 % toote tehasehinnast, millega kaasneb kokkuõmblemine (sealhulgas väljalõikamine) ⁽⁵⁵⁾
ex 6212	Rinnahoidjad, sukahoidjad, korsetid, traksid, sukapaelad jms tooted ning nende osad, silmkoelised või heegeldatud	
	– Saadud mitme kindlakujuliseks lõigatud või kindlakujuliseks kootud või heegeldatud silmkootud või heegeldatud detaili kokkuõmblemisel vm viisil ühendamisel	Silmuskudumine ja valmistamine (sealhulgas väljalõikamine) ⁽⁵⁶⁾ ⁽⁵⁷⁾

⁵² Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

⁵³ Vt sissejuhatav märkus 7.

⁵⁴ Vt sissejuhatav märkus 7.

⁵⁵ Vt sissejuhatav märkus 7.

⁵⁶ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

⁵⁷ Vt sissejuhatav märkus 7.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
	- Muud	Looduslike kiudude ja/või keemiliste staapelkiudude ketramine või keemilistest filamentkiududest lõnga ekstrusioon, millega kaasneb kõigil juhtudel silmuskudumine (kudumine tootele kuju andmiseks), või looduslikest kiududest lõnga värvimine, millega kaasneb silmuskudumine (kudumine tootele kuju andmiseks) ⁽⁵⁸⁾
6213 ja 6214	Taskurätikud, suurrätikud, pea- ja kaelarätikud, sallid, mantiljad, loorid jms:	
	- Tikitud	Kudumine, millega kaasneb lõppviimistlus (sealhulgas väljalõikamine), või Valmistamine tikkimata kangast, kui selle väärtus ei ületa 40 % toote tehasehinnast ⁽⁵⁹⁾ või valmistamine, millele eelneb trükkimine, millega kaasneb vähemalt kaks ettevalmistus- või viimistlustoimingut (nagu pesemine, pleegitamine, merseriseerimine, termofikseerimine, karvastamine, kalandreerimine, kokkutõmbumisvastane töötlemine, püsiviimistlemine, dekateerimine, immutamine, nõelumine ja nopete eemaldamine), kui kasutatava trükkimata kanga väärtus ei ületa 47,5 % toote tehasehinnast ⁽⁶⁰⁾ ⁽⁶¹⁾
	- Muud	Kudumine, millega kaasneb lõppviimistlus (sealhulgas väljalõikamine), või Kokkuõmblemine, millele järgneb trükkimine, millega kaasneb vähemalt kaks ettevalmistus- või viimistlustoimingut (nagu pesemine, pleegitamine, merseriseerimine, termofikseerimine, karvastamine, kalandreerimine, kokkutõmbumisvastane töötlemine, püsiviimistlemine, dekateerimine, immutamine, nõelumine ja nopete eemaldamine), kui kasutatava trükkimata kanga väärtus ei ületa 47,5 % toote tehasehinnast ⁽⁶²⁾ ⁽⁶³⁾

⁵⁸ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

⁵⁹ Vt sissejuhatav märkus 7.

⁶⁰ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

⁶¹ Vt sissejuhatav märkus 7.

⁶² Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

⁶³ Vt sissejuhatav märkus 7.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
6217	Muud valmis rõivamanused; rõivaste ja rõivamanuste osad, v.a rubriigis 6212 nimetatud toodete osad	
	- Tikitud	Kudumine, millega kaasneb lõppviimistlus (sealhulgas väljalõikamine), või Valmistamine tikkimata kangast, kui selle väärtus ei ületa 40 % toote tehasehinnast ⁽⁶⁴⁾
	- Tulekaitsevahendid aluminiseeritud polüestrist fooliumiga kaetud kangast	Kudumine, millega kaasneb lõppviimistlus (sealhulgas väljalõikamine), või pealistamine, kui kasutatud pealistamata kanga väärtus ei ületa 40 % toote tehasehinnast, millega kaasneb kokkuõmblemine (sealhulgas väljalõikamine) ⁽⁶⁵⁾
	- Valmis lõigatud vaheriie kraedeks ja kätisteks	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal, mille puhul kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 40 % toote tehasehinnast
	- Muud	Kudumine, millega kaasneb kokkuõmblemine (sealhulgas väljalõikamine) ⁽⁶⁶⁾
ex grupp 63	Muud valmistekstiiltooted; komplektid; kantud rõivad ja kasutatud tekstiiltooted; kaltsud; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal
6301 kuni 6304	Tekid, reisivaibad, voodipesu jms; kardinad jms; muud sisustustarbed:	
	- Vildist, lausriidest	Keemiliste kiudude ekstrusioon või looduslike kiudude kasutamine, millega igal juhul kaasneb lausriide valmistamine, kaasa arvatud nõeltorkemeetodil, ja kokkuõmblemine (sealhulgas väljalõikamine) ⁽⁶⁷⁾

⁶⁴ Vt sissejuhatav märkus 7.

⁶⁵ Vt sissejuhatav märkus 7.

⁶⁶ Vt sissejuhatav märkus 7.

⁶⁷ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
	- Muud:	
	-- Tikitud	Kudumine või silmuskudumine, millega kaasneb valmistamine (sealhulgas väljalõikamine) ⁶⁸ või Valmistamine tikkimata kangast, kui selle väärtus ei ületa 40 % toote tehasehinnast ⁽⁶⁹⁾
	-- Muud	Kudumine või silmuskudumine, millega kaasneb kokkuõmblemine (sealhulgas väljalõikamine).
6305	Kotid kaupade pakendamiseks	Keemiliste kiudude ekstrusioon või looduslike kiudude ja/või keemiliste staapelkiudude ketramine, millega kaasneb kudumine või silmuskudumine ja valmistamine (sealhulgas väljalõikamine) ⁽⁷⁰⁾
6306	Presentkatted, markiisid ja päikesekatted; telgid; paatide, purjelaudade või muude sõidukite purjed; matkatarbed:	
	- Lausriidest	Keemiliste või looduslike kiudude ekstrusioon, millega igal juhtumil kaasneb lausriide valmistamine, sealhulgas nõeltorkemeetodil
	- Muud	Kudumine, millega kaasneb kokkuõmblemine (sealhulgas väljalõikamine) ⁽⁷¹⁾⁽⁷²⁾ või pealistamine, kui kasutatud pealistamata kanga väärtus ei ületa 40 % toote tehasehinnast, millega kaasneb valmistamine (sealhulgas väljalõikamine)
6307	Muud valmistooted, k.a rõivalõiked (šabloonid):	Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 40 % toote tehasehinnast

⁶⁸ Vt sissejuhatav märkus 7.

⁶⁹ Vt sissejuhatav märkus 7.

⁷⁰ Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

⁷¹ Vt sissejuhatav märkus 7.

⁷² Tekstiilmaterjalide segust valmistatud toodete eritingimused on esitatud sissejuhatavas märkuses 6.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
6308	Komplektid riidest ja lõngast, lisanditega või ilma, vaipade, seinavaipade, tikitud laudlinade, salvrätikute vms tekstiiltoodete valmistamiseks, jaemüügiks pakendatud	Komplekti iga ese peab vastama reeglile, mida kohaldataks eseme suhtes juhul, kui see ei kuuluks komplekti. Komplektis võib siiski olla päritolustaatuseta esemeid, kui nende koguväärtus ei ületa 15 % komplekti tehasehinnast
ex grupp 64	Jalatsid, kedrid jms tooted; nende osad; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a sisetalla vm talleosa külge kinnitatud, rubriiki 6406 kuuluvad kokkupandud pealsed
6406	Jalatsite osad (k.a pealsed, ka muude talleosade kui välistalla külge kinnitatud); eemaldatavad sisetallad, kannapehmendused jms; kedrid, säärised jms tooted, nende osad	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal
Grupp 65	Peakatted ja nende osad	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal
Grupp 66	Vihma- ja päevavarjud, jalutuskepid, istmega jalutuskepid, piitsad, ratsapiitsad ja nende osad	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
Grupp 67	Töödeldud suled ja udusuled ning tooted nendest; tehislilled; tooted juustest	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
ex grupp 68	Kivist, kipsist, tsemendist, asbestist, vilgust jms materjalist tooted	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
ex 6803	Looduslikust või aglomeeritud kiltkivist tooted	Valmistamine töödeldud kiltkivist
ex 6812	Asbesttooted; asbestil põhinevatest või asbestil ja magneesiumkarbonaadil põhinevatest segudest tooted	Valmistamine mis tahes rubriigi materjalidest
ex 6814	Vilgukivist, sh aglomeeritud või regenereeritud vilgukivist tooted, paberist, papist vm materjalist alusel	Valmistamine töödeldud vilgust (sh aglomeeritud või regenereeritud vilk)
Grupp 69	Keraamikatooted	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
ex grupp 70	Klaas ja klaastooted, välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
7006	Rubriikide 7003, 7004 või 7005 klaas, painutatud, töödeldud servadega, graveeritud, puuritud,	

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
	– Dielektrilise kilega kaetud klaasplaatalused, SEMII standardite kohased pooljuhid ⁷³	Tootmine rubriiki 7006 kuuluvatest katmata klaasplaatalustest
	– Muud	Valmistamine rubriiki 7001 kuuluvast materjalist
7010	Korvpudelid, pudelid, kolvid, purgid, kannud, rohpudelid, ampullid jm klaasmahutid kaupade säilitamiseks, pakendamiseks või transpordiks; klaasist konservipurgid; Klaaskorgid, klaaskaaned jm klaasist sulgemisvahendid:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal <i>või</i> Klaasesemete lihvimine, kui lihvimata klaasesemete koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
7013	Klaasist laua- ja kööginõud, tualett- ja kontoritarbed, sisekujunduseks vms otstarbel kasutatavad klaasesemed (v.a rubriiki 7010 või 7018 kuuluvad)	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal <i>või</i> Klaasesemete lihvimine, kui lihvimata klaasesemete koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast <i>või</i> käsitsi puhutud klaasesemete käsitsi kaunistamine (v.a siiditrükk), kui käsitsi puhutud klaasesemete koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
ex grupp 71	Looduslikud ja kultiveeritud pärlid, vääris- ja poolvääriskivid, väärismetallid, väärismetallidega plakeeritud metallid, nendest valmistatud tooted; juveeltoodete imitatsioonid; mündid; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast

⁷³ SEMII (Semiconductor Equipment and Materials Institute Incorporated) – Pooljuhteadmeme ja -materjalide instituut.

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
7106, 7108 ja 7110	Väärismetallid:	
	– Survetöötlemata	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvatest materjalidest, v.a rubriikidesse 7106, 7108 ja 7110 kuuluvad materjalid või Rubriiki 7106, 7108 või 7110 kuuluvate väärismetallide elektrolüütiline, termiline või keemiline eraldamine või rubriiki 7106, 7108 või 7110 kuuluvate väärismetallide sulatamine ja/või legeerimine omavahel või mitteväärismetallidega
	– Pooltöödeldud või pulbrina	Valmistamine survetöötlemata väärismetallidest
ex 7107, ex 7109 ja ex 7111	väärismetallidega plakeeritud metallid, pooltöödeldud	Valmistamine väärismetalliga plakeeritud survetöötlemata metallist
7115	Muud tooted väärismetallist või väärismetalliga plakeeritud metallist	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal
7117	Juveeltoodete imitatsioonid	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal või valmistamine väärismetalliga pindamata või katmata mitteväärismetallist osadest, kui kasutatava materjali koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
ex grupp 72	Raud ja teras; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal
7207	Pooltooted rauast või legeerimata terasest:	Valmistamine rubriiki 7201, 7202, 7203, 7204, 7205 või 7206 kuuluvast materjalist
7208 kuni 7216	Rauast või legeerimata terasest lehtvaltstooted, varbmaterjal ja kujuprofiilid	Valmistamine rubriiki 7206 või 7207 kuuluvatest valuplokkidest vm esmasvormidest või pooltoodetest
7217	Traat rauast või legeerimata terasest	Tootmine rubriiki 7207 kuuluvatest pooltoodetest

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
7218 91 ja 7218 99	Pooltooted	Valmistamine rubriiki 7201, 7202, 7203, 7204, 7205 või alamrubriiki 7218 10 kuuluvast materjalist
7219 kuni 7222	Lehtvaltstooted roostevabast terasest, vardad ja latid, kujuprofiilid	Valmistamine rubriigi 7218 valuplokkidest vm esmasvormidest või pooltoodetest
7223	Roostevabast terasest traat	Valmistamine rubriiki 7218 kuuluvatest pooltoodetest
7224 90	Pooltooted	Valmistamine rubriiki 7201, 7202, 7203, 7204, 7205 või alamrubriiki 7224 10 kuuluvast materjalist
7225 kuni 7228	Lehtvaltstooted, kuumvaltsitud vardad ja latid, korrapäratult kokku keritud; muust legeerterasest kujuprofiilid; legeeritud või legeerimata terasest puurtorud	Valmistamine rubriigi 7206, 7207, 7218 või 7224 valuplokkidest vm esmasvormidest või pooltoodetest
7229	Legeerterasest traat	Valmistamine rubriiki 7224 kuuluvatest pooltoodetest
ex grupp 73	Raud- ja terastooted välja arvatud: välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal
ex 7301	Sulundkonstruktsioonid	Valmistamine rubriiki 7207 kuuluvast materjalist
7302	Raudteede ja trammitteede rauast või terasest konstruktsioonielemendid: rööpad, hammas- ja kontrarööpad, pöörmed, riströöpad, pöörmekangid jm ristühendused, liiprid, lukuliiprid, aluslapid, sidelapid, kiilud, tugiplaadid, tugipadjad, tõmmitsad, kandurid, rööpapoldid jm detailid rööbaste ühendamiseks või kinnitamiseks	Valmistamine rubriiki 7206 kuuluvast materjalist

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
7304, 7305 ja 7306	Rauast (v.a malmist) või terasest torud ja õõnesprofiilid	Tootmine rubriiki 7206, 7207, 7208, 7209, 7210, 7211, 7212, 7218, 7219, 7220 või 7224 kuuluvast materjalist
ex 7307	Roostevabast terasest toruliitmikud	Sepistatud toorikute treimine, puurimine, hõõritsemine, väliskeermestamine, kraatide eemaldamine ja liivjugameetodil puhastamine, kui kasutatavate toorikute koguväärtus ei ületa 35 % toote tehasehinnast
7308	Rauast või terasest metallkonstruktsioonid (v.a rubriigi 9406 kokkupandavad ehitised) ja nende osad (näiteks sillad, sillasektsioonid, lüüsiväravad, tornid, sõrestikmastid, katusekatted, katusefermid, uksed, aknad, nende raamid, lävepakud, aknaluugid, balustraadid, piilarid ja sambad); tahvlid, vardad, kujuprofiilid, torud jms tarindites kasutatavad raud- või terastooted	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Rubriiki 7301 kuuluvaid keevitatud kujuprofiile ei tohi siiski kasutada
ex 7315	Rehviketid	Valmistamine, mille puhul kasutatavate rubriiki 7315 kuuluvate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
ex grupp 74	Vask ja vasktooted; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal
7403	Rafineeritud vask ja vasesulamid, survetöötlemata	Valmistamine mis tahes rubriigi materjalidest
Grupp 75	Nikkel ja nikkeltooted	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal
ex grupp 76	Alumiinium ja alumiiniumtooted; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatus)
(1)	(2)	(3)
7601	Survetöötlemata alumiinium	Valmistamine mis tahes rubriigi materjalidest
7607	Alumiiniumfoolium (trükiga kaetud või mitte, paberist, papist, plastist vms materjalidest aluskihiga või ilma), paksusega kuni 0,2 mm (aluskihti arvestamata)	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvatest materjalidest, v.a toote rubriiki ja rubriiki 7606 kuuluvad materjalid
Grupp 77	Reserveeritud võimalikuks tulevaseks kasutamiseks kaupade kirjeldamise ja kodeerimise harmoneeritud süsteemis	
ex grupp 78	Plii ja pliitooted, välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal
7801	Survetöötlemata plii:	
	- Rafineeritud plii	Valmistamine mis tahes rubriigi materjalidest
	- Muud	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Rubriiki 7802 kuuluvaid jäätmeid ja jääke ei tohi siiski kasutada
Grupp 79	Tsink ja tsinktooted	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal
Grupp 80	Tina ja tinatooted	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal
Grupp 81	Muud mitteväärismetallid; metallkeraamika; tooted nendest	Valmistamine mis tahes rubriigi materjalidest
ex grupp 82	Mitteväärismetallist tööriistad, terariistad, lusikad ja kahvlid; nende mitteväärismetallist osad; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
8206	Jaemüügiks pakendatud komplektid kahest või enamast rubriikidesse 8202–8205 kuuluvast tööriistast	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvatest materjalidest, v.a rubriikidesse 8202–8205 kuuluvad materjalid. Komplektis võib siiski olla rubriikidesse 8202–8205 kuuluvaid tööriistu, kui nende koguväärtus ei ületa 15 % komplekti tehasehinnast

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
8211	Lõiketeradega noad, hammastatud või mitte (sh aianoad), v.a rubriigi 8208 noad, nende lõiketerad	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Mitteväärismetallist noateri ja noapäid võib siiski kasutada
8214	Muud lõikeriistad (näiteks juukselõikusmasinad, lihunik- ja köögikirved, raiumis- ja hakkimisnoad, paberinoad); manikööri- ja pediküürikomplektid ja -tarbed (sh küüneviilid)	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Mitteväärismetallist käepidemeid võib siiski kasutada
8215	Lusikad, kahvlid, kulbid, vahukulbid, tordilabidad, kala- ja võinoad, suhkrutangid jms köögi- ja lauatarbed	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Mitteväärismetallist käepidemeid võib siiski kasutada
ex grupp 83	Mitmesugused mitteväärismetallist tooted; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
ex 8302	Muud kinnitusdetailid, furnituurid jms tooted ehitiste jaoks ning uste automaatsulgurid	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Muid rubriiki 8302 kuuluvaid materjale võib siiski kasutada, kui nende koguväärtus ei ületa 20 % toote tehasehinnast
ex 8306	Mitteväärismetallist kujukesed jm kaunistused	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Muid rubriiki 8306 kuuluvaid materjale võib siiski kasutada, kui nende koguväärtus ei ületa 30 % toote tehasehinnast

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
ex grupp 84	Tuumareaktorid, katlad, masinad ja mehaanilised seadmed; nende osad; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
8401	Tuumareaktorid; tuumareaktorite kütteelemendid (kassetid), kiiritamata; seadmed ja aparaadid isotoopide eraldamiseks	Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
8407	Sädesüütega sisepõlemis-kolbmootorid ja rootormootorid	Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
8408	Survesüütega sisepõlemis-kolbmootorid (diiselmootorid või pooldiiselmootorid)	Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
8427	Kahvellaadurid; muud tõste- või teisaldusmehhanismiga varustatud veokid	Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
8482	Kuul- ja rull-laagrid	Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
ex grupp 85	Elektrimasinad ja -seadmed, nende osad; helisalvestus- ja taasesitusseadmed, telepildi ja -heli salvestus- ja taasesitusseadmed, nende osad ja tarvikud; välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
8501, 8502	Elektrimootorid ja -generaatorid; voolugeneraatorseadmed ja pöörlevad muundurid	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki ja rubriiki 8503 kuuluv materjal, <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
8513	Kantavad elektrivalgustid oma vooluallikaga (näiteks patarei, aku, magneeto), v.a rubriiki 8512 kuuluvad	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
8519	Helisalvestus- ja -taasesitusseadmed	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki ja rubriiki 8522 kuuluv materjal, <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
8521	Videosignaalide salvestus- või taasesitusaparatuur, sisaldab või ei sisalda videotuunerit:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki ja rubriiki 8522 kuuluv materjal, <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
8523	Salvestuseta magnetkandjad vm kandjad (v.a gruppi 37 kuuluvad tooted)	Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
8525	Ringhäälingu või televisiooni saateaparaadid, vastuvõtuseadmetega või ilma, helisalvestus- või helitaasesitusaparatuuriga või ilma; telekaamerad, digitaalkaamerad ja salvestavad videokaamerad	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki ja rubriiki 8529 kuuluv materjal, <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
8526	Radarseadmed, raadionavigatsiooni abiseadmed ja raadiokaugjuhtimisseadmed	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki ja rubriiki 8529 kuuluv materjal, <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
8527	Ringhäälingu vastuvõtuaparaadid, samasse korpusesse monteeritud helisalvestus- või taasesitusseadmete või ajanäitajaga või ilma nendeta	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki ja rubriiki 8529 kuuluv materjal, <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
8528	Monitorid ja projektorid ilma televisiooni vastuvõtuseadmeta; televisiooni vastuvõtuseadmed, mis võivad sisaldada ka ringhäälingu raadiovastuvõtjat, heli- või videosalvestusseadmeid või heli- või videotaasesitusseadmeid	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki ja rubriiki 8529 kuuluv materjal, <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
8535 kuni 8537	Elektrilised lülitusseadmed vooluahelatele, elektrikatkestid ja kaitseseadmed vooluahelatele; optiliste kiudude, optiliste kiudude kimpude ja kiudoptiliste kaablite pistikühendused; puldid, paneelid, konsoolid, alused, jaotuskiibid jms, voolulülitus- ja jaotusseadme jaoks	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki ja rubriiki 8538 kuuluv materjal, <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
8540 11 ja 8540 12	Kineskoobid, sh videomonitoridele:	Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
8542 31 kuni 8542 33 ja 8542 39	Monoliitsed integraallülitused	Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast <i>või</i> Difusioon, mille puhul integraallülitusi toodetakse pooljuhtmaterjalist alusel vastava dopandi valikulise lisamise teel, ka juhul, kui kokkupanek ja/või testimine toimub muudes riikides kui lepinguosalistes riikides

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
8544	Isoleeritud traat (sh emailtraat ja anooditud traat), kaablid (sh koaksiaalkaabel) jm isoleeritud elektrijuhtmed, pistikutega või pistikuteta; Individuaalvarjestusega kiududest koosnevad kiudoptilised kaablid, komplektis elektrijuhtmete või pistikutega või ilma	Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
8545	Süsielektroodid, süsiharjad, kaarlambi- ja primaarelemendisõed jms elektrotehnikatooted grafiidist või muust süsiniku erimist, metallosadega või metallosadeta	Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
8546	Elektriisolaatorid, kõikvõimalikest materjalidest	Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
8547	Elektrimasinate, -aparaatide ja -seadmete isolatsioonivahendid, valmistatud täielikult isoleermaterjalist peale mõne väiksema metallosa (näiteks keermestatud kruvipesa), mis on sisse pandud vormimise käigus üksnes montaaži otstarbel, v.a rubriigi 8546 isolaatorid; mitteväärismetallist, isoleermaterjalidega vooderdatud torud juhtmete jaoks ning nende ühendusdetailid	Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
8548	Primaarelementide, primaarpatareide ja akude jäätmed ja jäägid; kasutatud primaarelemendid, -patareid ja akud; mujal selles grupis nimetamata elektrilised osad ja manused seadmetele ja aparaatidele	Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
Grupp 86	Raudtee- või trammivedurid, -veerem ning nende osad; raudtee- või trammiteeseadmed ja -tarvikud ning nende osad; mitmesugused mehaanilised (sh elektromehaanilised) liikluskorralduseseadmed	Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
ex grupp 87	Sõidukid, v.a raudtee- ja trammiteeveerem, ning nende osad ja tarvikud; välja arvatud:	Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
8711	Mootorrattad (k.a mopeedid) ja abimootoriga jalgrattad, külgkorviga või ilma; külgkorvid	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal või Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
ex grupp 88	Õhusõidukid, kosmoseaparaadid ja nende osad, välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal või Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
ex 8804	Rotovarjud	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, sh muust rubriiki 8804 kuuluvast materjalist, või Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
Grupp 89	Laevad, paadid ja ujukonstruktsioonid	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal või Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatus)
(1)	(2)	(3)
ex grupp 90	Optika-, foto-, kino-, mõõte-, kontroll-, täppis-, meditsiini- ja kirurgiainstrumendid ning -aparatuur; nende osad ja tarvikud, välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
9002	Läätsed, prismad, peeglid jm optikatooted seadmete osade või lisaseadmetena, mistahes materjalist, kokkumonteeritud, v.a samalaadsed tooted optiliselt töötlemata klaasist:	Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
9033	Grupi 90 masinate, seadmete, instrumentide ja aparatuuri osad ja tarvikud (mujal käesolevas grupis nimetamata)	Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast
Grupp 91	Kellad ja nende osad	Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
Grupp 92	Muusikariistad; nende osad ja tarvikud	Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
Grupp 93	Relvad ja laskemoon; nende osad ja tarvikud	Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 50 % toote tehasehinnast

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
Grupp 94	Mööbel; madratsid, madratsialused, padjad ja muud täistopitud mööblilisandid; mujal nimetamata lambid ja valgustid; sisevalgustusega sildid, valgustablood jms; kokkupandavad ehitised	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
ex grupp 95	Mänguasjad, mängud ja spordiinventar; nende osad ja tarvikud, välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
ex 9506	Golfikepid ja nende osad	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Golfikepipeade valmistamiseks mõeldud toorikuid võib siiski kasutada
ex grupp 96	Mitmesugused tööstustooted, välja arvatud:	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal <i>või</i> Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
9601 ja 9602	Töödeldud elevandiluu, luu, kilpkonnaluu, sarv, hirvesarv, korallid, pärlmutter jms loomse päritoluga nikerdusmaterjalid, tooted nendest materjalidest (sh voolitud tooted) Töödeldud taimsed või mineraalsed nikerdusmaterjalid, tooted nendest materjalidest; vahast, steariinist, kautšukist, looduslikest vaikudest ja modelleerimisplastidest voolitud või nikerdatud tooted, mujal nimetamata voolitud või nikerdatud tooted; töödeldud želatiin, kõvastumata (v.a želatiin rubriigist 3503), tooted sellest	Valmistamine mis tahes rubriigi materjalidest
9603	Luuad, pintsliid, harjad (k.a harjad seadmete, mehhanismide ja sõidukite osadena), mehaanilised motoriseerimata põrandapuhastajad, mopid ja sulgedest tolmutõukijad; eeltöödeldud köitesõlmed ja harjasekimbud luudade ja harjade valmistamiseks; maalirullid ja -tampoonid, kuivatuskabitsad (v.a kuivatusrullid)	Valmistamine, mille puhul kõikide kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
9605	Tualett-, õmblustarvete või jalatsite ja rõivaste puhastusvahendite reisikomplektid	Komplekti iga ese peab vastama reeglile, mida kohaldataks eseme suhtes juhul, kui see ei kuuluks komplekti. Komplektis võib siiski olla päritolustaatuseta esemeid, kui nende koguväärtus ei ületa 15 % komplekti tehasehinnast
9606	Nööbid, rõhknööbid, nööbivormid, nende osad; nööbitoorikud	Valmistamine: - mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal, ja - mille puhul kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
9608	Pastapliiatsid; vildist vms urbsest materjalist otstega pliiatsid ja markerid; täitesulepead, stilograafid jm sulepead; kopeersuled; liikuva või vintsüdamikuga pliiatsid; sulepea-, pliiatsi-jms hoidikud; eelnimetatud kirjatarvete osad (sh otsikud ja klambrid), v.a rubriiki 9609 kuuluvad	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal Tootega samasse rubriiki kuuluvaid sulgi või suleotsikuid võib siiski kasutada.
9612	Kirjutusmasinalindid jms trükilindid, tindiga immutatud või muul viisil trükimärkide jätmiseks ette valmistatud, poolidel, kassettides või mitte; templipadjad, tindiga immutatud või mitte, ümbrisega või ümbriseta	Valmistamine: - mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal, ja - mille puhul kasutatavate materjalide koguväärtus ei ületa 70 % toote tehasehinnast
9613 20	Korduvtäidetavad gaaskütusel taskuvälgumihklid	Valmistamine, mille puhul kasutatavate rubriiki 9613 kuuluvate materjalide koguväärtus ei ületa 30 % toote tehasehinnast

Harmoneeritud süsteemi rubriik	Toote kirjeldus	Päritolustaatus andev toiming (päritolustaatuseta materjalidega tehtav töö- või töötlemistoiming, mis annab päritolustaatuse)
(1)	(2)	(3)
9614	Piibud (sh piibukahad) ja sigari- või sigaretipitsid, nende osad	Valmistamine mis tahes rubriigi materjalidest
Grupp 97	Kunstiteosed, kollektsiooniobjektid ja antiikesemed	Valmistamine mis tahes rubriiki kuuluvast materjalist, v.a toote rubriiki kuuluv materjal

II LIIDE

ERANDITAOTLUS

1. LÕPPTOOTE KAUBANDUSLIK KIRJELDUS

--

1.1 Tolliklassifikatsioon (HSi kood)

--

2. KASUTATUD PÄRITOLUSTAATUSETA MATERJALI KAUBANDUSLIK KIRJELDUS

--

2.1 Tolliklassifikatsioon (HSi kood)

--

3. EELDATAV AASTANE EKSPORDIKOGUS LIITU (KAAL VÕI TÜKKIDE, MEETRITE VM ÜHIKUTE ARV)

--

4. LÕPPTOODETE VÄÄRTUS

--

5. PÄRITOLUSTAATUSETA MATERJALIDE VÄÄRTUS

--

6. PÄRITOLUSTAATUSETA MATERJALIDE PÄRITOLU

--

7. PÕHJUSED, MIKS LÕPPTOODE EI VASTA PÄRITOLUREEGLILE

--

8. ERANDI TAOTLETAV KOHALDAMISAEG

Alates pp/kk/aaaa kuni pp/kk/aaaa

9. VÕIMALIKUD ARENGUSUUNAD, MILLE PUHUL KAOB VAJADUS ERANDI JÄRELE

--

10. TEAVE ETTEVÕTJA KOHTA

Ettevõtte kapitali struktuur / Tehtud või tehtavate investeeringute suurus / Tööle võetud või tööle võetavate töötajate arv

III LIIDE

REGISTREERITUD EKSPORTIJAKS SAAMISE TAOTLUS

Eksportijate registreerimiseks ÜMTs ülemeremaade ja -territooriumide Euroopa Liiduga assotsieerimise raames

1. Eksportija nimi, täielik aadress ja riik, kontaktandmed ning TIN-number
2. Täiendavad kontaktandmed, sh telefoni- ja faksinumber ning olemasolu korral e-posti aadress (vabatahtlik)
3. Täpsustada, kas põhitegevus on kaupade tootmine või nendega kauplemine
4. Sooduskohtlemise tingimustele vastavate toodete indikatiivne kirjeldus, sh harmoneeritud süsteemi rubriikide (või gruppide, kui kaubad kuuluvad rohkem kui kahekümnesse harmoneeritud süsteemi rubriiki) indikatiivne loend

5. Eksportija kohustus

Käesolevaga allakirjutanu

- deklareerib, et ülaltoodud andmed on õiged;
- kinnitab, et tal ei ole varasemat tühistatud registreeringut, või kui on, siis olukord, mis sellise tühistamiseni viis, on lahendatud;
- võtab kohustuse koostada päritolukinnitusi üksnes selliste kaupade puhul, mis vastavad sooduskohtlemise tingimustele ja mille puhul järgitakse käesolevas lisas esitatud päritolureegleid, millele kõnealused kaubad vastama peavad;
- võtab kohustuse pidada sooduskohtlemise tingimustele vastavate toodete tootmise ja tarnimise kohta nõuetekohast kaubanduslikku raamatupidamisarvestust ning säilitada seda vähemalt kolm aastat alates selle kalendriaasta lõpust, mil päritolukinnitus koostati;
- võtab kohustuse teavitada pädevat asutust viivitamata pärast registreeritud eksportija numbri saamist oma registreerimisandmetes toimunud muudatustest;
- võtab kohustuse teha koostööd asjaomase pädeva asutusega;
- võtab kohustuse nõustuda, et tema väljaantud päritolukinnitusi kontrollitakse; see hõlmab raamatupidamisdokumentide kontrollimist ning Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide ametiasutuste korraldatavaid kohapealseid kontrollkäike;
- võtab kohustuse taotleda enda eemaldamist süsteemist, kui ta enam ei täida tingimusi ühegi kauba eksportimiseks kava raames;
- võtab kohustuse taotleda enda eemaldamist süsteemist, kui ta enam ei kavatse selle otsuse alusel selliseid kaupu eksportida.

Koht, kuupäev, allkirjaõigusega isiku allkiri, nimi ja ametinimetus⁽¹⁾

6. Eksportija eelnev konkreetne ja teadlik nõusolek, et tema isikuandmed avaldatakse avalikul veebisaidil

Käesolevaga on allakirjutanu teadlik, et tema taotluses esitatud teavet võib avalikustada avalikul veebisaidil. Allakirjutanu nõustub, et kõnealune teave avaldatakse avalikul veebisaidil. Allakirjutanu võib loobuda nõusolekust avaldada kõnealune teave avalikul veebisaidil, saates taotluse registreerimise eest vastutavatele pädevatele asutustele.

Koht, kuupäev, allkirjaõigusega isiku allkiri, nimi ja ametinimetus⁽¹⁾

7. Lahter, mille täidab pädev asutus

Taotleja on registreeritud järgmise numbri all:

Registreerimisnumber: _____

Registreerimise kuupäev: _____

Kuupäev, millest alates registreering kehtib: _____

Allkiri ja tempel ⁽¹⁾ _____

Teade

süsteemis sisalduvate isikuandmete kaitse ja töötlemise kohta

1. Kui Euroopa Komisjon töötleb käesolevas registreeritud eksportijaks saamise taotluses esitatud isikuandmeid, kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 45/2001 üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides ja asutustes ning selliste andmete vaba liikumise kohta. Kui ÜMT pädevad asutused, kes kohaldavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrust (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus), töötlevad registreeritud eksportija taotluses esitatud isikuandmeid, kohaldavad nad kõnealuse määruse sätteid isikuandmete töötlemise ja nende andmete vaba liikumise kohta.
2. Registreeritud eksportijaks saamise taotluses esitatud isikuandmeid töödeldakse ÜMTde assotsieerimise otsuse kohaldamisel. Kõnealused õigusaktid on registreeritud eksportijaks saamise taotlusega seotud isikuandmete töötlemise õiguslik alus.
3. REX-süsteemis sisalduvate andmete töötlemisel on vastutav töötleja selle ÜMT pädev asutus, kus taotlus on esitatud.

Pädevate asutuste nimekiri on avaldatud komisjoni veebisaidil.
4. Juurdepääs selle taotluse kõigile andmetele antakse kasutajatele komisjonis, ÜMTde pädevates asutustes ning liikmesriikide tolliasutustes kasutajatunnuse/salasõna alusel.

5. ÜMTde pädevad asutused säilitavad tühistatud registreeringuid käsitlevaid andmeid REX-süsteemis kümme kalendriaastat. Kõnealust ajavahemikku arvestatakse alates selle aasta lõpust, mil registreering tühistati.
6. Andmesubjektil on määruse (EÜ) nr 45/2001 või määruse (EL) 2016/679/EÜ kohaselt õigus saada juurdepääs oma andmetele, mida REX-süsteemis töödeldakse, ja vajaduse korral neid parandada, kustutada või blokeerida neile juurdepääs. Kõik taotlused saada andmetele juurdepääsu õigus, õigus neid parandada ja kustutada või blokeerida neile juurdepääs esitatakse registreerimise eest vastutavatele ÜMT pädevatele asutustele. Kui registreeritud eksportija on esitanud komisjonile taotluse nimetatud õiguse kasutamiseks, edastab komisjon sellised taotlused asjaomaste ÜMTde pädevatele asutustele. Kui vastutav töötleja ei andnud registreeritud eksportijale kõnealust õigust, esitab registreeritud eksportija sellise taotluse komisjonile, kes tegutseb vastutava töötlejana. Komisjonil on õigus neid andmeid parandada, kustutada või blokeerida neile juurdepääs.
7. Kaebused võib saata asjaomase riigi andmekaitseasutusele.
Kui kaebus käsitleb isikuandmete töötlemist Euroopa Komisjonis, tuleb see esitada Euroopa Andmekaitseinspektorile (<http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/>).

- (1) Kui registreeritud eksportijaks saamise taotlused või registreeritud eksportijate ja soodustatud riikide pädevate asutuste või liikmesriikide tolliasutuste vahelise muu teabevahetuse taotlused esitatakse elektroonilisi andmetöötlusvahendeid kasutades, asendatakse lahtrites 5, 6 ja 7 osutatud allkiri ja tempel elektroonilise autentimisega.

IV LIIDE

PÄRITOLUKINNITUS

Koostatakse mis tahes äridokumendil, millel on näidatud eksportija ja kaubasaadetise vastuvõtja nimi ja täielik aadress ning kaupade kirjeldus ja väljastamiskuupäev (1).

Prantsuskeelne sõnastus

L'exportateur (Numéro d'exportateur enregistré – excepté lorsque la valeur des produits originaires contenus dans l'envoi est inférieure à EUR 10.000 (2)) des produits couverts par le présent document déclare que, sauf indication claire du contraire, ces produits ont l'origine préférentielle. . (3) au sens des règles d'origine de la Décision d'association des pays et territoires d'outre-mer et que le critère d'origine satisfait est(4)

Ingliskeelne sõnastus

The exporter (Number of Registered Exporter – unless the value of the consigned originating products does not exceed EUR 10,000 (2)) of the products covered by this document declares that, except where otherwise clearly indicated, these products are of . . . preferential origin (3) according to rules of origin of the Decision on the association of the overseas countries and territories and that the origin criterion met is(4)

-
- (1) Kui päritolukinnitus asendab artikli 51 kohaselt mõnda teist päritolukinnitust, märgitakse see ära alati koos originaalkinnituse väljastamise kuupäevaga.

- (2) Kui päritolukinnitus asendab teist päritolukinnitust, kirjutab sellise kinnitusega hõlmatud kaupade järgmine valdaja päritolukinnitusele oma nime ja täieliku aadressi ning seejärel märgib: „acting on the basis of the statement on origin made out by [name and full address of the exporter in the OCT], registered under the following number [Number of Registered Exporter of the exporter in the OCT]“.
- (3) Märkida toodete päritoluriik. Kui päritolukinnitus on täielikult või osaliselt seotud toodetega, mis pärinevad Ceutast või Melillast artikli 46 tähenduses, peab eksportija need selgelt eristama tähisega „CM“ sellisel dokumendil, mille alusel kinnitus koostatakse.
- (4) Täielikult saadud toodete puhul: tuleb märkida täht „P“; piisava töö või töötuse läbinud toodete puhul: tuleb märkida täht „W“, selle järel kaupade kirjeldamise ja kodeerimise harmoneeritud süsteemi (harmoneeritud süsteemi) kohase eksporditava toote rubriigi neljakohaline kood (nt „W“ 9618); vajaduse korral asendatakse eespool mainitud tähis ühe järgmise tähisega:
- a) artikli 2 lõike 2 kohase kumulatsiooni või artikli 7 kohase kahepoolse kumulatsiooni kohaldamisel: „EU cumulation“ või „cumul UE“; „OCT cumulation“ või „cumul PTOM“;
 - b) artikli 8 kohase kumulatsiooni puhul majanduspartnerluslepinguga ühinenud riikidega: „cumulation with EPA country [name of the country]“ või „cumul avec pays APE [nom du pays]“;
 - c) artikli 9 kohase kumulatsiooni puhul üldiste tariifsete soodustuste kavaga hõlmatud riikidega: „cumulation with GSP country [name of the country]“ või „cumul avec le pays SPG [nom du pays]“;
 - d) artikli 10 kohase kumulatsiooni puhul riigiga, kellega liidul on vabakaubandusleping: „extended cumulation with country [name of the country]“ või „cumul étendu avec le pays [nom du pays]“.

V LIIDE

TARNIJA DEKLARATSIOON SOODUSPÄRITOLUSTAATUSETA TOODETE KOHTA

Mina, allakirjutanu, kinnitan, et käesolevas kaubaarves loetletud kaubad

..... (1)

on toodetud (2)

ja sisaldavad järgmisi osi või materjale, millel ei ole majanduspartnerluslepingu riigi, ÜMT või Euroopa Liidu sooduspäritolustaatus:

..... (3) (4) (5)

.....

.....

..... (6)

Kohustun tolliasutustele täiendavalt esitama tõendavaid dokumente, kui seda nõutakse.

..... (7) (8)

..... (9)

Märkus

Eespool esitatud tekst, mille lüngad on täidetud vastavalt joonealustes märkustes esitatud juhisele, on tarnija deklaratsioon. Joonealuseid märkusi ei ole vaja uuesti esitada.

- (1) – Kui tegemist on vaid mõnede kaubaarves loetletud toodetega, tuleb need selgesti tähistada ning lisada deklaratsiooni järgmine märkus selle tähistuse kohta: „mis on loetletud käesolevas arves ja tähistatud, on toodetud“
– Kui kasutatakse muud dokumenti kui kaubaarvet või kaubaarve lisa (vt artikli 27 lõige 1), kasutatakse „kaubaarve“ asemel selle dokumendi nimetust.
- (2) Euroopa Liit, liikmesriik, majanduspartnerluslepinguga ühinenud riik või ÜMT
- (3) Igal juhul tuleb esitada toote kirjeldus. Kirjeldus peab olema piisav ja nii üksikasjalik, et oleks võimalik määrata kõnealuste toodete tariifset klassifikatsiooni.
- (4) Tolliväärtus tuleb märkida üksnes juhul, kui seda nõutakse.
- (5) Päritoluriik tuleb märkida üksnes juhul, kui seda nõutakse. Märkida tuleb sooduskohtlemist võimaldav päritolu, muu päritolu korral tuleb märkida „kolmas riik“.
- (6) „ja seda on töödeldud järgmisel viisil [Euroopa Liidus], [liikmesriigis]
[majanduspartnerluslepinguga ühinenud riigis] [ÜMTs] []“, ning lisatakse töötlemise kirjeldus, kui seda nõutakse.
- (7) Koht ja kuupäev. Artikli 27 lõikes 2 osutatud pikaajalise tarnija deklaratsiooni puhul lisatakse järgmine lause: „Käesolev deklaratsioon kehtib nimetatud toodete kõigi saadetiste kohta, mis lähetatakse“
- (8) Nimi ja ametikoht ettevõttes
- (9) Allkiri

VI LIIDE

Teabesertifikaat

1. Kasutada tuleb käesolevas lisas esitatud teabesertifikaadi vormi ning see trükitakse ühes või mitmes ametlikus keeles nendest, milles käesolev otsus on koostatud, järgides seejuures eksportiva riigi või territooriumi riigi õigusnorme. Teabesertifikaadid koostatakse ühes neist keeltest; käsitsi täitmisel kasutatakse tinti ja trükitähti. Teabesertifikaadile peab olema trükitud või muul viisil kantud järjekorranumber, mille järgi saab selle identifitseerida.
2. Teabesertifikaadi suurus on 210×297 mm, kusjuures kõrguse lubatud hälve on vahemikus + 8 kuni – 5 mm. Kasutatav paber peab olema valge kirjapaberi mõõdus paber, mis ei sisalda puidumassi ja mis kaalub vähemalt 25 g/m².
3. Siseriiklikud ametiasutused võivad jätta endale õiguse trükkida vormid ise või lasta need trükkida selleks volitatud trükikodades. Viimasel juhul peab igal vormil olema viide sellisele volitusele. Igal vormil peab olema trükikoja nimi ja aadress või tunnusmärk, mille abil saab trükikoja identifitseerida.

1. Tarnija ⁽¹⁾		TEABESERTIFIKAAT järgmiste partnerite vahelise sooduskaubanduse jaoks EUROOPA LIIT ja ÜMTd	
2. Kauba saaja ⁽¹⁾			
3. Töötleja ⁽¹⁾		4. Riik, kus toimus töö või töötlemine	
6. Imporditolliasutus ⁽¹⁾		5. Täidab ametiasutus	
7. Impordidokument ⁽²⁾ Vorm nr Seeria Kuupäev			
KAUP			
8. Märgistus, numbrid, kogus ja pakendi liik	9. Kaupade kirjeldamise ja kodeerimise harmoneeritud süsteemi rubriigi/alamrubriigi number (HS-kood)	10. Kogus ⁽¹⁾	
		11. Väärtus ⁽⁴⁾	
KASUTATUD IMPORTMATERJALID			
12. Kaupade kirjeldamise ja kodeerimise harmoneeritud süsteemi rubriigi/alamrubriigi number (HS-kood)	13. Päritoluriik	14. Kogus ⁽³⁾	15. Väärtus ⁽²⁾⁽⁵⁾
16. Töö või töötlemise kirjeldus			
17. Märkused			
18. TOLLI KINNITUS Deklaratsioon kinnitatud: Dokument Vorm nr Tolliasutus Kuupäev Ametlik tempel (Allkiri)		19. TARNIJA DEKLARATSIOON Mina, allakirjutanu, kinnitan, et käesolevas sertifikaadis esitatud teave on õige. (Koht) (Kuupäev) (Allkiri)	

⁽¹⁾(2)(3)(4)(5) Vt joonealused märkused pöördel.

KONTROLLITAOTLUS Allakirjutanud tolliametnik nõuab käesoleva teabesertifikaadi ehtsuse ja õigsuse kontrollimist. (Koht ja kuupäev) Ametlik tempel (Ametniku allkiri)	KONTROLLITULEMUS Tehtud kontroll näitab, et käesolev teabesertifikaat: a) on nimetatud tolliasutuse poolt välja antud ja selles sisalduv teave on õige (*) b) ei vasta ehtsuse ja õigsuse nõuetele (vt lisatud märkused) (*) (Koht ja kuupäev) Ametlik tempel (Ametniku allkiri) (*) Mittevajalik maha tõmmata
---	--

RISTVIITED

- (1) Isiku või äriühingu nimi ja aadress.
- (2) Vabatahtlik teave.
- (3) Kg, hl, m³ või muu mõõtühik.
- (4) Pakendit loetakse selles sisalduvate kaupade juurde kuuluvaks osaks. Seda sätet ei kohaldata siiski selliste pakendite suhtes, mis ei ole kõnealuse kaubaartikli pakendamisel tavapärased ja millel on eraldi võetuna praktiline väärtus, mis ei ole seotud selle kasutamisega pakendina.
- (5) Väärtus tuleb märkida vastavalt päritolureegleid käsitlevatele sätetele.

III LISA

SOODUSTUSTE AJUTINE TÜHISTAMINE

Artikkel 1

Soodustuste tühistamise põhimõtted

1. Käesoleva otsuse artiklis 44 sätestatud sooduskorra kohaldamine teatavate või kõikide ÜMTst pärit toodete suhtes võidakse ajutiselt tühistada järgmistel põhjustel:
 - a) pettus;
 - b) eeskirjade eiramine või toodete päritolureeglite ja nendega seoses kehtestatud korra pidev mittetäitmine või nende täitmise mittetagamine; või
 - c) käesoleva otsuse artiklite 44–50 sätete rakendamiseks ja nende täitmise kontrolliks käesoleva artikli lõikes 2 ning II lisa V jaotises osutatud halduskoostööst keeldumine.
2. Lõikes 1 nimetatud halduskoostöö tegemisel ÜMT muu hulgas:
 - a) teatab komisjonile ja ajakohastab päritolureeglite rakendamiseks ja nende järgimise kontrolliks vajalikud andmed;
 - b) abistab liitu, tehes liikmesriikide tolliasutuste taotlusel kauba päritolutõendite järelkontrolli, ning teatab tulemused õigeks ajaks;
 - c) teostab või korraldab asjakohaseid uurimisi päritolureeglite rikkumise tuvastamiseks ja vältimiseks;

- d) abistab liitu, võimaldades komisjonil kooskõlastatult ja tihedas koostöös liikmesriikide pädevate asutustega teha oma territooriumil liidu uurimisi, et kontrollida dokumentide autentsust või artiklis 44 osutatud korra lubamiseks vajalike andmete täpsust;
- e) täidab päritolu kumulatsiooni reegleid II lisa artiklite 7–10 tähenduses või tagab nende täitmise;
- f) abistab liitu toimingute kontrollimisel, kui võib eeldada päritoluga seotud pettust. Pettust võib eeldada juhul, kui nende toodete import, millele on kehtestatud käesolevas otsuses sätestatud sooduskord, oluliselt ületab ÜMT tavalist eksporditaset.

Artikkel 2

Sooduskorra tühistamine

- 1. Kui komisjon leiab, et käesoleva lisa artikli 1 lõigetes 1 ja 2 nimetatud põhjustel on ajutise peatamise õigustamiseks piisavalt tõendeid, võib ta käesoleva otsusega kehtestatud sooduskorra soodustatud riigist pärinevate kõigi või teatud toodete suhtes tühistada, tingimusel et ta on eelnevalt:
 - a) lõikes 4 osutatud korras pidanud nõu otsuse artiklis 90 osutatud komiteega;
 - b) pöördunud liikmesriikide poole, et need võtaksid tarvitusele ettevaatusabinõud, mis on vajalikud liidu finantshuvide kaitseks ja/või selle tagamiseks, et soodustatud riik täidab oma kohustusi, ja

- c) avaldanud Euroopa Liidu Teatajas teadaande, et esineb põhjendatud kahtlustusi selle kohta, kuidas asjaomane soodustatud riik kohaldab sooduskorda ja/või täidab oma kohustusi, mis võib muuta küsitavaks asjaomase riigi õiguse rakendada käesoleva otsusega kehtestatud sooduskorda.

Komisjon teatab asjaomasele ÜMT-le igast käesoleva lõikega kooskõlas tehtud otsusest enne selle jõustumist. Komisjon teavitab ka otsuse artiklis 88 osutatud komiteed.

2. Ajutine tühistamine ei kesta kauem kui kuus kuud. Selle ajavahemiku lõppedes otsustab komisjon pärast otsuse artiklis 88 osutatud komitee teavitamist ajutise tühistamise lõpetada või seda pikendada käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud korra kohaselt.
3. Liikmesriigid edastavad komisjonile kogu asjakohase teabe, mis võib õigustada soodustuste tühistamist, tühistamise pikendamist või selle lõpetamist.

IV LISA

KAITSE- JA JÄRELEVALVEKORD

Artikkel 1

Järelevalve- ja kaitsemeetmetega seonduvad mõisted

Järelevalve- ja kaitsemeetmeid silmas pidades on käesoleva lisa artiklites 2–10 järgmisi mõisteid:

- a) „samasugune toode“ – toode, mis on vaatlusaluse tootega identne, nimelt täiesti sarnane, või sellise toote puudumisel muu toode, mis ei ole vaatlusaluse tootega küll täiesti sarnane, kuid on omadustelt väga sarnane;
- b) „huvitatud isikud“ – isikud, kes on seotud käesoleva lisa artikli 2 lõikes 1 nimetatud importtoote ning samasuguse või otseselt konkureeriva toote tootmise, levitamise ja/või müügiga;
- c) „tõsised raskused“ – liidu tootjate majandusliku ja/või rahalise olukorra halvenemine.

Artikkel 2

Kaitsemeetmete põhimõtted

1. Kui käesoleva otsuse artiklis 44 osutatud mis tahes sooduskorra alusel ÜMTst pärit toodet imporditakse kogustes ja/või hindadega, mis põhjustavad või ähvardavad põhjustada tõsiseid raskusi samasuguste või otseselt konkureerivate toodete tootjatele liidus, võidakse vastavalt järgnevatele sätetele võtta vajalikke kaitsemeetmeid.

2. Lõike 1 rakendamisel eelistatakse selliseid meetmeid, mis häirivad assotsieerimist kõige vähem. Need meetmed ei tohi olla ulatuslikumad, kui on tekkinud raskuste lahendamiseks tingimata vaja. Meetmed ei tohi olla ulatuslikumad kui käesoleva otsuse kohase soodusrežiimi lõpetamine.
3. Kaitsemeetmete võtmisel ja muutmisel pööratakse erilist tähelepanu asjaomaste ÜMTde huvidele.

Artikkel 3

Menetluse alustamine

1. Kui käesoleva lisa artiklis 2 sätestatud tingimuste täitmise kohta on piisavalt esmapilgul usutavaid tõendeid, uurib komisjon, kas tuleks võtta kaitsemeetmeid.
2. Uurimine algatatakse liikmesriigi, mis tahes juriidilise isiku, ELi tootjate huve esindava mis tahes ühenduse (millel ei ole juriidilise isiku staatust) taotlusel või komisjoni enda initsiatiivil, kui komisjon leiab, et uurimise algatamiseks on olemas piisavad, käesoleva lisa artiklis 2 osutatud teguritel põhinevad esmapilgul usutavad tõendid. Uurimise algatamise taotlus sisaldab tõendeid selle kohta, et käesoleva lisa artiklis 2 nimetatud tingimused kaitsemeetmete kasutuselevõtmiseks on täidetud. Taotlus esitatakse komisjonile. Komisjon uurib võimalikult põhjalikult taotluses esitatud tõendite täpsust ja adekvaatsust, et kindlaks määrata, kas uurimise algatamiseks on piisavalt esmapilgul usutavaid tõendeid.

3. Kui selgub, et menetluse algatamiseks on piisavalt esmapilgul usutavaid tõendeid, avaldab komisjon *Euroopa Liidu Teatajas* sellekohase teate. Menetlus algatatakse ühe kuu jooksul pärast lõike 2 kohase taotluse saamist. Kui uurimine algatatakse, esitatakse teates kõik vajalikud üksikasjad menetluse ja tähtaegade, sh Euroopa Komisjoni kaubanduse peadirektoraadi ärakuulamise eest vastutava ametniku poole pöördumise võimaluse kohta.
4. Uurimise eeskirjad ja kord on ette nähtud käesoleva lisa artikliga 4.
5. ÜMTde ametiasutuste taotlusel korraldatakse käesoleva otsuse artiklis 14 nimetatud kolmepoolne konsulteerimine, ilma et see piiraks käesolevas artiklis esitatud tähtaegade kohaldamist. Kolmepoolse konsulteerimise tulemused tehakse teatavaks nõuandekomiteele.

Artikkel 4

Uurimised

1. Pärast menetluse algatamist alustab komisjon uurimist. Lõikes 3 sätestatud ajavahemik algab päevast, mil otsus uurimise algatamise kohta avaldatakse Euroopa Liidu Teatajas.
2. Komisjon võib paluda liikmesriikidel teavet esitada ja liikmesriigid teevad kõik vajaliku, et seda palvet täita. Kui kõnealune teave pakub üldist huvi ega ole konfidentsiaalne käesoleva lisa artikli 9 tähenduses, lisatakse see lõikega 8 ette nähtud mittekonfidentsiaalsete dokumentide hulka.
3. Uurimine viiakse lõpule kaheteistkümne kuu jooksul alates selle algatamisest.

4. Komisjon hangib kogu teabe, mida ta peab vajalikuks, et teha vastavalt vajadusele otsus käesoleva lisa artiklis 2 sätestatud tingimuste kohta, ja püüab seda teavet kontrollida, kui ta seda asjakohaseks peab.
5. Uurimise käigus hindab komisjon objektiivseid ja koguseliselt mõõdetavaid tegureid, mis võivad mõjutada liidu majandusvaldkonna olukorda, eelkõige turuosa, müüginahmu muutusi, tootmismahutu, tootmisvõimsust, tootlikkust, tootmisvõimsuse kasutamist, kasumit ja kahjumit ning tööhõivet. See loetelu ei ole ammendav ja komisjon võib arvesse võtta ka muid tegureid.
6. Endast *Euroopa Liidu Teatajas* avaldatud teates sätestatud tähtaja jooksul teatanud huvitatud isikud ja asjaomase ÜMT esindajad võivad kirjaliku taotluse alusel tutvuda kogu teabega, mis on seoses uurimisega komisjoni valdusesse antud (välja arvatud liidu või liikmesriikide ametivõimude koostatud asutusesisesed dokumendid), juhul kui see teave on nende huvide kaitsmiseks oluline ega ole konfidentsiaalne käesoleva lisa artikli 9 tähenduses ning kui komisjon seda uurimisel kasutab. Endast teatanud huvitatud isikud võivad edastada komisjonile oma seisukohad kõnealuse teabe kohta. Neid seisukohti arvestatakse juhul, kui need on tõendatud piisavate esmapilgul usutavate tõenditega.
7. Komisjon tagab, et kõik uurimiseks vajalikud andmed ja kogu statistika on kättesaadav, mõistetav, läbipaistev ja kontrollitav.
8. Komisjon kuulab huvitatud isikud ära eelkõige juhul, kui nad on *Euroopa Liidu Teatajas* avaldatud teates ette nähtud aja jooksul ära kuulamist kirjalikult taotlenud ja tõestanud, et uurimise tulemused tõenäoliselt mõjutavad neid ja et neil on suuliste selgituste andmiseks erilised põhjused. Komisjon kuulab sellised isikud täiendavalt ära, kui neil on uute selgituste andmiseks erilised põhjused.

9. Kui teavet ei esitata komisjoni kehtestatud tähtaja jooksul või kui uurimist oluliselt takistatakse, võidakse järeldused teha kättesaadavate faktide põhjal. Kui komisjon leiab, et mõni huvitatud isik või kolmas isik on talle esitanud väära või eksitava teabe, jätab ta selle teabe arvesse võtmata ja võib kasutada kättesaadavaid fakte.
10. Komisjon teatab asjaomasele ÜMT-le kirjalikult uurimise algatamisest.

Artikkel 5

Eelneva järelevalve meetmed

1. Käesoleva otsuse artiklis 44 osutatud ÜMTdest pärit toodete suhtes võib teostada erijärelevalvet.
2. Komisjon võtab eelneva järelevalve meetmed vastu vastavalt otsuse artikli 90 lõikes 4 osutatud nõuandemenetlusele.
3. Eelneva järelevalve meetmed on tähtajalised. Kui ei ole sätestatud teisiti, kaotavad need kehtivuse meetmete kehtestamise esimesele kuuekuulisele ajavahemikule järgneva kuuekuulise ajavahemiku järel.
4. Komisjon ja ÜMTde pädevad ametiasutused tagavad järelevalvemeetmete tõhususe, võttes kasutusele II ja III lisas sätestatud halduskoostöö meetodid.

Artikkel 6

Ajutiste kaitsemeetmete kehtestamine

1. Nõuetekohaselt põhjendatud kiireloomulistel juhtudel, kus liidu tootjate majandusliku ja/või finantsolukorra halvenemist oleks raske heastada, võidakse kehtestada ajutisi meetmeid. Ajutisi meetmeid ei kohaldata kauem kui 200 päeva. Komisjon võtab ajutised meetmed vastu vastavalt otsuse artikli 90 lõikes 4 osutatud nõuandemenetlusele. Hädavajaduse korral võtab komisjon kohe rakendatavad ajutised meetmed vastu vastavalt käesoleva otsuse artikli 90 lõikes 6 osutatud menetlusele.
2. Kui ajutised kaitsemeetmed tunnistatakse kehtetuks, sest uurimise käigus selgub, et artiklis 2 sätestatud tingimused on täitmata, makstakse kõik nende ajutiste meetmete kohaselt sisse nõutud tollimaksud automaatselt tagasi.

Artikkel 7

Lõplike meetmete kehtestamine

1. Kui lõpptulemusena välja selgitatud faktide põhjal tehakse kindlaks, et artiklis 2 sätestatud tingimused ei ole täidetud, võtab komisjon vastavalt artiklis 4 osutatud kontrollimenetlusele vastu otsuse uurimise ja menetluse lõpetamise kohta. Kaitstes nõuetekohaselt konfidentsiaalset teavet artikli 9 tähenduses, avalikustab komisjon aruande, milles ta esitab oma uurimise tulemused ja põhjendatud järeldused, milleni ta on jõudnud kõigi asjakohaste faktiliste ja õiguslaste küsimuste suhtes.

2. Kui lõpptulemusena välja selgitatud faktide põhjal tehakse kindlaks, et artiklis 2 sätestatud tingimused on täidetud, võtab komisjon vastavalt käesoleva lisa artiklis 4 osutatud kontrollimenetlusele vastu otsuse lõplike kaitsemeetmete kehtestamise kohta. Kaitstes nõuetekohaselt konfidentsiaalset teavet artikli 9 tähenduses, avalikustab komisjon aruande, mis sisaldab kokkuvõtet otsustamisega seotud olulistest faktidest ja kaalutlustest, ning teavitab ÜMT ametiasutusi viivitamatult otsusest võtta vajalikud kaitsemeetmed.

Artikkel 8

Kaitsemeetmete kestus ja läbivaatamine

1. Kaitsemeede kehtib ainult niikaua kui vaja, et märgatavat kahju ära hoida või heastada ja kohanemisele kaasa aidata. See tähtaeg ei tohi ületada kolme aastat, välja arvatud juhul, kui seda pikendatakse lõike 2 kohaselt.
2. Kaitsemeetme esialgse kohaldamise tähtaega võib erandkorras pikendada kuni kahe aasta võrra, kui on kindlaks tehtud, et kaitsemeedet on endiselt vaja tõsiste raskuste vältimiseks või kõrvaldamiseks.
3. Lõike 2 kohasele pikendamisele peab eelnema uurimine, mida taotleb liikmesriik, liidu tootmisharu esindav juriidiline isik või selline ühing, mis ei ole juriidiline isik, või komisjon omal algatusel, kui on piisavalt esmapilgul usutavaid tõendeid, et kaitsemeede on endiselt vajalik.
4. Teade uurimise algatamise kohta avaldatakse artikli 4 kohaselt ja kaitsemeede kehtib kuni uurimise tulemuste selgumiseni. Uurimine korraldatakse ja käesoleva artikli lõike 2 kohane pikendamist käsitlev otsus tehakse kooskõlas artiklitega 6 ja 7.

Artikkel 9
Konfidentsiaalsus

1. Käesoleva otsuse alusel saadud teavet kasutatakse ainult selleks, milleks seda nõuti.
Käesoleva otsuse alusel saadud mis tahes teavet, mis on oma loomult konfidentsiaalne või mis on esitatud konfidentsiaalsena, ei avalikustata ilma selle teabe andja loata.
2. Igas konfidentsiaalsustaotluses tuleb märkida põhjus, miks teave on konfidentsiaalne. Kui teabe andja ei soovi teavet avalikustada ega luba seda üldises või kokkuvõtlikus vormis avaldada ning kui ilmneb, et konfidentsiaalsustaotlus ei ole põhjendatud, võib kõnealuse teabe jätta arvesse võtmata.
3. Teavet peetakse igal juhul konfidentsiaalseks, kui on tõenäoline, et selle avaldamisel on teabe andjale või sellise teabe allikale märkimisväärselt ebasoodne mõju.
4. Lõigete 1–4 kohaldamine ei piira liidu asutusi osutamast üldisele teabele ja eelkõige käesoleva otsuse alusel tehtud otsuste põhjustele. Need asutused peavad siiski arvesse võtma asjaomaste füüsiliste ja juriidiliste isikute õigustatud huve, et nende ärisaladusi ei avaldataks.
